GÖKYÜZÜ

GENÇLİK KÜLTÜR SANAT DERGİSİ SAYI: 11 KASIM 1986 400 TL. (KDV içinde)

"artık biz varız"

GENÇLİK YÖK'ÜN ÜZERİNE YÜRÜYOR

YÖK'ün giyotini 44. madde kalksın!

• DİNCİ DERGİLERDEKİ SAFSATALARIN İÇ YÜZÜ: NASIL ALDATIYORLAR

• YEŞİLLER HAREKETİNİN ÖNDERİ OTTO SCHILY İLE SÖYLEŞİ

• İŞÇİ SINIFI VE GENÇLİK

• Milli Kalecilerimizden Eser Özaltındere: FUTBOL VE DEPOLİTİZASYON

YÖK'ün Giyotini 44. Madde Kalksın

YÖK düzeni aramızdan bir arkadaşımızı daha aldı götürdü. İsa Tanrıverdi, yaşadığı baskı ortamına ve başvurduğu 'yetkili' mercilerin sorumsuzluğuna dayanamayarak, en verimli çağında canına kıyıverdi. Kişi yaşamının bu kadar hafife alındığı bir başka dönemi daha yaşadık mı? Gençliği, gençliğe rağmen yönetmeye, şekillendirmeye girişen ideolojinin pratikteki yürütücüleri bakın nasıl yaklaşıyorlar sorunlarımıza:

Öğretim üyesi "Git köyünde çobanlık yap" diye tersliyor İsa'yı. Arkadaşımızın ölümünden sonra Rektör Orhan Oğuz "Üzücü bir olay, tartışabiliriz" diyerek tepkisini, daha doğrusu tepkisizliğini, umursamazlığını; emniyet görevlisi Mehmet Ağar "Zaten başarısız bir çocukmuş" diyerek bakışını dile getiriyor.

Yaşanılan olay 'kör gözüm parmağına' dedirtecek kadar bir açıklıkla, bir kez daha kanıtlamıştır ki; iki tür çözümü vardır sorunlarımızın. Biri aslında çözümsüzlüktür, tek başına bırakılmışlığın, örgütsüzlüğün acılı yoludur. İntihar! Diğerini ise 28 Ekim günü İstanbullu öğrenciler göstermiştir. Birlik halinde, omuz omuza, kendi gücüne güvenen, kitlesel protesto yolu; kendi kaderimizi kendi ellerimize almanın, dayanışmanın yolu. Doğaldır ki ikincisini seçiyoruz ve onu yaratmaya çabalıyoruz.

Haksızlığa karşı direnmek en büyük haktır. Yüzyıllardır ne padişah fermanları, ne gerici yasa ve yönetmelikler, ne top tüfek gibi zor araçları, ne de uyutma mekanizmaları bu hakkı engelleyemedi. Tam aksine bu hakkın kullanılması fermanları, çürümüş yasaları ve düzenleri değiştirdi ve böyle ilerledi insanlık.

***

Altı yıldır binbir türlü cenderenin, baskının arasında yaşamaya zorlandık. Geçmişin tüm yükü bizim üzerimize bindirildi ve aramızdan binlercesi cezaevlerinin soğuk duvarları arasına kapatıldı, acımasız işkenceler, darağaçları arkadaşlarımıza reva görüldü. Her türlü propa-

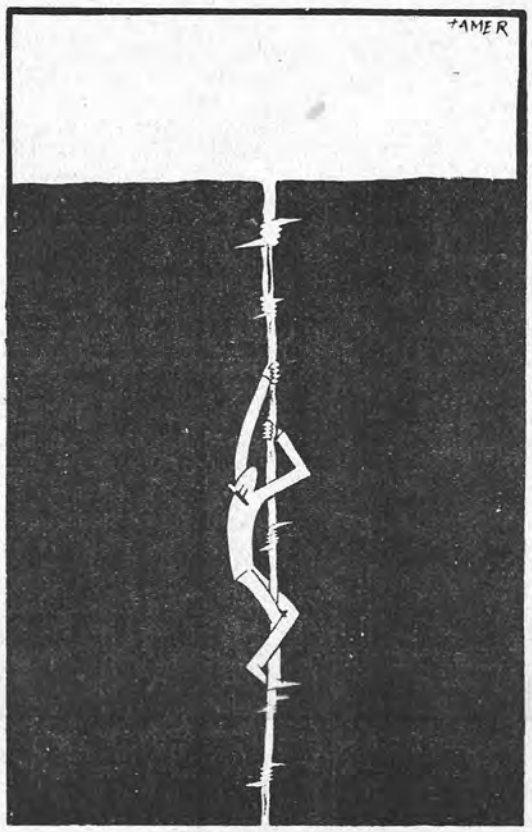

ganda yöntemiyle suçluluk duygusu beyinlerimize, yüreklerimize kazılmaya çalışıldı.

Oluşturulan sınav yönetmelikleri, bir sömestr içinde onlarca belirleyici sınava girme zorunluluğu, bize ders çalışmak dışında hiçbir sosyal ve kültürel etkinliğe katılma zamanı bırakmamaya yönelikti. Üniversiteler, çağdaş gelişmeye ayak uydurmaya uğraşan bilim kurumları olmaktan çıkarılıp, tek tip öğrenci yaratmayı hedefleyen bir robot tornasına dönüştürüldü. Her an ensemize inebilecek bir giyotin konumundaki YÖK maddeleri ve atılma korkusu, bunalımlı bir kuşağın yetişmesine yol açtı, üniversiteler birer kıyım makinesi görünümüne büründüler.

İlkokuldan başlayarak tüm öğrenim yaşamı boyunca başarı kazanmak, sıra arkadaşımızın başarısızlığına bağlı kılınarak, çürümüş kapitalist sistemin birer 'girişimci'si olmamız öğütlendi. Televizyon ve bir kısım basın gibi uyutma araçları her gün, her saat köşe dönücülüğü, bireyciliği propaganda ettiler ve bunda geçici başarılar da elde edebildiler ne yazık ki.

Çağ dışı, dinci-gerici fikirler bilim adına ders kitaplarına monte edildi, ilericilik, solculuk bastırıldı, ülke sorunlarına ve halkına yabancı, içi safsatalarla dolu örümcek yuvalarından oluşan beyinler üretilmeye çalışıldı.

Biz, önerilen suskun toplum biçiminin birer vidası olmayı reddediyoruz!

***

İstanbullu öğrenciler en meşru haklarını kullanmışlar ve diğer arkadaşlarına örnek olmuşlardır. Kısır çekişmeleri, didişmeleri bırakıp, birlik halinde sorunların üzerine gitmek ve bu amaçla en geniş çoğunluğu harekete geçirmek gelişecek öğrenci hareketinin temel perspektifidir. Her türlü engellemelere karşı durmak zorunda kalan ve örgütlenmelerinin henüz başında bulunan öğrenci dernekleri, ancak birimlerinin taleplerini yakaladıkları ve bu talepler doğrultusunda meşru zeminde mücadeleler geliştirebildikleri ölçüde başarı kazanabileceklerdir.

YÖK'ün 44. maddesinin kalkması ve kitle halindeki atılmalara son verilmesi bugün tüm öğrencilerin, velilerin ve yüreği bizimle birlikte atan kuruluş ve bireylerin ortak isteğidir. Patlayan yerlerine dikilmeye çalışılan yamalara ve parlak laflara rağmen, çürük kokusu iyice yayılmış olan YÖK düzeninin artık rafa kaldırılması gerekiyor.

Hiçbir hedefe mücadele etmeden varılamayacağının bilincindeyiz. Fakat zoru kolaya çevirecek güç de bizim elimizdedir. YÖK kurbanı arkadaşımız İsa Tanrıverdi'yi anarken, tüm ilerici ve demokratları bizimle birlikte haykırmaya çağırıyoruz.

44. MADDE KALKSIN!
ATILMALARA SON!

GÖKYÜZÜ

GENÇLİK/ÜNİVERSİTE

YÖK'ün Giyotini 44. Madde Kalksın/Başyazı 3

İsa Tanrıverdi'nin cenazesi YÖK'ü protestoya dönüştü.
M.Ü. Hukuk Fakültesi öğrencisi İsa Tanrıverdi'nin okuldan atılma nedeniyle intihar etmesi üzerine arkadaşlarının giriştiği protesto eyleminden haber ve fotoğraflar. 8

Bolu'da Faşist Kadrolaşma
Bolu İ.B.Y.O'da yönetici kadroların gerici çalışmaları konusunda haber ve belgeler. Okuldaki öğrenci derneği üyeleriyle sorunları konusunda bir röportaj. 10

Erzurum'da Keyfi Uygulamalar 12

"Temsilcilerimiz" Yine Sahnede
28 Eylül araseçimleri öncesinde illegal faşist örgütler tarafından yapılan afişleme üzerine. 13

Yaşanılır Yurtlar için...
Yurt öğrencilerinin sorunlarını ve taleplerini içeren bir deneme. 14

Yurtta bir günün öyküsü 15

İşçi Sınıfı ve Gençlik I
İşçi-gençlik ilişkisi üzerine sendikacılarla yapılan bir açıkoturumun ilk bölümü 16

Yaşasın Bilgisayarlar
Bilgisayarın ODTÜ öğrencilerine azizliği. 42

DİNSEL GERİCİLİK

Nasıl Aldatıyorlar
Dinci dergilerde yer alan çeşitli safsataları sergilemeye yönelik kısa derlemeler. 20

İslamcılar da Bilimi Tartışıyor, ama nasıl?
Çeşitli İslami fraksiyonların modern bilim karşısında aldıkları birbiriyle çelişen tutumları konusunda bir inceleme 22

Almanya'dan Yobaz Gelir Bizlere
Tanınmış yazarlarımızdan Vehbi Belgil'in bir denemesi 24

Atalarımızı Arıyoruz II
National Geographic'ten insanın evrimine kanıt oluşturan bulguları konu edinen bir çeviri. 26

Mini Röportajlar
Çeşitli fakültelerden öğrencilerin, din ile bilimin çeliştiği durumlarda neyi tercih edeceklerini irdeleyen bir sormaca. 27

Gençlik YÖK'ün Üzerine Yürüyor:

M.Ü. Rektörü Orhan Oğuz: "Yaptıklarımız ortada" Öğrenciler: "Evet, son olarak da bu cenaze"

Sayfa 8

İşçi Sınıfı ve Gençlik

"Gençlik ancak halkın sorunlarıyla ilgilendiği, onun pratiğiyle içiçe olduğu zaman kendini kurtarabilecektir."

Sayfa 16

Nasıl Aldatıyorlar

Cibali'nin nefesi mi, Fatih'in güllesi mi; 19 sayısının hikmeti; Açın bakalım avuçlarınızda ne var?; Her kuşa bir gaga... v.d.

Sayfa 20

Otto Schily:

"Bugün artık 19. yüzyıldakine benzer sınıflar yoktur. Haliyle sınıf savaşımına da gerek kalmıyor."

Sayfa 28

KÜLTÜR/POLİTİKA

Samora Moises Machel'in Anısına
Uçağının kuşkulu bir şekilde düşmesi sonucu ölen Mozambik Devlet Başkanı'nın kısa yaşam öyküsü üzerine bir çeviri. 19

Güce Dayanan Düşünce
Politikacı, eleştirmen Hasan Yalçın'ın bir denemesi. 19

Protesto Hareketinden Reform Hareketine
Yeşiller Hareketinin Liderlerinden Otto Schily ile yapılan bir söyleşi 28

Bertolt Brecht
Brecht'in bir şiiri ve ülkemizde ilk defa yayınlanan kısa denemeleri. 31

Futbol ve Resmi İdeoloji
Milli Kalecilerden Eser Özaltındere'nin; futbolun depolitizasyon aracı olarak kullanılmasına ilişkin yaklaşımı. 38

Yaşasın Kitap-Okuma Notları
'1793 Devrimi', 'Gözaltında Kaybolanlar', 'Büyük Yolculuk', 'Sandinist Halk Devrimi', 'Picasso' kitapları üzerine tanıtım ve eleştiri yazıları. 39

"Küfür Romanları" Üzerine Birkaç Söz
Yalçın Küçük'ün son zamanlarda adından çok sözettiren 'Küfür Romanları' kitabı üzerine bir eleştiri. 40

KADIN

Direnen Kadınlar
Bolivya'lı devrimci kadın önderlerden Domitila Barrias de Chungara'nın yaşamı konusunda bir derleme. 36

LİSELİNİN GÜNCESİ

Okullar Açıldı 32

Sizlere İnat! 32

Türkiye'de Rock
Ülkemizdeki ve yurt dışındaki rock gruplarını ve dinleyici kesimini karşılaştırmalı olarak ele alan bir inceleme. 33

Bir Sözlü Öyküsü 34

İnsanları Sevmek 35

Kayıt "Haraç"ları Kimin Cebini Isıtıyor.
Orta Öğretim Kurumlarına kayıt olma sırasında öğrenciler den çeşitli yollarla alınan harçlar üzerine. 35

ŞİİR

Karadır Afrika /Burhan Çetin 34

Çiçeklerin Dili /Haldun Çubukçu 37

DİĞER

Hep Daha İleriye/Sunu 5

Adres Gökyüzü 6

HEP DAHA İLERİYE

Merhaba

Dergimiz baskıya girme hazırlıklarının sonuna yaklaşmışken, kapaktan iç düzenlemelere dek hiç yüksünmeden değişiklik yapmamızı gerektiren öğrenci hareketi, geride bıraktığımız ayın en önemli olayıydı kuşkusuz. "YÖK'ün giyotini" 44. madde, bu kez de gencecik bir arkadaşımızın, İsa Tanrıverdi'nin yaşamına son vermesine neden oldu. Bununla birlikte, gençlik, sorunlarının üzerine hep birlikte ve cesaretle yürümeye kararlı olduğunu kanıtladı arkadaşlarının cenazesine sahip çıkarken.

Belli ki önümüzdeki günler, geçen sayımızdaki sunuda da saptadığımız gibi özgürlük ve demokrasi talebinin kitleselleşerek yükselişini getirecek beraberinde. Omuz omuza vereceğimiz aydınlık yarınları yaratma mücadelesinin tadına doyum olmayacak!

Gerek İsa Tanrıverdi'nin ardından girişilen protesto eyleminin 6 yıllık suskunluk döneminin **bu çapta** aşılması açısından taşıdığı önem, gerek dinci gericiliğe karşı yürüttüğümüz kararlı mücadelenin geniş kesimlerden gördüğü yoğun ilgi, **Gençliğin Kişiliksizleştirilmeye Çalışılması** ağırlıklı konusunu işlemeyi ertelememizi gerektirdi. Sizlerle paylaşmak istediğimiz güzel bir olay da, 10.000'lik baskıya karşın, Ekim sayımızın bir hafta içinde bayilerde ve büroda yok satmaya başlamasıyla ikinci bir baskının gündeme gelmesiydi. Ne ki, diğer bir yön de, mali sorunların buna engel olması şeklinde belirdi.

Bu sayıda, ellerindeki geniş olanaklarla 40'a yakın dergi çıkartabilen dinci kesimin, bu dergilerde vaaz ettiği safsataları ele alıyoruz. Kimileri yoruma bile gerek bırakmayacak denli gülünç iddia ve açıklamalara, layık oldukları üslüpla yanıt vermeyi yeğledik. Çoğu zaman bedava dağıtılan ve geri bilinçlere seslenerek güç toplamayı hedefleyen bu dergi ve broşürlerin kimi insanların kafasında soru işaretleri yaratabilmesi olasılığına karşı, bu konu üzerinde durmanın yararlı olacağı inancındayız.

Aynı zamanda, veri yapının sağladığı zeminde, yurdun her yanında hızla gelişen gerici-faşist odakların, örgütlenmelerin teşhiri doğrultusunda baştan beri sürdürdüğümüz çalışmaların son örneklerini sayfalarımızda sergilerken, tüm okuyucularımızı bu konuda bilgi/belge/haber göndermeye çağırıyoruz. Nerede olursa olsun, gericiliğin, zorbalığın, baskının karşısında dikilmek; verdiği mücadelede gençliğin sesi, omuzdaşı olmak **Gökyüzü**'nün varlık ilkesidir. Bunun için de iletişim kanallarını karşılıklı geliştirmek zorunlu.

Dergiye yönelik eleştirilerin büyük çoğunluğu, öğrenci gençliğe çok yer verilmesine karşın, işçi ve köylü gençliğin sorunlarına uzak kalındığı noktasında birleşiyor. Burada, gençlik kavramı üzerinde tartışmanın, netleşmenin gerekliliği ortaya çıkıyorsa da, haklılık payı barındırdığı kanısında olduğumuz eleştiriler doğrultusunda, sendika temsilciliği yapan işçi arkadaşlarımızla gerçekleştirdiğimiz açıkoturumla, yetersiz kaldığımız bu alana da yöneliyoruz. Ve genç emekçileri, üretimin her alanında **Gökyüzü**'ne sahip çıkmaya, katılıma çağırıyoruz.

Yine bu sayıda, üstyapı kurumlarının belki de en kökleşmişine karşı koyarak ve toplumsal yapıyı dönüştürme perspektifiyle birleştirilerek yükseltilen, demokrasi mücadelesinin olmazsa olmaz bir parçası kadın hareketini işleyecek bir dizinin ilk adımını atıyoruz: **Direnen Kadınlar.** Bu köşemiz de, özellikle kadın arkadaşlarımızın öneri ve ürünleriyle gelişip, yetkinleşecek doğal olarak.

Son yıllarda adından çok söz ettiren ve ülkemizde de yankılarını bulan Yeşiller Hareketi'nin liderlerinden **Otto Schily** ile yaptığımız söyleşinin ilginizi çekeceği ve gerek bu hareketi, gerek ideolojik belirlenimlerini tahlilde yararlı olacağı düşünce sindeyiz.

Okulların açılması, **Liselinin Güncesi** sayfamıza da gözle görülür bir canlılıkla yansıyor. Liseliler! Güncenizde yer almasını istediğiniz ürünlerinizi bekliyoruz.

Gökyüzü'nde yeterince ele alınamayan konuların başında spor geliyor belki de. Bu eksikliği gidermenin başlangıç adımı olarak Eser Özaltındere'nin, ülkemizde spora resmi yaklaşımı açımlayın bir yazısına yer veriyoruz. bundan böyle her ay spor yazılarına yer vermek, hedefimiz.

Önemle belirtmemiz gereken bir nokta da, Sayın Hilmi Yavuz'un köşesinin bir iletişim aksaklığı nedeniyle bu aylık boş kaldığı. Sayın Yavuz önümüzdeki aydan itibaren yine sizlerle olacak.

Geleceğin Türkiye'si, birbirimize uzattığımız genç ellerden doğacak.

Gökyüzü Bizim Olsun.

GÖKYÜZÜ

- **Sahibi: GENAŞ A.Ş.** Adına M. Adnan Akfırat
- **Yazışleri Müdürü:** K. Deniz Oğüt
- **Yönetim Yeri:** Meşrutiyet Cad. 10/44 Bakanlıklar-ANKARA
- **İstanbul Bürosu:** Klodfarer Cad. Işık Sok. Işık Han No: 41 Cağaloğlu
- **İzmir Bürosu:** 853. Sk. No: 13/B 38 Özyurtsever İşhanı Konak

ALMANYA TEMSİLCİLİĞİ
- **Berlin:** Semra Eren, Kurfürstenstr. 123 1000 Berlin
- **Siegen:** Mehmet Çeviker, Untere Dorfstr. 130 F 617 5900 Siegen

Yazışma Adresleri:
- P.K. 1330 Sirkeci-İSTANBUL
- Meşrutiyet Cad. 10/44 Bakanlıklar-ANKARA

- **Posta Çeki Hesap No:** Ü. Nihal Bilgili 201871
- **Yurtdışı İçin Hesap No:** Ayhan İlhan 0210018-5 Akbank (Türbe Şb. IST)
- **Abone Koşulları:**
6 Aylık 2000 TL.
1 Yıllık 4000 TL.
Yurtdışı 40 DM
- **Yürtdışı satış fiyatı:** 3 DM
- **İlan Koşulları**
Arka Kapak : 200.000 TL.
Kapak İçi: 150.000 TL.
Tam Sayfa: 100.000 TL.
1/2 Sayfa: 50.000 TL.
1/4 Sayfa: 30.000 TL.
- **Dağıtım:** GAMEDA
- **Ofset Hazırlık:** SİSTEM OFSET
- **Baskı:** Yeni Doğuş Web Ofset 575 39 09

KEYFİLİĞİN KURUMSALLAŞTIRILDIĞI BÖLGE: DOĞU

Tunceli'nin Pülümür ilçesine bağlı Kırmızıköprü bucağında, okumayı önlemek için başvurulmadık yöntem bırakmayan Jandarma Takım Komutanlığı son günlerde daha da yoğunlaştırdığı baskı ile, bucağa gazete-dergi sokulmasını engellemeye çalışıyor.

Kırmızıköprü'de halkı zorla çalıştıran, bakkal ve kahve sahiplerinden zor karşılığında yararlanan Jandarma Takım Komutanlığı, karakola ait eti buzdolabına koymayan bakkala ertesi gün düzenledikleri baskınla uyarıda bulundular.

En son 13-10-1986 tarihinde meydana gelen olay, benzer olayların en somut örneklerindendir: 12-10-1986 tarihinde Astsubay Erol Yılmaz'ın yolladığı askerler, kahveci Hasan Yaman'dan video ve TV istediler. Kahvecinin, bu isteği kabul etmemesine karşılık olarak 13-10-1986 tarihinde, sabahın erken saatlerinde kahveye baskın düzenlendi. Astsubay Erol Yılmaz, kahveciye "gelsene lan" biçiminde bağırarak "masaya doğru eğil, arama yapacağız" dedi ve "ulan video ve televizyon istiyoruz vermiyorsun. Bunlar da vatan kuzusu değil mi" diyerek kahvede arama yaptırdı. Kahvede bulunan 5 SAÇAK dergisi ile 3 GÖKYÜZÜ dergisi tutanak tutulmadan alındı, kahveci de birlikte karakola götürüldü. Yurttaşın tüm çabalarına karşın dergileri geri vermeyen Astsubay, dergileri araştıracağını, "tetkik neticelenene kadar da vermeyeceğini" belirtti. Karakolda sorguya çekilen yurttaşı bir saat bekledikten sonra bırakan Astsubay, buradaki keyfi uygulamaların adeta simgesi durumunda.

Kırmızıköprü'de buna benzer olayların sıkça yaşandığını söyleyen H. Yaman "bu tür olayların artık kanıksandığını da" belirtti. Kendisinden özel film takılmasını isteyen Astsubayın isteğini geri çevirdikten sonra kendisiyle uğraştığını da sözlerine ekledi.

H. Yaman, videosunu vermedi ama, karakol yine de her akşam video izleme olanaklarıyla donatılmış durumda: Her kahveden sıra ile...

Özelde Tunceli, genelde ise Doğu'da yaygın olan keyfi uygulamalar tüm yurttaşları tedirgin etmektedir.

H.C.
TUNCELİ

BİLİMİN IŞIĞI MATEMATİKTİR

Satranç için aldığım Cumhuriyet gazetesinde görüdüğüm dergi ilanınızı şaşkınlıkla okudum.

Safsatalara karşı bilimin ışığı olarak gösterdiğiniz Evrim Kuramı (hipotez demek daha doğru olacak) şu anda hayli tartışmaya açık bir konu. Russell, Witgenstein ve Popper'in bu konudaki düşünceleri oldukça dikkat çekici. Önce, bu kitapları okudunuz mu diye sorulacak sizlere! (Cevap elbette ki Hayır!) Quantum Kuramı'nın ve Röletivite Teorisi'nin getirdiği sonuçlara bakacak olursak, Evrim Hipotezi öyle pek de bilimin ışığı değildir. Bilimin ışığı dediğimiz şey, temelini matematikte bulur. Marx'ın yaptığı yanlışlıklar ortada iken, geliştirilen yepyeni bir teorinin bunlara üstünlüğü kanıtlanmışken, bu yanlışları savunmanın anlamı nedir? Sizde, karşıt görüşleri, yani Russell'in, Witgenstein'ın ve bunlar gibi gösterebileceğimiz cevapları yayınlayacak yürek var mıdır acaba?

Bu yazı derginizde yayınlanabilir mi? Felsefe yapıyorsanız, 19. yüzyıl felsefesini bırakmalısınız. Okuyun, görün. Biz her iki tarafa da dahil değiliz. Atatürk'ün iyi bir matematik öğrencisi olduğunu da unutmayalım. Söyleyeceğimiz çok şey var. Ama önce bir tek şeyi öğrenmelisiniz: Bilimin ışığı MATEMATİK-tir.

Erol Ortabağ
ANKARA

GERÇEK MÜSLÜMAN-İSLAMCI GRUP

Ben Tıp Fakültesi öğrencisiyim. Tesadüfen girdiğim bir büfeden kapak yazısının dikkatimi çekmesi üzerine Gökyüzü dergisi'nden ilk olarak aldım. Çünkü ben de karşıyım gençliğin dinsel gericiliğe boyun eğmesine. Ama hangi gericilik? Sizin modernleşme anlayışınız nedir? İşte bunları, ancak

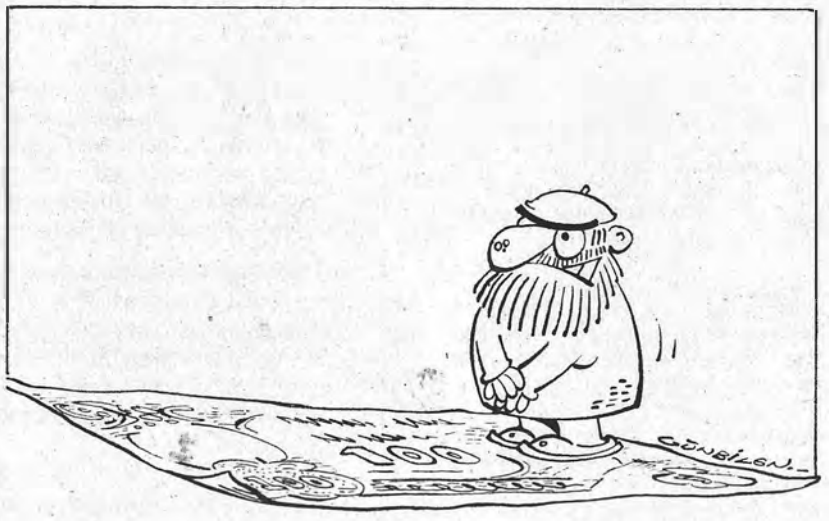

Bir Fobi Öyküsü

İşleri yaver giderdi Erol Bey'in. Dediği dedik, sözü yasa, icraatları disiplinliceydi. O, hiçbir zaman emirlerinin geri teptiğini görmezdi. Metrelerce uzaktan geçse, genç-ihtiyar el pençe divan durur, gök gürlemeleri diner, uzayın derinliklerinde saygı atışları duyulurdu.

O, saygının adamı, disiplinin uygulayıcısı, kasabanın Tanrı'dan sonra geleniydi. Gerçi bu ikinciliği Tanrı adınaydı ama, birinci planda da görünmekten ödün vermezdi. Yolculuk mu vardı? Çağırtırdı minübüsleri ayağına, tıka basa dolu da olsa şeref koltuğuna yerleşiverirdi. O, tüm erkleri elinde toplayabilen nadir bulunur insanlardandı. Müziği ve akşamları okey oynamasını severdi. Kafasına eser, gecenin yarısında bakkalı uyandırıp Cola'yı lıkır lıkır midesine indirir üzerine de tokatladığı Tokat'ı tellendirirdi. O, dizginleyemediği istemlerini konumu 'gereğince' en iyi biçimde karşılama yeteneğine sahipti. Canı sıkılınca çağırır birini sorardı: "Yahu, vukuat var mı?" Gencecik yaşta oturduğu koltuğun yumuşaklığına keyifle gömülür, kasabada estirebileceği rüzgârın yönünü pusulasız saptardı. Aynı zamanda insanların topoğrafyalarını yaşamlarının coğrafyasında yoğurabilir ve yapıları konusunda kehanetlerde bulunabilirdi. Örneğin derdi ki: "Sen kırmızı bir kitabın kapağısın, ben kül yutmam!"

Zaman akıp gidiyor, bizimki otoritesini daha da pekiştirmenin yollarını arıyordu. "Bu gece bakkalını dokuza dek kapatmayacaksın" türünden fetvalar veriyor, bakkalı ıssızlıkta dükkânın eşiğine çöküp çakal ezgileri dinlemek durumunda bırakabiliyordu. O gelmeden önce, kızılötesi ışınlarla flört ederek korkunç renkli bir tablo oluşturan kırmızı renkler şimdi kasabadan silinmiş, duvarların arasına, kümeslere hapsedilmişti. Kırmızı sözcüğü O'nu çileden çıkardığı, bir fobiydi... Bir keresinde "Kırmızı..." der demez öyle bir bağırmıştı ki, "... köprü" diye tamamlayamamıştım kelimeyi. Kasabanın bir bahçesinde kırmızı bir çiçek açmasın, kırmızı başlıklı kız anlatılmasın, kırmızı gazete okunmasın diye didinir, bunlardan ödü kopardı.

Canı istedikçe kasabadaki dolapları kullanmayı yetkesinin getirdiği bir alışkanlığa çevirmişti. Sıkıldıkça kahvelerden, televizyon ve videoları toplatır, keyif çatardı. Ne de olsa, O, bir otoritenin simgesiydi ve istediğini elde edememek aklının ücra köşelerinden bile geçmezdi. Eğer akşamları seyretmeye doymamışsa, gündüz de kahvede oturanlar O'nun özel olarak taktırdığı filmleri seyretmek zorundaydı.

Yine elinde Cola, ağzında Tokat otururken canının video izlemek istediği bir gün, emrindekilerdenbirini doğruca kahveye yolladı. Emrin iletildiği kahveci şöyle bir düşündü önce... Videoyu verdiği zamanlar cirosu düşmüş, müşterisi azalmıştı. Derince bir iç çekti ve üzerine basa basa, "hayır" yanıtını yapıştırıp elçileri kapı dışarı etti. Otoritenin zıpkını işlememiş, bizimkinin yetkesine gölge düşmüştü. Öfkeliydi. Her gün jiletle kazıdığı suratı-elinde olmadan-kıpkırmızı kesilmişti. "Demek kasabada böyle hınzır kahveciler de var" diye düşündü Tokat'ının dumanını savururken. Hesabını nasıl soracağını tasarladı ve gecenin bu saatinde, çoğunlukla evine de gitmeyen kahveciyi bulamayacağını bildiğinden sabahın köründe ocağa baskın yapıp gafil avlamaya karar verdi. Elindeki hazır piyonlarla, yıldırım hızıyla bir toplantı yaptı. Birisi de, kahvede 8 adet kırmızı dergi olduğunu söyleyerek O'nu iyice umutlandırdı. Sabahı zor etti. Günün ilk ışıklarıyla apar topar giyinerek yanında adamları sert adımlarla kahvenin yolunu tuttu. Daha eşikte gürledi: "Ulan sen bu vatan kuzularına videonu vermezsin ha! Eğil masaya!" Kahveci eğildi. Bizimki de titrek parmaklarıyla bizzat yokladı üzerini. 'Vukuat yoktu.' "Ulan kırmızıyı kullanmak suç değil mi? Sen kırmızı günlere mi dönmek istiyorsun?" dedi ve doğruca kahvenin raflarına yöneldi. Gazetelere sarılı kıpkırmızıları çıkardı: 3 ***Gökyüzü,*** *5* ***Saçak...***

Şimdi vay haline kahvecinin, bir de kırmızıların...

Gökyüzü Dergisi'ni okuyunca anladım. En başta yazılarınız akıcı, anlaşılır, coşturucu olmasından dolayı sizleri kutlamak gerekir. Ancak.... Düşüncelerinize pek katılmıyorum.

Bilimin, insanın maymundan gelmediğini ispatladığı bir dönemde siz Darwin kuramından sözediyorsunuz. Bilim, insan ve topraktaki mineralleri eşleştirirken, "atalarımız maymundur" diye haykırıyorsunuz.

Sizin, gericilik/çağdaşlık/modernleşme ölçütünüzü, Cumhuriyet dönemine yeni geçiş yapan ezilmiş insanların Avrupa karşısında duyduğu aşağılık komplekslerine bağlıyorum. Başı bağlı birinin doktor olması garip midir? İş yerinde namaz kılmak gericilik midir?... Öyle olsaydı çarşafıyla cephede silah tutan, büroda memurluk yapan, sokaklarda Amerika'ya karşı haykıran İran kadını acaba dünyanın en modern kadını kabul edilebilir miydi? İnsanlığı realist düşüncelere davet ediyorum.

Ayrıca, Kur'an-ı Kerim'in gerici karakteri, acaba ondört asır önce tüm insanların parmak uçlarındaki izlerin farklı olduğunu söyleyebilir miydi? Hz. Muhammed yuvarlak dünyanın merkezinden, sıcaklığından haber verdiğinde, sizin bilim dünyanız öküzün boynuzlarında duran, tepsi biçimli bir yerde yaşadığımız savını tartışıyordu. Yerin yuvarlak olduğunu savunan Galileo'nin idam edilişi de aşağı yukarı bu dönemlere rastlıyor.

Kur'an-ı Kerim'in gericiliğini ne ben, ne de diğer arkadaşlarım, ne de insanlık ve bilim kabul edebilir.

"İrticanın hortlaması, dini ideolojinin sahiplerinin siyasal iktidarda daha fazla yer talep etmelerindendir." (Bu tümceyi derginizden aynen aldım.) Gayet doğru bir düşünce... Ya, "Fuhuşun hortlaması" hangi ideolojinin gerçek sahiplerinin siyasal iktidarda daha fazla yer talep etmelerindendir?... Bunlar gerçekten düşünülmesi gereken ince noktalar.

Sizin gerici dediğiniz dinci grup, yalnız sizlerin değil, İslâmcı grupların da baş düşmanı. Çünkü onlar dini sadece ibadette kullanır, İslâmiyetin bir rejim olduğunu unuturlar. Herşey namaz kılmaya ve oruç tutmaya bağlıdır. Oysa Kur'an-ı Kerim ezilmişliğin, biz kızların, kadınların gerçek sahibi, İran gibi Amerika'ya, İsrail'e diğer emperyalist gruplara başkaldıran toplumlar oluşturmanın gerçek kaynağıdır.

Nazan Kenetli
ANKARA

ÜLKELERİN SORUNLARI VE İÇ ÇÖZÜM

Bugüne kadar barış girişimlerinde ve görüşmelerinde hiçbir fikir bile üretmeyen ABD ile, hergün silahsızlanma için yeni bir fikir geliştiren SSCB'yi hangi mantıkla aynı kefede değerlendiriyorsunuz? Silahsızlanma çabalarının sonucunda halkına daha fazla refah bir yaşam hazırlama planları içinde olan SSCB ile, ekonomisi silah endüstrisine dayanan ABD'yi hangi çözümleme ile bir tutuyorsunuz?

Küba'nın, Nikaragua'nın emperyalizme karşı ver diği askeri ve ekonomik savaşta, kimler yardım etti? Kimler yardım ediyor? (ABD'nin 'bahçem' dediği) Mao'lar, Tito'lar mı? Hangi temele dayanarak SSCB sistemini emperyalist olmakla suçluyorsunuz? Yeni bir sistem mi geliştirdiniz? Lütfen bizi aydınlatınız! Kuşkum yok ki, Afganistan'da yönetimle savaşan güçlerin Afgan halkı olduğunu belirleme şerefine ilk siz nail oldunuz. Ne zamandır CIA komandoları barış savaşçıları olmuşlar? Size, dünya mizah ödülü vermeli.

Nikaragua emekçileriyle Polonya işçilerini hangi noktalarda bağdaştırıyorsunuz?

Polonya'nın, Çekoslovakya'nın, Afganistan'ın kendi iç sorunları, tamamıyle karşıt oldukları emperyalist sistemle çözümlenemez. Bu ülkelerin sorunları, kendi iç sistemleriyle çözümlenir. Hiçbir dünya halkını emperyalist zorbalığa bağışlamak barışseverlikle, insanlıkla bağdaştırılamaz.

İnanıyorum ki, sizler bilinçlenme ve yolunu bulma çabasında olan gerçek dışı saptamalarla bilinçli olarak bataklığa süren kişilersiniz! Mektubu yayınlamayacağınızı bildiğim gibi, sizlere de güvenmiyorum. En büyük sevincim sizin bu mektubu okuduğunuza inanmak olur.

Bir Öğrenci
ANKARA

GÖKYÜZÜ'NÜN NOTU:

'Bir öğrenci' arkadaş. Mektubunda yer verdiğin görüşlerinin ve yönelttiğin eleştirilerin dayandığı bilgi ve düşünceleri bir yazı haline dönüştürebilirsen sayfalarımızda sevinçle yayınlar, tartışabiliriz. Yerleşmiş üslubun aksini düşündürtüyorsa da, eğer doğruyu bulmak, gelişmek perspektifiyle dışımızdaki görüşlere yaklaşıyorsak bunun başka yolu yoktur. İlk sayımızdan bu yana vurguladığımız farklı düşüncelere yer verme, tartışma platformu olma ilkesini bir süs olarak görmüyoruz. Her konuda diyaloga, tartışmaya açığız. Kendinizi öfkeli mektuplarla sınamak yerine, genişçe yazarak ya da yüzyüze konuşarak tartışmamızın daha doğru olacağı kanısındayız.

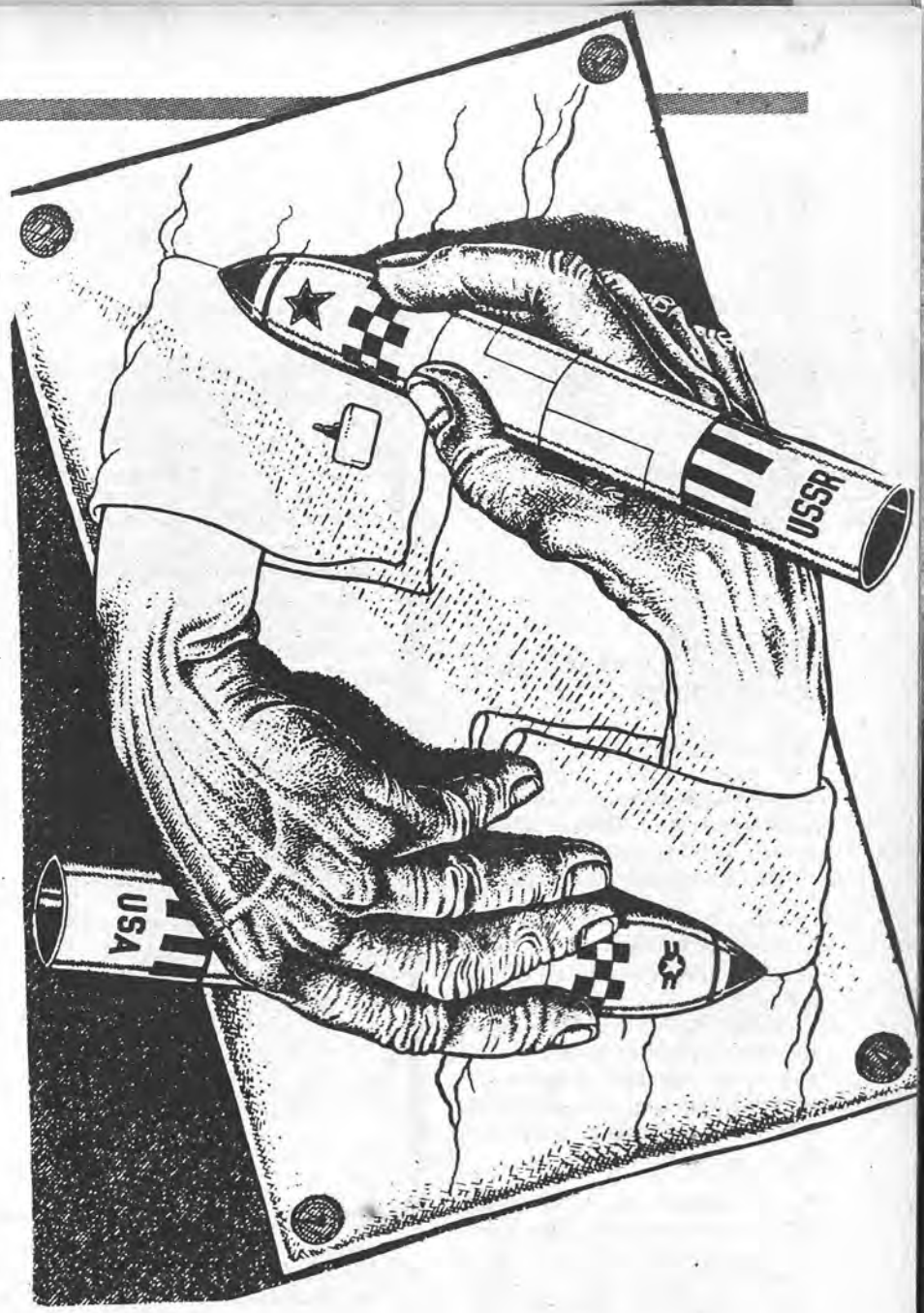

ÖLÜMÜ MÜ BEKLİYORSUNUZ?

NAZİAT SÜRESİ/8.11

"O gün kalpler titreyecek
Gözleri zilletle eğilecektir.
Onlar derler ki: Biz mi sahiden eski hale döndürülmüş olacağız.
Biz çürüyüp dağılmış kemikler olduğumuz vakit mi?"

Ya biz sizi çağırdıkça siz büyükleniyorsanız?

Ya kuşlar da uçaklar gibi kendi kendine olmamışsa? Kesinlikle ölümü mü bekliyorsunuz?

İsa Tanrıverdi'nin cenazesi YÖK'ü Protestoya Dönüştü

Atılmalara Son!

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi İSA TANRIVERDİ, 23 Ekim günü intihar etti. Bir köylü çocuğuydu İsa; maddi olanaksızlıklar ve eziklik içinde eğitimini sürdürüyordu. Sakin, kendi halinde bir yaşamı vardı. Umudunu hiç kaybetmez, zamanı oldukça kalın hukuk kitaplarıyla boğuşurdu. Neşeli, sevecen bir dosttu. Herkesle şakalaşır, konuşurdu. Yeter ki sizi tanısın.

Nice umutlarla üniversiteye yazılan arkadaşımızı, intihara dek götüren neydi?

YÖK'ün ünlü maddesi - Tüm üniversite öğrencilerinin korkulu rüyası 44. madde. Kısacası, bir dersi iki defa üstüste alıp veremedin mi atılmanı, kapı dışarı konulmanı sağlayan 44. madde.

İsa, Roma Hukuku ve Medeni Hukuk derslerinden kalmıştı. Bu derslerden herhangi birinden geçebilseydi atılmayacaktı. Arkadaşımız itiraz hakkını da kullanmıştı. Öğretim üyeleri ilgilenmiyorlardı. Medeni Hukuk dersi hocası Cevdet Yavuz, İsa'yı tersliyor ve 'GİT KÖYDE ÇOBANLIK YAP' diyordu.

Bundan sonra ruhsal bunalıma girmişti arkadaşımız. Köyüne nasıl dönecekti? Ailesinin yüzüne nasıl bakacaktı? Bir karabasan gibi çökmüştü bu sorular, İsa'nın yüreğine. Gencecik yaşında hayatını noktaladığı yere geliyordu. Kalmakta olduğu Marmara Üniversitesi Altunizade Erkek Öğrenci Yurdu'nun dördüncü katındaki banyoda ölü olarak bulunuyordu. İsa Tanrıverdi kendini asmıştı.

Köhnemiş düzenin ürünü YÖK'ün, ölümüne neden olduğu İsa Tanrıverdi arkadaşımızı unutmayacağız.

PROTESTOLAR BAŞLIYOR

İsa'nın ölüm haberi yurtta hızla yayıldı. Arkadaşlarının anısına ve YÖK'ü protesto etmek amacıyla öğrencilerin büyük çoğunluğu yurdun önünde toplandı. Oturma eylemine geçildi. Gece 23.00 Sıralarında başlayan eylem saat 3.00'e kadar sürdü. Bu saatte soğuk nedeniyle dağılındı.

Ertesi gün için Hukuk Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi öğrencileri derslere girmeme kararı aldılar. 24 Ekim Cuma günü Marmara Üniversitesi'nin Haydarpaşa kampüsüne gelen öğrenciler acı haberi öğreniler. İsa arkadaş artık aralarında yoktu. 9.00 sıralarında artan kalabalık bahçede toplandı. Beş dakikalık bir saygı duruşu yapıldı. Öğrenciler tarafından yaptırılan siyah çelenk Hukuk Fakültesi kapısı önüne kondu.

Derslere girmek istemeyen öğrencileri fakülte dekanı polisin yardımı ile zorla sınıflara soktu. Yine de pek çok öğrenci derslere girmedi. Dekan olayın sadece Hukuk Fakültesi'ni ilgilendirdiğini söyleyerek Teknik Eğitim Fakültesi öğrencilerini uzaklaştırmaya çalıştı.

Oysa sorun sadece Hukuk Fakültesi'nin sorunu olabilir miydi? Tüm öğrencilerin, hatta tüm ülkenin en can alıcı sorunlarından biriydi.

27 EKİM PAZARTESİ: PROTESTOLAR YOĞUNLAŞIYOR

Pazartesi öğle saatlerinde Marmara Üniversitesi'nden ve diğer üniversitelerden öğrenciler Sultanahmet'teki rektörlük binası önünde toplanıyorlar. Kısıtlı haberleşme olanaklarına rağmen bin kişi kadar varlar. Amaçları rektörlüğe bir siyah çelenk bırakarak arkadaşlarının ölümünü kınamak.

En doğal tepkilerini dile getirmek isteyen öğrenciler, polisin engellemeleri ile karşılaşıyorlar. Çelengi taşıyan iki arkadaşları, Cemal Polat ve Kazım Polat gözaltına alınıyor. Bunun üzerine öğrenciler rektörlük binası önünde beklemeye başlıyorlar. İstekleri gözaltına alınan arkadaşlarının serbest bırakılması. Bu istekleri yerine getirilene kadar bekleyeceklerini belirtiyorlar. Bir kız arkadaşlarını temsilci olarak Rektörle görüşmeye gönderiyorlar. Bu arada bir otobüs dolusu polis Rektörlüğün önüne gelip öğrencileri sarıyor. Polisin iteklemesi ve dağıtma çabaları karşısında öğrenciler oturma eylemine geçiyorlar. Temsilci arkadaşları, rektörün 'polis ne yaparsa yaparsa yapsın ben karışmam' dediğini belirtiyor. Öğ-

renciler Rektör'ün bizzat gelip açıklama yapmasını istiyorlar.

Bu arada Emniyet Müdür Yardımcısı Mehmet Ağar, öğrencilere hitaben konuşuyor:

"Buradaki durumunuz gösteri ve yürüyüşler kanununa aykırıdır. Sizinle pazarlığa girmeyeceğiz. Topluluğun hepsini ikaz ediyorum. İki arkadaşınızı gözaltına almakla da iyi ettik. Böylece suç işlemelerini önlemiş olduk. Size süre vereceğim. Bu süre zarfında dağılın."

Öğrenciler dağılmıyorlar. Aralarından üç arkadaşlarını M.Ü Rektörü Orhan Oğuz ile görüşmek üzere yolluyorlar. Rektör ile temsilci öğrenciler arasında şu konuşmalar geçiyor:

Öğrenciler: Siz, bize hukuk öğretiyorsunuz. İki arkadaşımız kanuni olmayan bir biçimde gözaltına alınmıştır. Arkadaşlarımızın serbest bırakılması için girişimde bulunmanızı istiyoruz.

Rektör Orhan Oğuz: Ölüm olayı üzücüdür. Müessesenin başı olarak çok üzüldüm. Fakat herkes yasalar çerçevesinde kalmalı, kendi yetki ve sorumluluğunu bilmelidir. Yoksa anarşi çıkar. Emniyet güçlerine bir şey diyemem. Başkasının işine karışamam.

Öğrenciler: Gözaltına alınanlar sizin öğrencileriniz. Etkili olabilirsiniz. Toplanan arkadaşlar emniyet kuvvetleriyle konuşmanızı istiyorlar.

Rektör: Talebeler bir şey yapmamışsa ben müdahale ederim. Meşgul olurum.

Öğrenciler: İntihar eden arkadaşımız, üniversiteye girebildiğine göre, zekâ ve bilgi bakımından yeterliydi. Sizce İsa Tanrıverdi'nin canına kıymasının sebebi kendi başarısızlığı mı, yoksa eğitim sisteminin bozukluğu mudur? Atılmalara karşı mısınız?

Rektör: Herkesin kendi yetenekleri alanında eğitim görmesine taraftarım. Hizmetimiz de budur. Bugünkü eğitim sistemi arzu edilen seviyede değildir. Düzeltmeye çalışıyoruz. Tartışmaktan kaçınmayız.

Öğrenciler: Bu eğitim sisteminde herkes istediği ve yetenekli olduğu dalda çalışıyor mu? Hiç sanmıyoruz. Kendimizden örnekler verebiliriz.

Rektör: Bizim amacımız budur.

Öğrenciler: Peki kaybolan yıllar ve hayatlar.

Rektör: Hafif aksaklıklar var. Okulun öğrencileri olarak siz görevlerinizi yapın.

Öğrenciler: Öğrenciler YÖK'e karşı. Atılmalara karşı. Bunlar hafif aksaklıklar olur mu?

Rektör: Bunları tartışmak lazım.

Öğrenciler: Öğrencilerle hiç konuşulmadı.

Rektör: Yaptıklarımız ortada.

Öğrenciler: Evet. Son olarak da bu cenaze!

ÖĞRENCİLER YÜRÜYOR

Rektörlük binası önünde toplanan öğrenciler, dağılmama, hep birlikte Cerrahpaşa Hastanesi'ne gidip ölen arkadaşlarının cenazesini alma kararını veriyorlar. Yapılan bir dakikalık saygı duruşundan sonra yürüyüşe geçiliyor. Öğrenciler toplu halde ve sakin bir biçimde Sultanahmet'ten Aksaray'a kadar yürüyorlar. Aksaray'a geldiğinde, tam Cerrahpaşa kavşağında polis ve çevik kuvvetler öğrencileri çember içine alıyor ve dükkânların önünde sıkıştırıyor. Emniyet Müdür Yardımcısı Mehmet Ağar öğrencilere bağırıyor.

"Durumunuz yasalara aykırıdır. Arkadaşınızın cenazesi ailesine teslim edilmiş ve memleketine gönderilmiştir. Ortada Cerrahpaşa'ya gitmenizi gerektirecek bir durum kalmamıştır. Esnafın işlerini engellemeyin. Dağılmazsanız zor kullanacağım."

Öğrenciler, dağılmayacaklarını arkadaşlarının cenazesini almak istediklerini, bunda kanunlara aykırı hiçbir durum olmadığını söylüyorlar. Polis öğrencilere saldırıyor, öğrenci zincirini kırıyor ve üçe ayırıyor. Cerrahpaşa yoluna kaçan bir grubu polis ve çevik kuvvetler kovalıyor. Öğrenciler dağılıyorlar.

Daha sonra, cenazenin yangından mal kaçırır gibi ailesine teslim edildiğini ve memleketi olan Eskişehir'e gönderildiğini öğreniyoruz. Cenazeyi teslim alan baba Şevket Tanrıverdi feryat ediyor.

"Dört gündür morg kapısında bekliyorum, bana oğlumu vermediler. Bu köpek yavrusu değil ki, insan yavrusu. Neden kimse çocuğumla ilgilenmedi. Protesto ediyorum, öğretmenleri ve yurt yöneticilerini protesto ediyorum."

Cerrahpaşa Hastanesi'nin önünde gazetecilerle konuşan Emn. Müd. Yrd. Mehmet Ağar; 'Emniyetimizden' sorumlu olan görevlilerin sorunlara olan yaklaşımlarını çok güzel bir biçimde sergiliyor:

"Rektörlük ambulansını verdi. Para yardımı yaptı. Daha ne yapsın? Çocuk zaten başarısız biriymiş. Allah rahmet eylesin."

Evet arkadaşlar, emniyet görevlileri, YÖK düzeninin zabıtalığını yapmaktan da öteye geçip, avukâtlığına da soyunuyorlar. Sorunlarımız YÖK rektörleri tarafından 'tartışabiliriz' yollu sözcüklerle geçiştiriliyor. Sorunlarımıza tüm demokrat ve ilerici güçlerle birlikte kendimiz sahip çıkmalıyız. Aramızdan artık kurbanlar vermemenin, üniversiteleri gerçekten çağdaş bilimin yapıldığı ve hiçbir baskının, keyfi uygulamanın kalmadığı birimler haline sokmanın tek yolu buradan geçiyor.

BOLU'DA FAŞİST KADROLAŞMA

Bolu'da öğrenci gençliğin yaşadığı sorunları, baskıları ve keyfilikleri sağcı kadrolaşmayı dergimizin Haziran sayısında ele almıştık. Yaz aylarına rastlayan bu sayımızdan sonra Temmuz-Ağustos aylarında okulların kapanması nedeniyle bu sorunların çözümünde okul idarelerinin tutumunu izlemek mümkün olamamıştı. Okulların açılmasıyla birlikte yine sorunlarla yüzyüze gelineceği öngörüsüyle yeniden Bolu'ya geldiğimizde yanılmamıştık. Öğrencileri sindirme, tehditlerle (okuldan atma-sınavda bırakma) kendi gerici faşist ideolojilerinin militanı yapma yolundaki çabalar yoğunlaşarak sürüyordu.

DOÇ. DR. EYÜP AKTEPE

Okul müdürü Doç. Dr. Eyüp Aktepe Türkiye Gazetesi'nde 9-Ağustos 1986 tarihinde yayınlanan röportajında öğrencilerin dile getirdiği sorunlara ve tutumlara ilişkin hiçbir yanıt vermezken, gazete muhabirinin çanak tutan sorularına verdiği cevaplarla yine öğrencileri "12 Eylül öncesine dönmek isteyenler", "kışkırtıcı" şeklindeki tanımlamalarla değerlendirip, kendini aklama yoluna gidiyordu. Oysa bu zatın geçmişi araştırıldığında ortaya çıkan gerçekler bugün bu görevde ne için ve nasıl varolduğunu anlamaya yetiyordu. Sayın Aktepe 1963'te darbe girişimi nedeniyle Kara Harp Okulu'ndan atılan öğrencilerdendi. Daha sonra AİTİA'yı bitirip Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'ın himayesinde Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne asistan olarak giren ve burada ülkücü kadrolaşmayı yönlendiren (hocasıyla birlikte) kişilerden birisiydi. Şu anda "geçici" olarak Bolu İdari Bilimler Yüksek Okulu Müdürlüğü'nü yürüten Aktepe, Erzurum Üniversitesi'ndeki görevini de devam ettiriyor.

Doç. Dr. Aktepe'nin Bolu İdari Bilimler Y.O.'ndaki uygulamalarının en büyük destekçisi ve yönlendiricisi 1981'de açılan MHP ve ülkücü kuruluşlar davası iddianamesinde, lideri Alpaslan Türkeş'e yazdığı mektuplarıyla tanınan ve bu yüzden Erzurum A.Ü'ndeki görevinden atılan daha sonra Gazi Üniversitesi rektörü Prof. Dr. Şakir Akça (MHP'ye yakınlığıyla bilinir) tarafından kol kanat gerilerek G. Ü.'ne alınan Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'dı.

Eyüp Aktepe, adı geçen röportajda şöyle diyordu: "Şimdiye kadar öğrencilerden gelen hiçbir talep geri çevrilmemiştir. Öğrenciler ise "85/86 Öğretim yılında 3. sınıf öğrencilerinin 2. sınıftan dersleri varken 4. sınıf derslerini alamamaları şeklindeki YÖK'e aykırı bir şekilde getirilen uygulama (dersgeçme sistemi uygulanmadığından) öğrencilerin bir yıl kaybetmelerine neden oldu. Bu yıl aynı sorunun tekrar gündeme gelmesiyle birlikte öğrencilerin (tüm sınıflardan) 300'e yakın imzalı; durumu idareye bildiren dilekçeleri okul Sekreteri Mehmet Akçay tarafından geri çevrildi. Daha sonra öğrencilerin ısrarı üzerine alındı fakat bu sefer de Yönetim Kurulu kararıyla reddedildi "diyorlardı.

Yine her türlü sosyal, kültürel, sportif taleplerin birtakım sudan gerekçelerle geri çevrilmesi neyin nesidir? Örneğin öğrencilerin kütüphaneye gazete, dergi, kitap talepleri geri çevrilirken, bir kampanya ile topladıkları kitaplar kütüphaneye kabul edilmezken bu nasıl duyarlılıktır?

Sayın Aktepe yine Türkiye Gazetesi'nde "büyük icraatları"nı anlatırken "Tarih içinde Türk musikisi" ekibinin okula getirilmesini öğrenci kitlesinin "memnuniyetle karşıladığını" söylerken, öğrencilerin hiç de böyle bir talebinin olmadığını, sadece kendilerinin "takdiri" olduğunu, üstelik "musiki"den daha acil sorunlarının varlığını unutuyordu. Kaldı ki bu milliyetçi ekibin kendilerine kültürel yönden hiçbir şey kazandırmayacağını ve amacının Türkçülük propagandası olduğunu öğrenciler çok iyi biliyordu.

"Çığır" adlı duvar gazetesi hala "Fetih Özel Sayısı" ve Ramazan ekiyle birlikte panoda asılı durduğunu gören öğrenciler ne kadar ilim-irfan sahibi olduklarını ve kendilerinin her hafta düzenli çıkartabildikleri bu gazetenin sadece "öğrencilerin eline geçmemesi" için neleri göze aldıklarının farkındaydı.

Yine sayın okul müdürü, öğrencilerin polisle içiçe yaşamaktan, sürekli izlenmekten ve yanlı tutum takınmakla tanınan polislerin okulda bu-

Kara Kaplı Günceden

Turan Biber

Kuş cıvıltılarını ve parlak güneşi, güzel bir günün müjdecisi olarak yormuştum. Her şey güzeldi gerçekten. Ta ki, servisten inip parka yöneldiğimiz ana kadar. Evet yine karşımızdaydılar. Beyaz otonun içinden sırıtıyorlar. Günün içine edecekleri, arabadan inip, parkın kapısını tutmalarından belliydi. Alimallah, kimlik sormadan bırakmazlar, oysa, ninelerimizin göbek adına kadar her şey ellerinde yazılı olarak vardı.

Yanlarına vardığımızda, her zamanki alışkanlıkla ellerimizi kimliklere attık. Bize uyup, parka giren başkaları da kimlik göstermeye başladığında kahkahaları basmasak, herhalde bu denli sinirlenip, arkalarına bakmadan gitmeyeceklerdi.

17 Nisan

Yıldırma operasyonu devam ediyor. Bugün, sabahtan akşama dek, toplam 25 kişiye, en az 3'er kez kimlik sorarak eşine rastlanmayacak güç bir rekora sahip oldular. Bir kutu pasta yaptırarak tebrik etme önerisi, çoğunluğun kararıyla reddedildi.

20 Nisan

Kent dışında, ailesinin yanına giden bir arkadaşımız, garajlara dek izlenerek, sağ-salim ayrılması sağlandı. Hangi kente gittiğini söyleyen arkadaşımız, onca yalvarmalarına rağmen ne zaman döneceğini söylememiş. Bir kişiyi garaja nöbete vermişler.

25 Nisan

Bugün, öğleden sonra yine çevirdiler. Nedeni, kitapçıdan aldığımız kitapların kontrolüydü. Ambalajdan çıkan Victor Hugo, Jack London, Kundera gibi Rus yazarların(!) kitaplarını neden okuduğumuz soruldu. Bir sürü Türk yazar dururken, oysa geçen sefer de, Aziz Nesin, Hasan Hüseyin gibi yazarları okumamızın nedenlerini sormuşlardı.

5 Mayıs

Ankara'dan dergi getiren arkadaşımız gözaltına alınarak, sabaha dek bekletildi. Dergilerin yasak yayın olduğu, ama belli olmasın diye bugünün tarihini koydukları öne sürülmüş. Sabaha dek, "kökünün" nerede olduğu, neden okuduğu, demokrasi istemesinin nedeni sorulmuş. Aynı derginin bayilerde satıldığı anlaşılınca bırakıldı arkadaşımız; "Hadi dua et, iyi ki bunalım geçirip ikinci kattan atlamadın" denilerek...

8 Mayıs

İçimizde büyük bir sıkıntı var. Bugün bizimle yakından ilgilenmediler. Nedeni, amirlerinin başlarında olmaması herhalde. Saatlerce bunu konuştuk. Kimimiz yıllık izine ayrıldığını, kimimiz hastalandığını öne sürdü. Ama en aklımıza yatanı başka bir ile sürülmüştür, düşüncesiydi. Umarız, yanılmayız, ama gelen gideni aratır sözü ne olacak...

14 Mayıs

Bir kez olsun şunları atlatalım dedik. Olası mı? Hemen yakamıza yapıştılar. Başladılar; "Biz kül yutmayız, bizde hiç oyuna gelecek göz var mı? Karşıya geçiyormuş gibi yapıp, arka sokağa dalacaksınız. biz de inanacağız. Bakın aslanlarım siz tilkiyseniz, biz kuyruğuyuz."

Kent dışından gelen arkadaşımız büyük bir hata işleyerek, bir saati doldurmadan dışarı çıktı. "Ne o, ayağının tozuyla nereye böyle? Git otur evine yahu!.." türünden bir zılgıt yiyeceğinden habersiz.

25 Mayıs

Bugün, kahvede beraberdik. Karşılıklı masalarda çay içtik. Buna bir şey dediğimiz yoktu da, karşıdan sürekli, "bunlar mı memleketi kurtaracak, kıçlarını kurtarsınlar yeter" türünden laf atmalara karşılık vermemek, içimize oturdu...

30 Mayıs

Dün akşam kaç kişiye bir görevlinin düştüğünü hesaplamaya çalıştık. Sonuç çok vahim! Kişi başına birkaç görevli düşüyor.

2 Haziran

Bugün karar aldık; ne zaman ve nerede görürsek görelim, "iyi akşamlar, günaydın çocuklar" gibi sözlerine kulak vermeyeceğiz. Başlarıyla verdikleri selamı bile almayacağız. "Selam verenin suçlu çıkacağı" özdeyişinden yola çıkarak...

lunmasından yakınmalarına karşı, "suçlu olmayan, devletin güvenlik görevlisinden niye korksun" diyerek polisin varlığını bizzat onaylamış olmuyor muydu? Yoksa idarenin verdiği izinlerle yapılan konferans, gösteri ve gecelere polisin "iştirak" etmesinin nedeni "suç unsuru"nun bulunması mıydı?

Kendisi elinde tesbih, T-Şhirtle okula gelen okul müdürünün, 1 Mayıs günü öğrencilerin takım elbise giymelerini eleştirmesi ne anlama geliyordu?

Tüm bunlar yaşanırken öğrencileri "delice" seven okul müdürü okulun ilk günlerinde birinci sınıflara hitaben yaptığı konuşmada; "Biz 1963 yılında Harb Okulu son sınıfında, teğmen adaylarıydık, subaylarla birlikte ihtilal (darbe!) yapmaya kalktık, çok sevdiğimiz ordudan atıldık. Biz, memleketin subaya ihtiyacı var, atamazlar, demiştik. Gözümüzün yaşına bakmadılar, attılar. Devletimiz o kadar iyiydi ki bize başka alanlarda ihtisas yapma hakkı tanıdı. Siz de sanmayın ki atılmayız. Kulağınızdan tuttuğum gibi kapının önüne koyarım, dosyanıza da iki satır yazı yazarım ebediyen iş bulamazsınız. Onlar sanmasınlar ki iş bulabileceğiz. Bulsalar bile benden dosyaları istendiğinde haklarındaki yargımı hemen belirteceğim. Siz de sakın onlara uymayın. Yemekleri, sınavları, servis vb. sorunları bahane ederek kıştırtabilirler. Bu onların eski taktiğidir. Ayağınızı denk alın, okulda 12 Eylül öncesine dönmek isteyenler var." diyerek yaşadığımız dönemi, bundan kimlerin yararlandığını, YÖK'ü ve gençliğe resmi bakışı ne kadar güzel anlatıyordu.

SELAHATTİN ÇANKAYA

Prof. Dr. Orhan Türdoğan gözetimindeki milliyetçi kadrolaşma zinciri Doç. Dr. Eyüp Aktepe ile başlıyor, İngilizce okutman Selahattin Çankaya ile devam ediyordu.

Selahattin Bey, Eyüp Bey'le 1963'de Harb Okulu'ndan darbe (pardon ihtilal) arkadaşı, daha sonra da milliyetçi ülküdaşı olarak bugünlerde de sıkı bir işbirliği içindeydi.

İngilizce okutmanı olduğu söylenen (bu konudaki yetirliliği bir yana) Sayın Çankaya'nın, ders dışında her konuda uzman olduğunu (özellikle de gerici ve ırkçı propaganda konusunda) göstermesi, öğrencilere genel baskının bir parçası olduğunu hatırlatıyordu.

Derslerinde, "okuldaki bazı öğrencilerin toplumun içine üniversite mezunu olarak bırakılmasının sakıncalı olduğunu, bunun için kendisinin okutmanlık süresince okuldan, özellikle de kendi dersinden diploma alamayacağını" açık açık söyleyerek gözdağı vermesi bu "okutmanın" disiplin kurulundaki göreviyle, okuldaki işlevinin ne olduğunu anlatmaya yetiyordu. Okulda kışkırtıcılar tespit etmek ve yeni öğrencilere birtakım insanları hedef göstermesiyle tanınan sayın Çankaya, daha önceki çalışmalarından dolayı eski Milli Eğitim Bakanı Dinçerler'in bir "çanta" ile ödüllendirmesiyle öğünerek önceki yıl ramazan ayında yurttaki çalışma odalarını mescide çevirmesiyle İslâmcı yönünü de sürekli hatırlatıyordu. Okul sekreteri, Eyüp Aktepe ve Orhan Türkdoğan'ın "talebe"leri Mehmet Akçay ise bu zincirin diğer bir halkasıydı.

Bu halkalar İdari Bilimler Yüksek Okulu'nda ve uzanabildikleri oranda da Meslek Eğitim Yüksek Okulu'ndaki diğer hocalarla tamamlanmaya ve öğrenciler arasından yeni halkalar oluşturularak uzatılmaya çalışılıyordu.

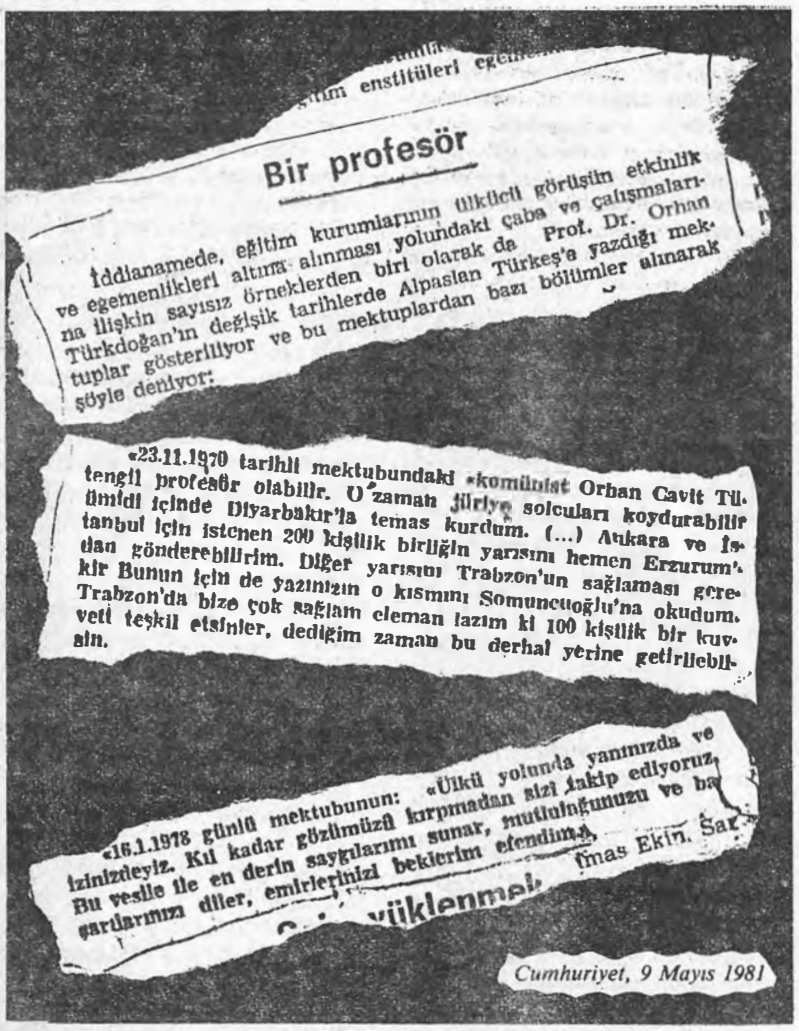

Bir profesör

İddianamede, eğitim kurumlarının ülkücü görüşün etkinlik ve egemenlikleri altına alınması yolundaki çaba ve çalışmalarına ilişkin sayısız örneklerden biri olarak da Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'ın değişik tarihlerde Alpaslan Türkeş'e yazdığı mektuplar gösteriliyor ve bu mektuplardan bazı bölümler alınarak şöyle deniyor:

«23.11.1970 tarihli mektubundaki «komünist Orhan Cavit Tengirşek profesör olabilir. O zaman fikriyle solcuları koydurabilir ümidi içinde Diyarbakır'la temas kurdum. (...) Ankara ve İstanbul için istenen 200 kişilik birliğin yarısını hemen Erzurum'dan gönderebilirim. Diğer yarısını Trabzon'un sağlaması gerekir Bunun için de yazınızın o kısmını Somuncuoğlu'na okudum. Trabzon'da bize çok sağlam eleman lazım ki 100 kişilik bir kuvveti teşkil etsinler, dediğim zaman bu derhal yerine getirilebilsin.

«16.1.1978 günlü mektubunun: «Ülkü yolunda yanımızda ve izinizdeyiz. Kıl kadar gözümüzü kırpmadan sizi takip ediyoruz. Bu vesile ile en derin saygılarımı sunar, mutluluğunuzu ve başarılarınızın diler, emirlerinizi bekleriz efendim.» Tomas Ekin, Şair

Cumhuriyet, 9 Mayıs 1981

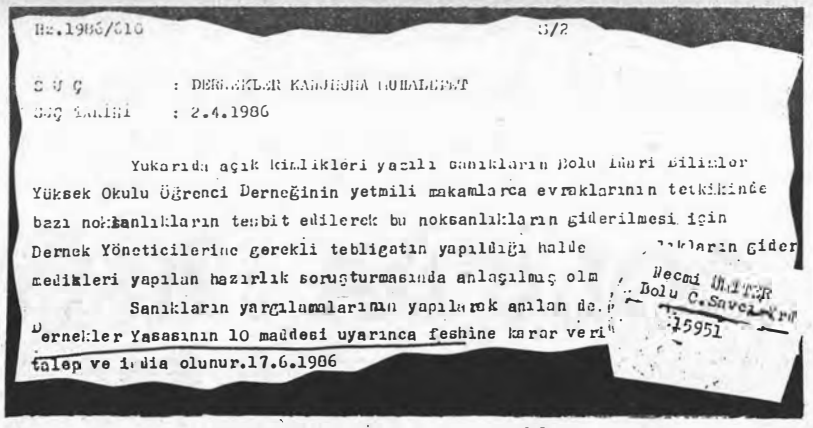

Bz.1986/210 S/2

SUÇ : DERNEKLER KANUNUNA MUHALEFET

SUÇ TARİHİ : 2.4.1986

Yukarıda açık kimlikleri yazılı sanıkların Bolu İdari Bilimler Yüksek Okulu Öğrenci Derneğinin yetmiş makamlarca evraklarının tetkikinde bazı noksanlıkların tesbit edilerek bu noksanlıkların giderilmesi için Dernek Yöneticilerine gerekli tebligatın yapıldığı halde ...klerin giderilmedikleri yapılan hazırlık soruşturmasında anlaşılmış olm...

Sanıkların yargılamalarının yapılarak anılan de...
Dernekler Yasasının 10 maddesi uyarınca feshine karar veri...
talep ve iddia olunur.17.6.1986

Necmi ÜNLÜ
Bolu C.Savcısı
15951

B.İ.B.Y.O.Ö.D: "Sorunlarımızı Aşacağız"

Gökyüzü: Derneğinizin bugünkü durumunu kısaca anlatır mısınız?

— Adapazarı Bölge ve İdare Mahkemesi'nde Nisan 1983/203 dosya no'lu yürütmeyi durdurma ve iptal davası açtık. Daha sonra, Bolu Savcılığı tarafından ön soruşturma mahiyetinde (Rektörlük izninin alınıp alınmadığının tespiti hakkında) dernek kurucularının ifadesi alındı. Öğrenci derneği kurucusu arkadaşlar ifadelerinde YÖK'ün 59. maddesinden dolayı istenilen rektörlük izin belgesinin Dernekler Yasası'nın gerektirdiği evrakların dışında olduğunu ve bir üst mahkemede açtıkları dava nedeniyle böylesi bir dava açılamayacağını belirttiler.

17/6/1986'da Valilik tarafından dernek aleyhine, kurucuların yargılanmaları ve derneğin feshi davası açıldı.

İlginç olan, Bolu Valiliği Öğrenci Derneği'nin tüzel kişiliğini tanımazken, aynı zamanda tüzel kişiliğin feshi davası açılmasıdır.

İlk duruşma hakim yokluğundan ertelendi. İkinci duruşmada dava, üst mahkemedeki Ö.D'nin açtığı davayla ilgili Valiliğin savunmasının alınıp alınmadığının öğrenilmesi için ileri bir tarihe ertelendi.

Gökyüzü: Derneğinizin örgütlenme ve çalışma tarzına ilişkin anlayışları nelerdir?

— Öğrenci gençliğin uzunca bir süredir haklarının ellerinden alındığı bir dönem yaşandı. Bunun arkasından YÖK ile birlikte, geçmişten devralınan sorunlar ivme kazanarak gündemde olmaya devam etti. Ö.D'ler öğrenci gençliğin sorunlara sahip çıkmak, akademik, demokratik taleplerini dile getirmek ve sosyal kültürel etkinliklerde bulunmak amacı ile ortaya çıktılar.

Bizim de hareket noktamız budur. Yalnız, Ö.D'lerini engelleme ve onlara kuşku ile bakma tutumu sürdürülmektedir. Açtığımız dava olumlu sonuçlanırsa, Tüzel kişiliğimizi kazanmış olacağız. Dernek kuruluş çalışmalarımız öğrenci arkadaşlarımızın da katılımlarının sağlandığı yoğun tartışma ve çalışma ortamı sonucu gündeme geldi. Tüzel kişiliğin de kazanılması ile bu ilgi aktif dernek üyeliğine dönüşecektir. Bunu, oluşturacağımız dernek çalışma birimleri ile gerçekleştireceğiz. Ve böylece tüm öğrenci arkadaşları içine alacak (Spor-basın-yayın-tiyatro-halk oyunları-hukuk-yurt vb.) birimlerle derneğin okul işlevini yerine getirmesi sağlanacaktır. Bu demokratik ve katılımcı yapının öğrenciler arasındaki dayanışmayı güçlendireceği ve olumlu birçok kazanımın ve ürünün ortaya çıkacağı inancındayız.

Gökyüzü: Türkiye'de dernekleşme olayında gelinen durum, sorunları ve bu sorunları aşmak için yapılması gerekenler sizce nelerdir?

— Gelinen durumu iki saptamayla irdelemek gerekir. Birinci saptama öğrenci derneklerinin nicel bakımdan ulaştıkları nokta. Yani Türkiye'de mevcut olan 27 üniversitenin çoğunda dernekler kuruldu, kurulma aşamasında. Hem de yoğun engelleme ve keyfi uygulamalara karşın. Demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla henüz işlemediği ülkemizde ne yazık ki, sıkıyönetim ve olağanüstü hal uygulamalarının olduğu bölgelerimiz var. Anılan bölgelerimizde de üniversiteler bulunmakta. Dicle, Fırat, 100. Yıl vb. Üniversitelerde öğrenci derneği kurmaya yeltenen ya da yeltenecek öğrencilerin karşılaşacağı sorunlar katmerli olacaktır.

İkinci saptama bazı derneklerin, önemli bir gelişme sağlamış olmasıdır. Doğum sancıları atlatılarak, doğum yapılmıştır. Uğraş artık yaşatma uğraşıdır. Hem de dengeli yaşatma uğraşıdır. Nedir dengeli yaşatma uğraşısı? Belirlenen ortak sorunların üstüne gitmek ve sorunların aşılmasında örgütlü gücü iyi kullanmaktır.

Diğer sorunları da şöyle sıralamak mümkün.

— Ö.D'ler arasındaki ileşitim kopuklukları sürmektedir.

— Kitleye ulaşabilme, aslolan, öğrenci kitlesine ulaşabilmesidir. Yeni öğrenciler çoğunlukla "yeni dönemin" kuşağıdır. Örgütsüzlüğü yaşamışlardır. Empoze edilen bilgiler ışığında Ö.D'lere önyargı ile yaklaşmaları olağandır. 1980 sonrası liseli öğrenci kuşağının özelliği dolayısı ile, Ö.D'lerin öğrenci kitlesine ulaşabilmesi güçleşebilecektir. Bu noktada Ö.D'leri çok duyarlı olmalı, bu depolitizasyonu kırmaya yönelik çabalara girişmelidir.

— Etkinlikleri sürdürebilme; mülki amirden izin alma, konferans, panel, vb. toplantılarda "görevlilerin" öğrencilerden fazla olması, dinleyicilerin kaydedici, görsel ve işitsel araçlarla izlenmesi huzursuzluk yaratmakta ve bu gibi kamuoyu oluşturmada önemli birtakım etkinliklerin yapılması güçleşmektedir.

— Kamuoyunun ilgisizliği, geçirilen olağan olmayan dönem sonucunda; "Alkışı bol, tepkisi az" bir toplumun oluşmasının da önemli bir etkisi olmaktadır. Ayrıca basının ilgisizliğinin kırılamayışı da gözönünde bulundurulmalıdır.

Erzurum'da Keyfi Uygulamalar

Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi bir grup arkadaş, karşılaştıkları haksız uygulamaları yansıtan bir yazıyı dergimize getirdiler. Aynen yayınlıyoruz. Konuya ilişkin belgeleri ise arkadaşlarımızın isim yerlerini, Erzurum rektör ve dekanlarına yeni saldırı fırsatları vermemek üzere çıkartarak yayınladık.

12 Eylül sonrası Türkiye, kendisinden başka hiçbir yere karşı sorumlu olmayan bir yönetim altındaydı. Bunun böyle olduğu, yayınlanan bildirilerde, çıkarılan yasalarda ve en son olarak 1982 Anayasası'nda da ifadesini buldu. Parlamentonun yeniden oluşturulduğu ve bağımsız yargının yürürlükte olması gereken günümüzde ise durum farklı olmalıdır. Tersi uygulamalarda ısrar eden yetkililer de, eninde sonunda kendilerine çeki düzen vermek ve hukuk devleti kurallarına uymak zorunda kalacaklardır.

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı, kendisi açısından böyle bir başlangıç yapmalı ve mahkeme kararlarına saygılı olmayı öğrenmelidir. Yayınladığımız yazı ve belgelerden açıkça görüldüğü gibi Dekanlık, Erzurum İdare Mahkemesi'nin ilgili öğrenciler hakkında verdiği yürütmeyi durdurma (okula devam etmeleri) kararını önemsememekte ve bildiğini okumaktadır. Böylece Dekanlık, Anayasa madde 138'de ifade edilen "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez" hükmünü ihlal etmektedir. Dekanlığın bu tutumu aynı zamanda Türk Ceza Kanunu'na göre de suç oluşturmaktadır.

Dergimiz, gençlik üzerinde her türlü baskı ve hukuk dışı uygulamaya karşı mücadele çizgisine uygun olarak bu olayın da peşini bırakmayacak, bu gibi hukuk dışı davranışları sergileyenler hakkında gerekli yasal işlemlerin yapılması için her türlü çabayı harcayacaktır.

Arkadaşlarımıza başarı dilerken, özellikle taşradaki üniversitelerde karşılaşılan haksız ve yasa dışı uygulamaların dergimize yansıtılması çağrısında bulunuyoruz. Dergimiz, bu gibi durumlarda her türlü hukuki yardımı yapacaktır.

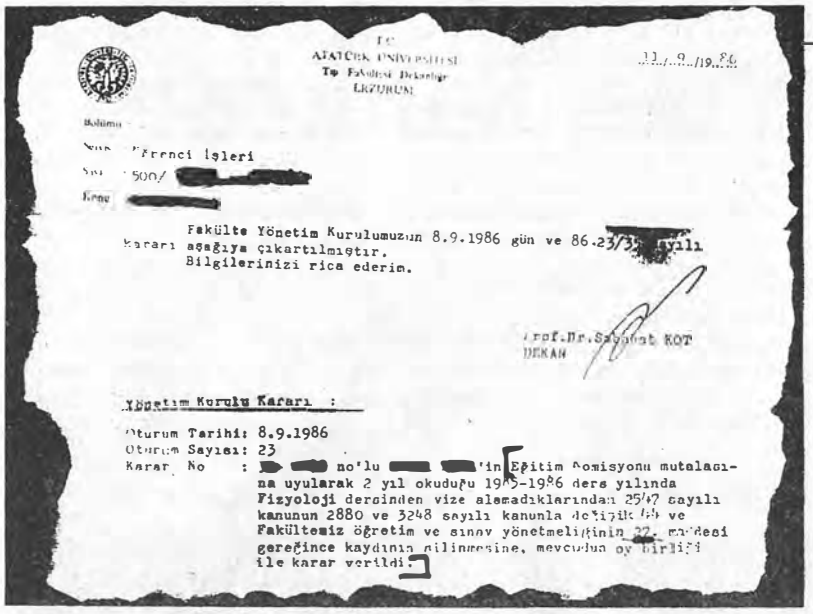

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi Dekanlığı
ERZURUM

11./9./1986

Bölüm :
Sayı : Öğrenci İşleri
Konu : 500/ [redacted]

Fakülte Yönetim Kurulumuzun 8.9.1986 gün ve 86.23/33 [redacted] sayılı kararı aşağıya çıkartılmıştır.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr.Sabahat KOT
DEKAN

Yönetim Kurulu Kararı :

Oturum Tarihi: 8.9.1986
Oturum Sayısı: 23
Karar No : [redacted] no'lu [redacted]'in Eğitim Komisyonu mutalaasına uyularak 2 yıl okuduğu 1985-1986 ders yılında Fizyoloji dersinden vize alamadıklarından 2547 sayılı kanunun 2880 ve 3248 sayılı kanunla değişik 44 ve Fakültemiz öğretim ve sınav yönetmeliğinin 22. maddesi gereğince kaydının silinmesine, mevcudun oy birliği ile karar verildi.

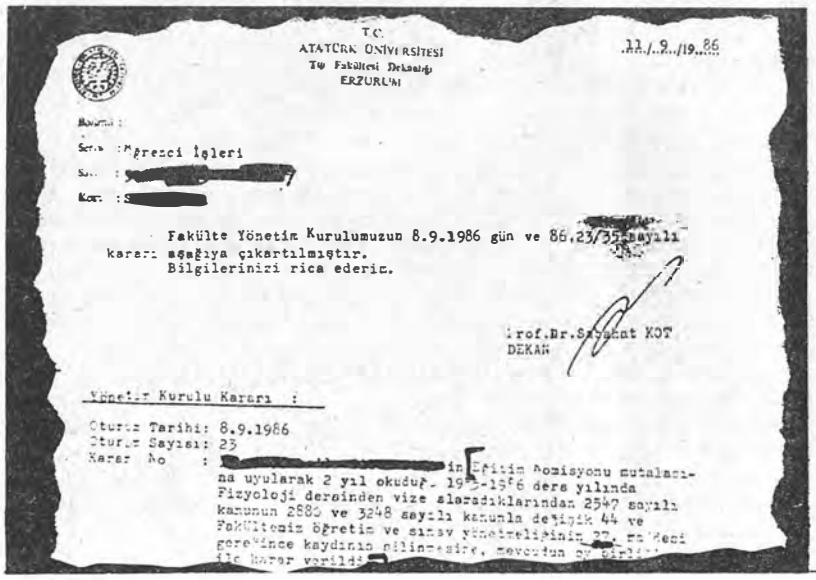

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi Dekanlığı
ERZURUM

11./9./1986

Bölüm :
Sayı : Öğrenci İşleri
Konu : [redacted]

Fakülte Yönetim Kurulumuzun 8.9.1986 gün ve 86.23/35 [redacted] sayılı kararı aşağıya çıkartılmıştır.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr.Sabahat KOT
DEKAN

Yönetim Kurulu Kararı :

Oturum Tarihi: 8.9.1986
Oturum Sayısı: 23
Karar No : [redacted] in Eğitim Komisyonu mutalaasına uyularak 2 yıl okuduğu 1985-1986 ders yılında Fizyoloji dersinden vize alamadıklarından 2547 sayılı kanunun 2880 ve 3248 sayılı kanunla değişik 44 ve Fakültemiz öğretim ve sınav yönetmeliğinin 22. maddesi gereğince kaydının silinmesine, mevcudun oy birliği ile karar verildi.

A.Ü.T.F. Öğrencileri: "Nereye Başvuracağız?"

Bizler Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisiyiz. 1983-84 öğretim yılında 210 kişilik sınıf mevcudu ile okula başladık. Aramızdan, ikinci sınıfta, bu mevcudun sadece 33 kişisi üst sınıfa geçmeye hak kazandı. Sınıf geçme uygulamasına tabi olan okulumuzda kalan tekrar öğrencilerin bu yıl ise sadece 60'ı sınıf geçti. Her yıl 200 küsür kişinin kaydolduğu fakültemizde ortalama olarak ancak 40 kişi kendi dönem arkadaşları içinden üçüncü sınıfa geçebilmektedir. Birinci sınıftan geçenler ile birlikte ikinci sınıfın mevcudu 400 kişiye yaklaşırken, üçüncü sınıf mevcudu aynı yıl sınıfta kalanlarla beraber 90 kişidir. Bu durumun nedeni ikinci sınıfın zorluğu veya öğrencilerin tembelliği değil, hocaların kaprisleri, öğrenciyi eğitecek birşeyler kazandırmalarından ziyade öğrenciyi belgelemeye çalışmalarındandır. Sınavlar sözlü olarak yapılmakta bu sözlülerde öğrencinin bilgisi tek soru ile ölçülmekte ve öğrenciye sınav esnasında kişiliğini rencide edici pek çok hakaret edilmektedir. Bu hatalı tutumlardan dolayı sadece ikinci sınıftan 38 öğrencinin kaydı silindi. Bunların arasında kendi bölümünü ilgilendirmeyen yardımcı derslerden belgelenenler de vardır. 38 öğrencinin dışında 210 kişilik mevcuttan geçenleri de katmazsak, kalanlar ikinci sınıfı üçüncü kez okumaya mahkum edilmişlerdir. Okulumuzda tüm kürsüler öğrenciler tarafından mahkemeye verilmiştir. Çoğu için İdare Mahkemesince verilen yürütmeyi durdurma kararı Fakülte Yönetim Kurulu tarafından reddedilmiştir. Bu durumda haklı sesimizi duyuracak tek merci olarak gördüğümüz İdare Mahkemesi'nin kararlarını dahi kabul etmeyen bir fakültenin öğrencileri olarak sesimizi kime duyuralım? Ayrıca, mahkemece yürütmeyi durdurma kararı verilen öğrenciler dekanımız tarafından tehdit edilmektedir.

Bu durumda, öğrenciler olarak bizler kaderimizle baş başa bırakıldık.

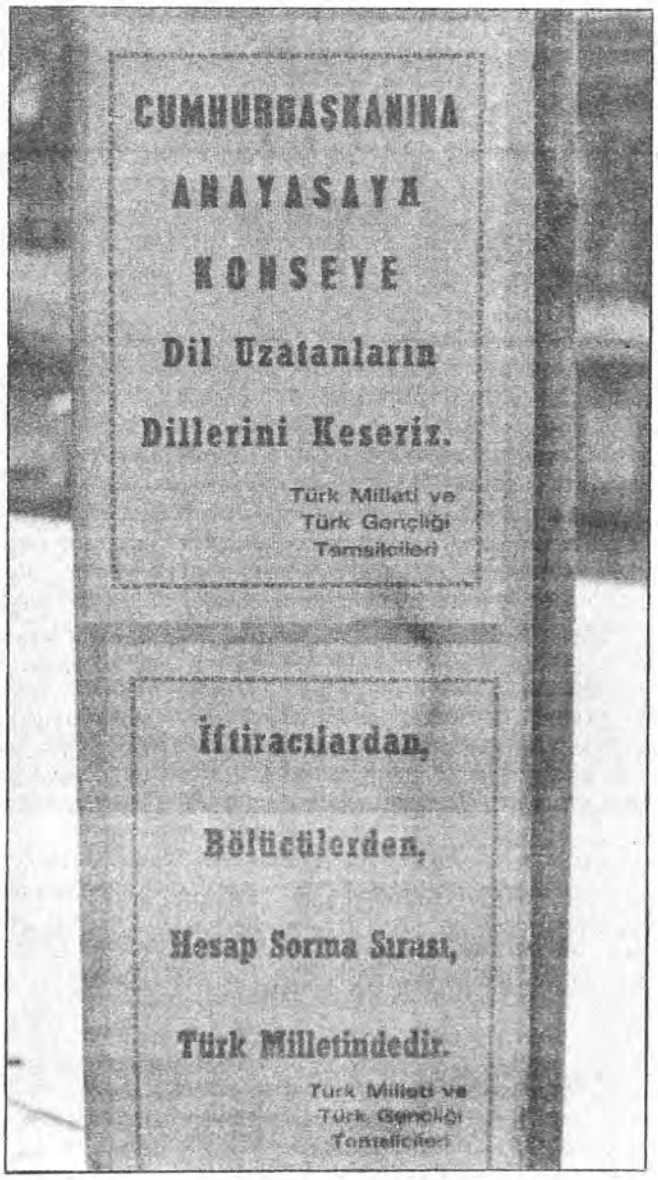

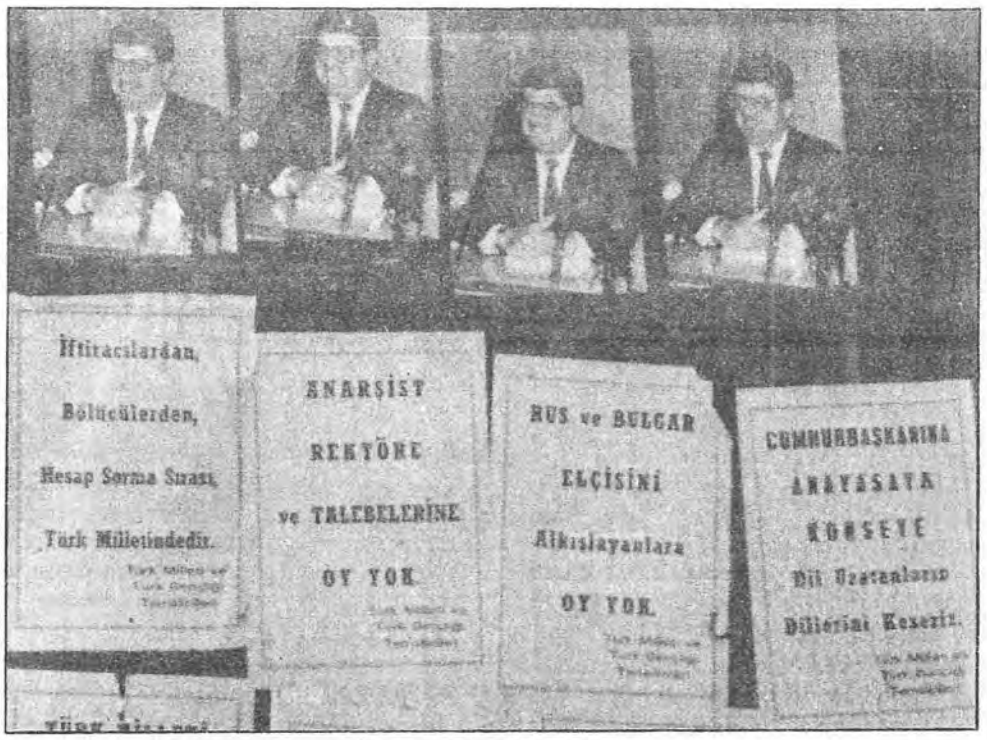

Faşistlerin Seçim Afişlemesi

"Temsilcilerimiz" Yine Sahnede

Vedat Ali Çetin

Ara seçimlerden önce Ankara'nın Yenimahalle semtinin duvarlarında, elektrik direklerinde ve benzeri yerlerde, Başbakan Özal'ın gülücükler saçan afişlerinin etrafında bir başka afiş dikkati çekiyordu.

Sözünü ettiğimiz afişlerden bir slogan: **"Cumhurbaşkanı'na, Anayasa'ya, Konseye Uzanan Dilleri Keseriz"** imza: **Türk Milletinin ve Türk Gençliğinin Temsilcileri.**

Tüm araştırmalarımıza rağmen ne böyle bir örgütün, ne de böyle bir derneğin varlığına rastlayamadık. Yasal olarak dernek kurmanın neredeyse "babayiğitlik" olduğu, öğrencilerin kendi yasal temsilcilerini seçmesinin engellendiği bir sırada nereden çıkmıştı bu temsilciler?

Ayrıca Türk ve Türkiye adlarının herhangi bir dernek tarafından kullanılması Bakanlar Kurulu'nun iznine tabidir. Yani sözün kısası, işe ne tarafından bakarsak bakalım sağcı bir illegal örgütle karşı karşıyayız. Anayasa'yı, Cumhurbaşkanı'nı, Konseyi korumak için T.C. yasaları yetmemiş. Onları korumak (ya da dilleri kesmek) için Türk-İslam sentezcileri bir illegal örgüt kuruvermişler.

Güvenlik güçleri; Deniz Nencan gibi giyimlerinden dolayı öğrencileri döğmek varken, kantinlerde öğrenci sohbetlerini dinlemek varken, böyle işlerle uğraşamazdı tabii ki. Öyle ya, her Türk gencinin görevi, Cumhurbaşkanı'nı, Konsey'i ve Anayasa'yı korumak ve onlara uzanan dilleri kesmektir. Bunun için kurduğu anayasayı çiğnemesi pek önemli değildir.

Gelelim şu dil kesme meselesine: Bu beyleri önceden de biliriz. Kendileri sayılı kasaplardandır. Bu maharetlerini geçmişte, Sivas, Maraş ve Çorum gibi illerimizdeki toplu katliamları ile kanıtlamışlardır. Ama bildiğimiz bir şey daha var: Katliamların kimsenin yanına kâr kalmayacağı.

Aynı afişlerden bir slogan daha: "Anarşist Rektör ve Talebelerine Oy Yok!"

Bir şey daha öğrendik, Doğan Öz'leri, C. Orhan Tütengil'leri ve yüzlerce insanı öldürmek anarşistlik değil, emperyalizme karşı olmak, ülkesini ve halkını sevmek anarşistlik. Otoriter kurumlaşmaya karşı birazcık sesini yükselten her kim varsa onlar da anarşist.

Yaşanılır Yurtlar İçin...

Onur Gün

Sorunlu bir öğrenim dönemi daha başladı... Binlerce öğrenci daha öğrenime başlamadan barınacak yer bulma telaşı içinde pansiyon, kiralık ev, İslam (pardon 'İlim') Yayma Vakfı yurtları gibi seçeneklere yönelirken, YURT-KUR'a bağlı öğrencilerin yurtlarına girme, görece bahtiyarlığına erişen küçük bir azınlık ise kendisini bekleyen 'sürprizli' ortamla tanıştı.

Yeni öğrenim döneminin başlamasıyla birlikte YURT-KUR'a bağlı yurt müdürlerinin emir niteliğindeki duyuruları önce yurt duvarlarına, oradan da günlük basına sıçrayarak boy göstermeye başladı. Sayın müdürler Topkapı ağzıyla öğrencilere 'hizayı şaşırmama' uyarılarında bulundular.

Neler değişti

Yurt müdürlerinin daha girişte geleneksel leşmiş üsluplarıyla 'kulak çekme' gereksinimi duymaları, yurtlara yeni girecek öğrencilerin beklentileriyle, yurtlarda olanlar arasındaki derin uçurumu duyumsamayı ve bilincinde olmayı gerektiriyor. Zira değişen yurt müdürlerinin, duyurular ve yönetmelikler altındaki değişmiş imzaları dışında 'değişen' bir şey yok. Aksine altı yıllık suskudan cesaret alan kurum yöneticileri keyfiliğin dozajına daha da arttırmış, kuralları daha bir katılaştırmışlardır.

Son altı yılın belirgin olgusu olarak, keyfilik yeni döneme de damgasını vuruyor. Zira artık 'hukuk devleti' olma niteliği bir yana, biçimsel özelliği dahi tartışılan politik yetke, tartışmalara daha bir haklılık kazandırarak, yargının işlevini gaspeden yürütmeyi, 'orman yasaları'nın uygulayıcılığına itmektedir. Bunun en canlı örneklerine öğrenci yurtlarında tanık olmaktayız. Söyle ki, Türk Medeni Kanunu'nun 10, 11, 262 maddeleri fiil ehliyetine sahip olmayan 18 yaşından küçükler (reşit olmayanlar), kısıtlılar ve akli melekeleri yerinde olmayanlar (akıl hastaları) için veli ya da vasi tayini koşul koyarken, bu istisnalar dışında kalanlar için veli ya da vesi onayı koşulunu aramamaktadır. Yasanın bu açık hükmüne karşın yurt yönetmeliklerinin ilgili maddesi, yurtlarda uyulması gereken kuralların 15. maddesi ve YURT-KUR'un 1983 yılında bastırdığı kılavuz "eve çıkaracak öğrenciler dönüşlerinde **velilerinden** belge getirmek zorundadırlar. Öğrencilerin geceyi yurt dışında geçirebilmeleri **velilerinin ve aile reislerinin** yurt idarelerine yazılı

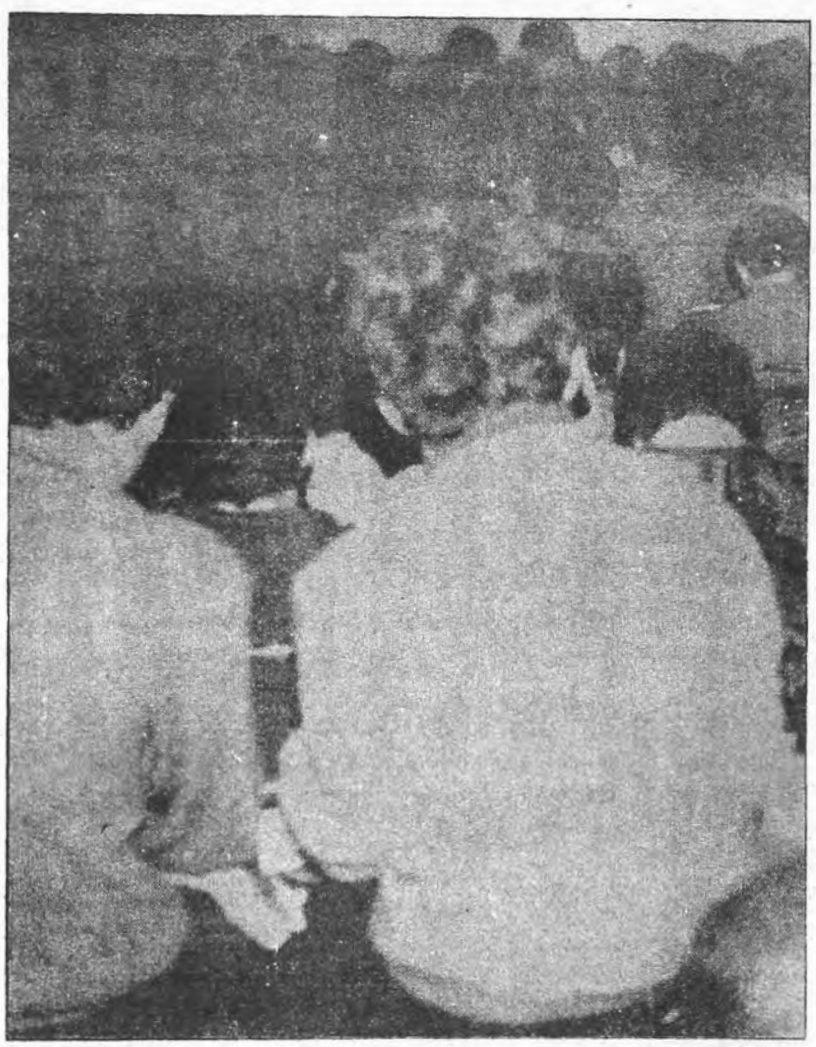

"... dönüştürme ve aşma eyleminin simgesi olan bir kesimin "kapıkulu"luğu benimsemesi, onca baskıyı kanıksayarak öğütmesi artık olanaksızlaşmaktadır.

olur vermeleri ile mümkündür" ibaresini taşımaktadır. Burada insanın usuna 18 yaşından büyük üniversitelilerin 'küçük' mü, 'kısıtlı' mı yoksa 'akıl hastası' mı oldukları sorusu gelmektedir. Yine Anayasa'nın 124. maddesi yönetmeliklerin yasalara aykırı olamayacağı hükmünü taşımaktadır. Oysa örneğimiz yönetmelik ile yasa arasında çelişki olduğunu ve yönetmeliğin yasaya aykırı olduğunu gösteriyor. Bu arada yurtlarda barınan öğrencilerin yurt yöneticileri ve yurtlar hakkında yazılı ve sözlü beyanda bulunamayacağını, basın yoluyla yurt yöneticilerinin eleştirilemeyeceğini hükme bağlayan yönetmeliğin 29/b maddesinin anayasaya aykırılığı, Bölge İdare Mahkemesi'nce karara bağlandığını anımsatmakta yarar var sanıyorum.

Yurtlarda değişen bir şey yok diye başlamıştım. Yine yurt duvarları yasaklı kurallarla donatılmakta, yurda giriş-çıkış saatleri, dolapları 'zararlı' ideolojilerden korumak amacıyla denetim için ayarlanmakta, namus korumak gerekçesi ile, gençlerin namusluluğundan kuşkulanmak gibi 'namusluca' sayılmayacak davranışlar sergilenmekte, öğrencilerin davranışları, düşünceleri ve vücutları ipotek altına alınmak istenmekte, 'dolap talimatnamesi'nden, 'hela talimatnamesi'ne kadar bir dizi saçmalıkla öğrencilerin her davranışına burun sokulmaktadır. Son altı yıldır birçok boykot ve protestoya gerekçe oluşturan yurt yemekhaneleri, yurt yöneticileri ile işletme sahiplerinin kâr ortakları mışçasına kader birliği etmelerinden dolayı önümüzdeki dönemde de birçok soruna kaynaklık edeceklerini söylemek kehanet olmasa gerek. Zira gramaj ve kalite açısından standartların altındaki 'bulamaç'ların fahiş fiyatlarla satılmakta, vurguna karşı direnen öğrencilerin karşısına ise yemekhane sahipleri yerine yurt yöneticileri çıkmakta ve kâr sahibinden çok kâr sahipliği yapılmaktadır..

... Ve yurtlar: Kişilik ezme ve rehabilitasyon merkezleri...

Toplumun geniş kesimi üzerinde estirilen resmi terör, bir taraftan her fırsatta geçmiş dönemlerdeki anarşi ve terör umacı olarak kullanılıp meşrulaştırılmak istenirken, diğer taraftan anarşi ve terörün gerçek sorumlusu terör odaklarına yaslanarak baskı daha bir katmerleştirilmektedir. Yurtlar pratiğine yansıyan ırkçı ve gerici kadrolaşma bunun en somut kanıtıdır.

Alışılmış (ve kanıksanmış) deyimiyle, toplumun geniş kesimiyle birlikte özel konumundan dolayı, rehabilatasyona yoğun biçimde uğratan katmanların başında gençlik kesimi geliyor. Kişilikleri parçalama, güncelliğe sıkıştırarak, köşe dönme reçeteleriyle boğarak uyuşturma, ufukları köreltme politikaları ve politikaların arkasındaki 'sopa gücü' döneme damgasını vuruyor ve vurmaya devam edecek gibi...

Ancak diğer toplumsal katmanlarla birlikte gençlik kesiminde de kanıksama tavrı yerini ağır ağır 'farkında olma' ve 'direnç gösterme' eylemine terk ediyor. İşte bu direnç gösterme eğiliminin nüveleridir ki demokrasi ve

hoşgörü düşmanlarını kısa erimli saltanatı korumak için hırçınlaşmaya ve bu arada kendi temellerine de dinamit koymaya itiyor.

Direnç gösterme eğiliminin ilk olarak kendisini ifade ettiği öğrenci yurtları çıban başı olma özelliğini koruyorlar. Zira dönüştürme ve aşma eyleminin simgesi olan bir kesimin "kapıkulu"luğu benimsemesi, onca baskıyı kanıksayarak öğütmesi artık olanaksızlaşmaktadır. Haklara sahip çıkma eğiliminin dibe vurma özelliğini kaybetmeye yüz tutarak yeni bir konjönktürel duruma doğru evrildiği yeni dönemde artık 'kol yen içinde' kırılmayacaktır. Kırılan kolun sancısı, dengeyi bozulmuş toprağı sarsmaktadır.

Taleplerimiz demokrasi... Yine demokrasi.

Demokrasi ve özgürlük düşmanı her türlü odak ve bu odaklara ait her türlü politika ve uygulamayla hesaplaşmanın daha bir ivme kazanacağı önümüzdeki dönemde, barındığımız birimlere ilişkin taleplerimiz kaba hatlarıyla şunlardan oluşmaktadır:

a- Yemekhaneler özel kişilerin keyfiliğinden, tatlı kâr getiren birer vurgun alanı olmaktan kurtarılmalı, öğrencilerin ve idarecilerin etkin denetimine tabi tutulmalıdır. Uzun dönemde YURT-KUR tarafından tabldot olarak işletilmektedir.

b- Kişiliğin, düşüncenin, kısaca özgürlüğün ve demokrasinin düşmanı her türlü kural ve yasaklar kaldırılarak, yurtlara çöreklenmiş 'Hitler artığı' despotlar (Gestapolar) derhal görevden alınmalı, ırkçı ve gerici kadrolar dağıtılarak derhal cezalandırılmalıdır.

c- Yurt ücretleri kurumun gelir kaynağını oluşturan ana maddi kaynak olmaktan çıkarılarak, dondurulmalı, yemek fişlerinin tutarı yurt aylıklarına göre ayarlanmalı, yazın hem yurtta kalmayan öğrenciden dört aylık pesin ücret alma, hem de turistlere kiraya verme gibi çifte vurguna son verilerek öğrencilerin seçeneksizliğinin sömürülmesi uygulaması son bulmalıdır.

d- İdare ve temsilcilerin seçiminde öğrencilerin belirleyiciliği de gözönünde bulundurulmalı, istenmeyen yöneticinin görevde kalması sakatlığı sona ermelidir. Öğrenci temsilcilerinin statü ve işlevleri yeniden belirlenmeli, işlevlerinin önündeki resmi ve keyfi engeller kaldırılmalıdır.

e- Kurum fonları faizden çıkarılarak altyapı hizmetlerine aktarılmalı, temizlik, çalışma, dinlenme, spor vb. alanlarında kullanılmalıdır.

f- Yurtlara giriş-çıkış saatlerindeki sınırlama (bu arada kız öğrencilere yönelik çifte standart) kaldırılmalı; sosyal ve kültürel etkinlikler desteklenmelidir.

g- Yönetmelikler yeniden ele alınarak, yasalara uygun hale getirilmelidir... Ancak böyle bir ortam 'aile sıcaklığını' aratmayabilir. Ancak bu özellikleri taşıyan bir ortamdan ev olarak söz edilebilir.

Soğukkanlı bir biçimde, haklı bir zeminde yasallıktan ve meşruluktan ödün vermeden, güç toplamaya yönelik, koşulları iyi değerlendiren, ama koşulları aşma ve dönüştürme ruhu taşıyan bir perspektif ile yeni dönem için görev başına!..

Yurtta Bir Günün Öyküsü

Çiğdem Çağla

Gözlerimi oğuşturarak açmaya çalışıyorum... Bilincim uykudan yarı uyanıklığa yalpalıyor. Gözlerimi açmayı başarır başarmaz saate bakıyorum. "Eyvah! Geç kalıyorum, kalkmam gerekli" diye telaşlanarak battaniyeyi kaldırıyorum. Yarı doğrulmuşken tekrar gömüyorum kendimi yatağa!" Neden kaloriferleri yakmıyorlar, daha ikinci battaniyeyi de vermediler" diye söylenerek kendimi yatağın aldatıcı sıcaklığına bırakıyorum... Gürültülerle uyanıyorum. Birileri habire omuzumu dürtüklüyor... Neler olduğunu anlamaya çalışırken müdüre hanımın tiz sesi bilincimin mekânı kavrama çabasının imdadına yetişiyor. "Şu eşyaları hemen kaldır, saat onda yurdu terket, bir daha ortalık yerde hiçbir şey görmeyeyim ha!" Cezaevinde infazının yanabileceği korkusuna kapılan tutuklu gibi tedirgin bir uysallıkla hemen toparlanıyorum. "Tutukluluk... Evet, son üç yıldır kendimi tutuklu gibi duyumsamaya alıştım. Medeni hukuk, onsekiz yaş, fiil ehliyeti vs... Keyfiliğin yasa olduğu yerde, yasaların hükmü geçersizleşiyor" diye düşünüyorum. Yine aynı çığırtkan ses koridorda yankılanıyor: "Hanımlar, beğenmiyorsanız gidin ...'daki otellerde kalın." Bir kural daha var bu yurtta, hem de yaşam biçimi olmuş bir kural. Susku ve kanıksama... ve her gün bilmem kaç isyanı kendi içimizde boğuyoruz, her gün kendi kişiliğimizden biraz daha yitirerek... Saat on. Birkaç dakikayı boş yere açık tuvalet aramakla geçirdim. 'Hela talimatnamesi'nde bir kural eksik... Saat ondan sonra tuvaletlerin kapalı olacağını yazmalılar... Ondan da vaz geçip, umarı yurdu terk etmekle buldum.

"Yaşamamıza ipotek koyan sahiplenme anlayışına ve onun temsilcilerine artık dur diyelim..."

Saat onsekiz otuz. Yurttaşım. Günün verdiği yorgunluğu atmak için bir bardak çay içeyim bari" diye düşünerek kantine yollanıyorum. Bir-iki yudum aldıktan sonra "Aman tanrım, mereti sanki lastikten imal etmişler" diye yüksek sesle çıkışıp, çayı bırakıyorum. "Zaten çayı pek sevmem" deyip avutuyorum kendimi.

Banyo dediğimiz mekan, iki kabin ve üç lavabodan oluşan daracık bir alandan ibaret... Yine her zamanki curcunanın içinde buluyorum kendimi. Saçlarını yıkayanlar, çamaşır ovalayanlar, diş fırçalayanlar ve gergin bir biçimde sıra bekleyenler... Normalde 6 kişinin zorlanarak sığabileceği alana 15-16 kişi sığabilme uğraşısı içinde. Gözüme bir ara kestirip, ben de beklemeye başlıyorum.

Gelen, giden. çamaşır ve saç yıkayan, kaynayan uğuldayan telaşlı bir kalabalık... Yerlerde su göletleri, üstümüze başımıza sıçrayan köpükler... Uzun kuyruğa karşın suyun birazdan kesileceği korkusu kuyruktakileri dalgalandırıyor. Gerginlik ve bezginlik saçan 'of' sesleri kaplıyor ortalığı... "Dikkat, dikkat imza defteri kalkıyor. İmza atmayan öğrencilerin imzalarını atmaları duyurulur." Şamar etkisi yaratan anons, uğuldamanın ritmini artırıyor. Bazıları sıraları bırakmak pahasına kuyruğu terk ediyorlar. Çünkü döndüklerinde sıralarını yitirmeleri bir yana, su kesilmiş olacak. Aynı telaşa ben de kapılıyorum. "İmza kuyruğu beklerken ya sular kesilirse, ya banyoyu kaçırırsam" diye düşünüyorum, havlularım suya düşüyor. Bağırmamak için kendimi zor tutuyorum ya da sinirden ağlamamak için... Havluları suya basıp, banyo sıramı bekliyorum. Nihayet geldi... Banyodan çıkarken sular kesiliyor. Havlularım sabunlu kalıyor. İnip imzamı atsam, ama bu kıyafetle aşağı inilmez ki. Sonunda birinci kata inip kovayla su çıkarmak zorunda kalıyorum. Birden imza atmadığımı anımsıyorum. Telaşla aşağıya iniyorum. Fakat imza defteri kalkmış. "İmza atabilir miyim?", "Hanımefendileri şimdiye kadar neredeydiler? At, ama bir daha olmasın..."

Tüm işler bitti. Ders çalışmam gerekiyor. Ama hiçbir şey yapacak durumda değilim. Yorgunum, daha da önemlisi sinirliyim. Bir gün birilerinin boğazına çöreklenmekten kendimi alamayacağım.

Varlığımızın anlamı ne, ne katabiliyoruz kendimizden yaşama? Ne kadar belirtebiliyoruz yaşamı, sürüklenip gitmekten ve her gün biraz daha tüketmekten ve tükenmekten öte? Ben bunları düşünüyorum. istiyorum ki birlikte düşünelim. Düşünmekten öte, 'namusumuzu korumak' gerekçesiyle yaşamımıza ipotek koyan bu sahiplenme anlayışına ve onun temsilcilerine artık dur diyelim!

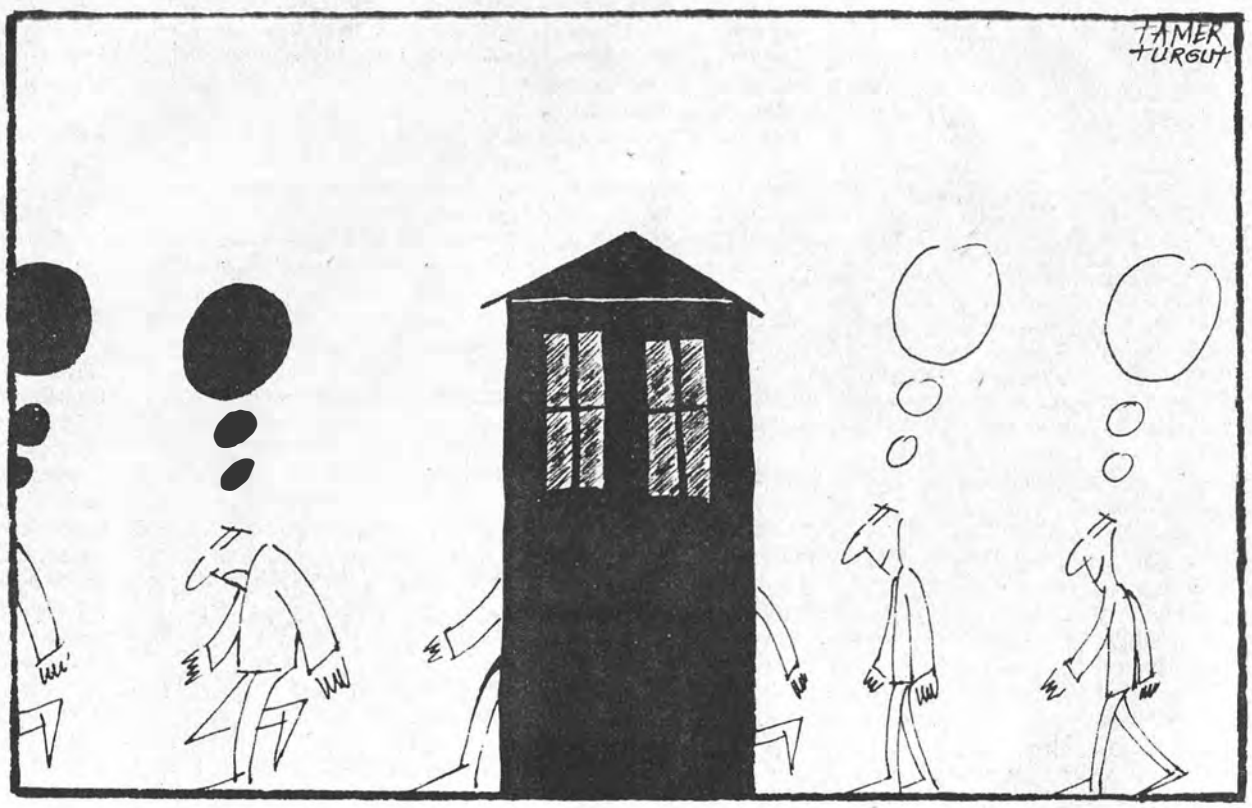

İşçi Sınıfı ve Gençlik

Gençlikteki depolitizasyonun önemli belirtilerinden birisi de kendi dışındaki sorunlara duyarsızlığı ve ilgisizliği. "Bindiğimiz gemilerin aynı suda yüzmesinin ötesinde Türkiye'nin demokratikleşmesinde ve özlediğimiz toplumsal düzenin yaratılmasında başrolü oynayacak işçi sınıfıyla sıkı bağlar kurmak gençliğin ufkunu açacak, mücadelesine ivme katacaktır. Gökyüzü sayfalarında bundan sonra hem somut örnekler hem de sorunun kuramsal boyutları ile gençlik-işçi sınıfı ilişkisi yeralacaktır.

Bir başlangıç olarak bu sayımızda yayınladığımız açık oturuma katılanların kimlikleri şöyle:

Zafer Boyer, demiryolu işçisi, Demiryol-İş Sendikası İstanbul Şube Başkanı

Hüseyin Ateş, deri işçisi, Deri-İş Sendikası Kazlıçeşme Şubesi Başkanı

Hüseyin Taşdemir, banka işçisi, Banka, Sigorta İşçileri Sendikası "BASS" Boğaziçi Sekreteri.

Mustafa Birçek, metal işçisi, 2000'e Doğru Dergisi İşçi-Sendika servisi şefi

Adnan Akfırat: Türkiye'de gençliğin rolüne ilişkin fikirlerinizi ve hemen arkasından da gençliğin bugünkü durumu hakkındaki gözlemlerinizi anlatır mısınız?

Zafer Boyer: Ben rakamlar ve örnekler vererek değinmek istiyorum. Gerek planda, gerekse diğer istatistik verilerde Türkiye'deki genç nüfusun ağırlığı oldukça önemli. Nüfusumuzun % 51.3'ü 21 yaşının altındaki bir kuşak. Genç nüfus olarak belirlediğimiz 12 yaşla 24 yaş arasındaki miktar da % 27,5 civarında. Genç nüfusun % 80'i hatta, % 81'i okul dışı gençlerden oluşuyor.İşçi olmayıp da iş arayanlar grubunun % 70,9'u 15 ile 24 yaş arasında. Kurum bunlardan ancak % 14,2'sine iş bulabilmiş. Şimdi gene en yoğun kaçak işçinin çalıştırıldığı yaş grubu da genç işçilerin bulunduğu grup. Türkiye'de nüfusun önemli ölçüde gençlerden oluşumu, önümüzdeki yıllarda da devam edecek olması; yönetimlerin gençlerin sorunlarını diğer sorunlar kadar, ön planda tutmasını gerekli kılıyor.

1980 öncesi dönemle 1980 sonrası dönem birçok kitle örgütlerinde olduğu gibi sendikalarda, öğrenci derneklerinde ve siyasal partilerde önemli farklılıklar getirdi. Özellikle işçiler ve gençler suçlandı. Bu suçlama 12 Eylül'e kendi yaptığı hareketin meşruluk, haklılık gerekçesi haline getirildi ve tek yanlı yayınlarla da herkesin kafasında belli bir yer etti. "12 Eylül öncesini mi özlüyorsunuz?" denildiğinde işçi bir çekingenlik içine giriyor, aynı şey öğrenciler için de söz konusu. Ama bakıyoruz ki 1960'dan sonra özellikle öğrenci derneklerinin çok aktif faaliyetleri oldu. 70 sonrasında da bu çizgi devam etti, ta ki 80'lere yaklaşana dek. Ama bu tarihe kadar 80'lerden sonra da (zaten amaç oydu) kitleleri birbirinden ayırmak, onları kendi içine hapsetmek, etrafına duvarlar örüp onun dışına başını uzatmamalarını sağlamak politikası egemen oldu. İşçiysen işçiliğini bil, memursan memurluğunu bil, öğrenciysen öğrenciliğini bil tezi egemen oldu. Böyle olunca da kopuk kopuk bir mücadeleye, kendi içimizde dönen bir mücadeleye giriştik. Bu duruma, değişen yasalar uygun iklim yaratırken, işbaşındaki kadrolar ise bütün çabalarını bu işe yoğunlaştırdı. Örneğin; öğrenci derneklerinin oluşumunda, YÖK'ün bir kararı, valilerin derhal dernek kurma hakkını gasbetmelerine olanaksağlarken anayasada güvence altına alınan dernek kurma hakkı bu yolla ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Zaten anayasa en doğal hak olan düşünce ve ifade özgürlüğünü, örgütlenme özgürlüğünü önemli ölçüde kısıtlamış bulunuyor.

Gençliği tabii bir bütün olarak görmek en doğrusu. Sorunlarına da bütünsel olarak bakmak gerek. En can alıcı nokta gençliğin yaratıcı gücünü ne ölçüde kabul ettiğimiz, onun hayal gücüne ne ölçüde imkân verdiğimizdir. Sonrası beslenmede, barınmada, eğitimdeki zorlukların, sıkıntıların aşılmasıdır. Genç nüfusun % 80'i okul dışı kesim. Burada köylü, toprakla ilgili gençlerimiz var, köyden kente göçmüş bir iş bulamamış gençlerimiz var. Bu kesim büyük ölçüde işsiz, ve işsizliğe en çok muhatap olan, hatta çalışma hayatına girmeden işsiz kalan bu kesim. Okul bitirmiş olsa da hiçbir işe girememiş gençlerimizin sayısı da her geçen gün artıyor. Bunun dışında sanayinin çarkları arasına sıkıştırılmış, genç olduğu için, yaşı küçük olduğu için, yeterli devlet himayesinden yoksun olduğu için, bu çarkın içinde ezilen, hırpalanan, sağlığını kaybeden, kişiliğini geliştiremeyen bir işçi gençlik var. Bu sıkıntı, bu kişilerin mesleki gelişmeleri açısından, fiziki gelişmeleri açısından büyük engeller yaratıyor. Manevi olarak birtakım çöküntülere daha genç yaşlarda yol açıyor. Belli iş kollarında sendikalaşma şansı bulmuş olanlar için de yasalar birtakım engeller getirmeye başladı. Özellikle 80 sonrasında bu engeller önemli ölçüde arttı. En basitinden İş Kanunu'nda daha önce 16 yaşından küçük işçi çalıştırılamaz denirken, 1975'te daha sonra yapılan değişiklikle bu, 15 yaşına düşürüldü, hatta 13 yaşındaki çocuk işçilerin çalıştırılması öngörülüyor. Bu kesim önemli ölçüde sosyal güvenlikten yoksun. Yani bunların herhangi bir iş kazasına uğramaları ya da yaptıkları işten dolayı yıpranmaları, hastalığa tutulmaları hallerinde her şey işverenin vicdanına bırakılmış durumda. İstanbul gibi, İzmir gibi, Ankara gibi, Adana gibi büyük kentlerde genç insanların sorunlarını tespit etmek hiç de zor değil. Özellikle İstanbul'da bir deri işkolunda, bir Mahmutpaşa'nın trikotaj çevresinde, bir metal iş kolunda çocuk işçi çalıştırmak son derece yaygın. Bunların çoğu zehirleyici maddelerle çalışıyorlar, dahası bu çocuklar günün erken saatlerinde işe gönderilip, gecenin geç saatlerinde işten dönüyorlar. Gece saat 10'da, 11'de banliyö trenlerinde oturmuş ya Zeytinburnu'na, Kanarya'ya ya da Halkalı'ya giden genellikle başı önüne düşmüş çocuklar görürüz. Sabah Kumkapı'da ineceğine Sirkeci'de inen, sabahın 6:30, 7'sinde, 7:30'unda genç insanlar görürüz. Bunlar daha çalışma hayatına atılırken bu hale düşürülüyorlar. Yorgun bir kuşak yetiştiriyoruz. Bıkkın, bezgin fazla ümitli olmayan bir kuşak. Hayal kurdurtulmayan, dinamizmi yok edilen. Sadece bir çark; gideceksin, geleceksin, haftalığını alacaksın, getireceksin, tekrar aynı zig zag. Ve malum bunların herhangi bir gelişimi yani kültürel bir gelişimi açısından verebildiğimiz bir şey yok. Mesleki gelişimi açısından verebildiğimiz bir şey yok. Sağlıkları açısından verebildiğimiz bir şey yok. Ekonominin yükünü bu genç kuşak işçiler çekiyor. Gençlik bir bütün.

"Yorgun bir kuşak yetiştiriyoruz. Bıkkın, bezgin, fazla ümitli olmayan bir kuşak. Hayal kurdurtulmayan, dinamizmi yok edilen."

Okullarda okuyan kardeşlerimiz genç, fabrikalarda çalışan, atelyelerde çalışan çocuklarımız genç, köylerde iş bulmuş bulamamış, köyün şartları içinde yaşayanlarımız genç, bütün bunların mutlak örgütlenmesinin gerektiğine inanıyorum. Sendikaların bu konuya eğilmesi lazım. Bütün dünya da genç işçiler olayı özel olarak değerlendiriliyor ve bununla ilgili biliyorsunuz özel kuruluşlar var, bir dönem biz de TMTTB, TMGT aracılığıyla bu kuruluşlara üyeydik. Ondan sonraki gelişmeler bunu ortadan kaldırdı. Burada genç işçiler için, sendikalar da gençlik kolları oluşturulması düşünülebilir. Gençlik kolları oluşturulması için tabi ki öncelikle sendikaların bu arzuyu duymaları lazım. Ama günümüzdeki sendikacılığın yozlaşmalarının birisi de hep oturmuş kadroların egemen olması. Bu onların da gençlerden kuşku duymaları olayını

gundeme getiriyor. "Alıp getirsek, alıp bunları gençlik kolları içinde yetiştirsek acaba yarın bize sorun mu olur" endişesi çıkıyor. Bugün yönetenler her ne kadar büyük büyük laflar edip de 'ülkemizin geleceğinin teminatı gençler' falan deseler de gençliğin yönetime hiç güven duymadıkları ortada. Aynı şey bugün sendikal sorumluluklarda o kadar keskin olmasa bile gençler açısından belli kuşkuları yaşatıyor. Gençlik gerçekten gelecek demekse, o geleceğe güven duymak lazım. Gençlerin güvenilir olması için de onların gelişimine fizik gelişimine, dünyadaki meselelere bakışına, mesleki gelişimine, bir dünya görüşü oluşturmasına katkıda bulunmak lazım. Bu da tek tek çabalarla olmaz, onun için mutlaka örgütlenmek zorundayız ve örgütlenmenin önündeki engelleri kaldırmak için bir bütün halinde siyasal partiler, sendikalar ve diğer demokratik kuruluşlarla birlikte çaba harcamak zorundayız. Bugünkü yönetim bunu benimsemese bile bunun benimsenmesi gerektiğine inanıyoruz, çünkü bugünkü sıkıntıların sorumlusu bir kuşak değil, gençler değil iyi bir dünya yaratmış olsaydık, Türkiye ne 71'i yaşardı, ne 80'i yaşardı. Demek ki yaratamadık. Ama istiyoruz ki çocuklarımız, gençlerimiz babalarının sureti olsun. Ellerinden gelse bir kopya kâğıdı koyup aynı benim gibi olsun diye basıp çıkartacaklar. Bu kadar başarılıysa niye bu çıkmaz. Demek ki yeterince başarılı olamadık. Başarılı olacak kuşak gençlikse, umut gençlikse, birlikte olmak, birlikte mücadele vermek gerek. Hem gençlerin, hem de gençler gibi düşünenlerin birlikte olması geleceği yaratacaktır.

Hüseyin Ateş: Once, böyle çok önemli bir konuyu tartışma alanına getiren Gökyüzü dergisine gençlik hakkında söylenen bütün olumsuz yargıların ortadan kaldırılması ümidiyle teşekkür etmek istiyorum.

Konuşmam, belirlenen tartışma konularının tümünü kapsayacak. İşçi gençlik, köylü gençlik gibi bir ayırım yapmak yanlış olabilir. Ben gençlik deyince üniversite gençliğini, öğrenci gençliği kastediyorum. Bundan dolayı da eğitim sistemini ele almayı önemli görüyorum. Üniversitenin işlevini tartışmak gerek. Gençliğin suçlu olmadığını, kitlelere duyurmak zorundayız. Bu anlamda sonuçlarla uğraşmak yerine, sebepleri ön plana çıkarıp, ana sebepleri gözönüne almakta çok yarar var. Ana problem bana göre gerçek demokrasi meselesidir.Demokrasiherproblemde olduğu gıbı üniversitenin,gençliğin problemlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Eğitim kurumlarının başlıca problemi, kendi içine kapanmaya son vermesi,çürümüş öğretim kurumlarının fosilleşmiş kalıplarını kırıp, halkımızın sorunlarıyla kaynaşması için kendi kendine yönetim denilen özerk bir yapıya kavuşmasıdır. Ülkemizin ana problemi ise geri bırakılmış sosyal yapımızdır. Gerçek demokrasi de bu geri yapının değişmesiyle hayat bulacaktır. Çağ dışı eğitim anlayışının devam etmesinin de, halkın pratiğinden kopuk, yaratıcı düşünceye yabancılaşmış sistemin sürmesinde temel neden bu geri sosyal yapıdır. Başka hiçbir neden yoktur. O giderilmedikçe üniversitelerde eğitim sistemimiz bunalım-

"Gençlik ancak halkın sorunlarıyla ilgilendiği, onun pratiğiyle iç içe olduğu zaman kendini kurtarabilecektir."

dan kurtarılamayacak ve gençliğimizde gerekli birikimi yapamayacak, yaratıcı olma vasfını yitirmiş olacaktır. Bir diğer nokta da yaygın olan korku ve bireycilik. Bu da demokrasinin ve yaratıcılığın düşmanıdır.

Bildiğiniz gibi yaratıcı düşünce ancak özgür demokratik bir ortamda gelişebilir. Ancak bizde derebeylikten beri gelenekleştirilmiş korku, felsefeleştirilmiştir. Yani gençlik bir şeylerden korkuyor. Bu korku hem toplumculaşmayı hemde demokratikleşmeyi engelleyen, kahredici ve bulaşıcı bir zehirden başka bir şey değildir. Bireycilik eğilimleri korku ortamında üreyip türüyor, gelişiyor. İkinci bir nokta olarak batı taklitçiliği olayı var. Yaratıcı düşünce bildiğimiz gibi hep pratik içerisinde başlar, yani pratik ile iç içe kaynaşık olarak ve pratikten hız alarak gelişmiştir. Oysa biz de bilimi halkın pratiğinden koparıp üniversite kastının içine gömerek, onu kötü bir batı taklitçiliğine eşitleyecek denli kötürümleşmiştir eğitim sistemi. Üniversite dışında gelişen yaratıcı düşünceler de nedense afaroz edilmeğe mahkûm olmuştur.

Şimdi gençlik kendini nasıl kurtarabilir. Gençlik halkın gerçek demokrasi sorunlarıyla ilgilendiği zaman, onun pratiğiyle iç içe olduğu zaman ancak kendini kurtarabilecektir. Gençlik olayı denilince aklıma gelen olay üniversite ve eğitim sistemi meselesidir. Üniversitenin değişimi, halk ile arasındaki uçurumu ortadan kaldıran bir kültür rönesansı veya dirilişine yol açacaktır. İşçilere gidişte, halka gidişte bu kültür dirilişine bağlı bir olay. Neler olabilir?

Büyük kültür rönesansı nasıl yaratılacak? Üniversitenin ve eğitim sisteminin topyekün seferberliği, çevre eğitimi, gene halkın tümünün eğitiminden ayrı düşünülemez. Üniversite, bunun için öğrencilerden oluşan gönüllü kültür gençleri oluşturabilir. Gönüllü kültür erleri de diyebiliriz. Halkın içine girmeli ve sürekli ilgilenerek çözümler getirmelidir. Okuma yazma seferberliği işin başıdır. Her meslek alanında, pratisyen kadrolar yetiştirerek, halkın kendi başına sağlık, öğretim, hukuk sanat, inşaat, sanayi, tarım alanlarında acil gereksinimlerini karşılaması sağlanacaktır. Pratisyen kadrolar içerisinden çıkacak genç,üniversitede özel olarak yetiştirilecektir. Bu pratisyenler bu yolla teknik gelişme de hız katacaktır.Bütün eğitimlerde tarla ve fabrikalar canlı eğitim alanları olmalıdır. Ancak bu şekilde öğrenci gençlik aydınlar ve işçiler arasındaki uçurum doldurulabilecektir. Genellikle her konuşmada öğrenci halk arasında uçurum olduğundan söz ettik. İşte bu uçurum yukarıda saydığım sistem eğer uygulamaya konulursa, ancak gençlere bütün olanaklar verilirse ortadan kalkacaktır.

Aydın gençliğin % 70, % 80'i toplum bilimlerini incelemeğe eğilim gösteriyor. Gençliğin çoğu toplumbilimlerini incelemek yani insanlığın bugüne kadar başından geçen olayları bilince çıkarmak anlamında çaba gösteriyor. Yani nükleer teknik olayı yerine, nükleer tarih bilinci olayını yaşatmak önemli. Geri kalmış ülkelerin en ilerilerinden olan ülkemizde öğrenci derneklerinin olmayışı öğrenciler için bir dezavantaj oluyor. Öğrenci derneklerinin olması halinde neler yapılabilir, tüzüklerine neler konulabilir. Bu konuyla ilgili önerilerimi sonra aktarmak istiyorum.

Hüseyin Taşdemir: Gençlik denince benim aklıma, insanın yaşamının yaklaşık 15 ile 30 yaş arasındaki dönemi gelir. Bu dönemi yaşayanlar kendi yaşamlarından bilirler; bir kere insan son derece duyarlıdır. Her şeyden etkilenir. Duygu yanı mantık yanından daha ağır basar. Heyecanlı ve ataktır. Henüz yıpranmamış bir dimağı vardır, öğrenme yetisi çok kuvvetlidir. Meraklıdır. Olayların üstüne üstüne gider ve bilmek ister. Henüz kendine bir yol çizmiş değildir. Sürekli araştırır. Doğal olarak sürekli ve hızlı bir değişim içindedir. Dolayısı ile toplumun en dinamik ve ileriye en açık kesimidir.

İşte yaşam sürdükçe, yani yaş ilerledikçe yavaş yavaş coşkulu ve duygu yüklü bu dönem de durulmaya başlar. Çok deney kazanmış, çok şey öğrenmiştir. Duygu yerini büyük ölçüde bilince bırakmıştır. Aslında insan yaşamının geleceği bu dönemde uç verir. Gençlik insan yaşamının temelidir. Çünkü gelecek yıllar bu dönemin alışkanlıkları, oluşumu ve yönelişleri üzerine kurulmaktadır.

Bu genellemeden sonra Türkiye'deki gençliğe ve toplumdaki rolüne bakacak olursak:

Bir kere Türkiye toplum olarak genç bir toplumdur. Hızlı bir nüfus artışı vardır. Bu hızlı nüfus artışı doğal olarak bir güç kaynağını da beraberinde getirmektedir. Bu güç, ülkemiz için büyük bir nimet ve umuttur. Yeter ki bu güç eğitilsin, yönlendirilsin ve istihdam edilsin. Ben bu konuda çok umutluyum. Evet sorunları vardır. Çünkü bu güç mevcut okullara sığmamaktadır. Fabrikalar yetmemektedir. Bu güce iş alanları yaratılamamaktadır. Geleceklerine kuşkulu ve güvencesiz bakmaktadırlar. Ama inanıyorum ki bu sorunları gene gençliğimiz kendi elleri ve kafası ile çözecektir.

Toplumsal değişmede ve yenileşmede gençliğin rolü inkâr edilemez. Dinamik yapısı, bilinmeyeni öğrenme tutkusu, yeniliğe ve değişime açık olması ister istemez bir hareketliliği de beraberinde getirmektedir. Durağanlık ve suskunluk gençliğin yapısına ters düşer. Geleceğin bilim adamları, aydınları ve bilinçli emekçileri gençliğin içinden çıkacaktır. Gittiği her alanda beraberinde bildiklerini, yeni fikirlerini de götürecektir. Dolayısı ile o alanları etkileyip değiştirecektir. Bu bakımdan yarının çağdaş ve uygar toplumunun kurulması büyük ölçüde gençliğe bağlıdır. Bu anlamda çağına ve kendi toplumuna karşı büyük sorumlulukları vardır.

Mustafa Birçek: Özellikle 12 Eylül felsefesiyle birlikte. 12 Eylül'e gelme koşullarının sorumluluğunun öğrenci gençliğin, işçi sınıfının sırtına yüklenmesi ve bu şartlandırma toplumun her katmanında karamsarlığa, bulanıklığa yol açtı. Bütün ufuklar daraldı. İnsanlar günübirlik işlerle uğraşmaya başladı. Nasıl geçinebiliriz nasıl sınıfımızı geçeriz gibi.Toplum ufku daraltarak belli bir baskı cenderesi içine sıkıştı kaldı. Uzağı göremeyen, geleceğinden yarınından ümit beklemeyen bir toplum yaratılmaya başladı. İntiharlar aldı başını gidiyor. Öğrencilerde intihar edenlerin sayısı artıyor.

Dimağın durarak ölümlere yol açması yaşanıyor. Özellikle derslerin ve eğitimdeki yarışmanın dayattığı, getirdiği bireyci felsefeyle toplum iyice sıkıştı. İşçiler arasında sendikalaşamamanın, toplu sözleşme yapamamanın sıkıntıları ve ücret düzeyini yükseltememenin, demokratik hakları kullanamamanın sıkıntıları alabildiğine bir karamsarlığa ve durgunluğa yol açtı.

Şöyle bir geçmişe baktığımızda 12 Eylül'ün faturasını Türkiye'nin emekçi insanlarının ödemesi gerekmediğini gayet iyi görebiliriz. Özellikle 1960'dan sonra yükselen halk hareketinde öğrenci gençliğin ve işçi sınıfının önemli adımlarını görüyoruz. 60 Anayasası'ndaki demokratik hak ve özgürlüklerin elde edilmesinde, öğrenci gençliğin de önemli katkısı olmuştur. Daha sonraki dönemde de ülkenin bağımsızlığına, halkın meselelerine sahip çıkan bir gençlik görüyoruz. Örneğin İTÜ'nün hazırladığı çeşitli toplantılarda, petrolle ilgili araştırmalarda olduğu gibi, Türkiye'nin o günkü koşullarda içinde bulunduğu darboğazdan nasıl çıkabileceği konusundaki önemli araştırmalar, önemli mücadeleler içerisinde olduğunu görüyoruz.

Bunlar tabii ki bir demokrasi ortamında oluşuyor. Gençlik o zaman birarada büyük bir kitle oluşturuyor, büyük bir dayanışma sağlıyor ve bunların hep demokrasi uygulayarak, birbirlerinin görüş ve düşüncelerine saygı göstererek oluştuğunu görüyoruz.

İşçi sınıfı açısından da aynı şey geçerli. İşçi sınıfının da kendi bünyesi içinde demokrasiyi uyguladığı oranda önemli başarılar kazandığını görüyoruz. O dönemlerde serbest toplu sözleşme hakkına ve sendikalaşmaya ilişkin yasaklar, önemli kitle hareketlerini gündeme getiriyor. Fakat 70'lerden sonra, özellikle toplumun enerjik kesimlerine yönelik antidemokratik uygulamaların geliştiğini, demokrasinin yavaş yavaş ortadan kalktığını ve zorbalığın geliştiğini görüyoruz. Zorbalığın ve bu anti-demokratik uygulamaların gelişmesiyle birlikte kitle hareketlerini de demokratik örgütlenmelerde de bir durulma ve bir sönme olayını görüyoruz. Bu daha sonra kargaşanın alabildiğine gündeme gelmesine yol açtı. 12 Eylül'ün faturasını ödeyen işçiler, gençlik, emekçi insanlar o dönemde zaten baskı altındaydı. Anarşinin baskısı altında, devletin baskısı altında. Öğrenci gençlik okuluna gidemiyor, özgürce öğretimini yapamıyor. Aynı şey işçiler için de geçerli. Bu dönemde şöyle bir olumlu olgu da görüyoruz.

Onların belirttiğinin tam tersine işçi, özellikle anarşi meselesinde direniş yapıyor, toplu eylem yapıyor. Öğrenci gençlik bu cendereyi bu sıkışmayı yırtmaya çalışıyor, kurtulmaya çalışıyor. Talepler sunuyor. Yani 12 Eylül'e gelmenin sorumlusu ne öğrenci gençlik ne de işçi sınıfıdır. Bunu tespit etmek lazım. Gençlik, Hüseyin Taşdemir arkadaşın da belirttiği, o duygusallık, o enerjinin, o dinamikliğin verdiği yapıyla toplumda önemli bir yeri işgal ediyor. Çünkü gelecek bunlara bağlı. Türkiye'nin geleceği gençliğe bağlı. Atatürk'ün lafını bol bol ediyorlar. Atatürk Türkiye'yi gençliğe emanet etti çünkü uzağı, ufku gören insanların bakış açısına sahipti ama bugünkü yönetim hem Atatürkçü'yüm diyor, Atatürk'e sahip çıkmaya çalışıyor, ama gençliği, geleceğini bir baskı altına bir cendere içerisine sıkıştırmaya çalışıyor. Halbuki gençlik hayaller kuracak, hayallerini gerçekleştirmek için düşünecek, bunun için araştırma çalışmaları yapacak. Yeter ki ona imkân verilsin. Gerekli hayallerini ve düşüncelerini gerçekleştirecek ortam sağlansın. Gençliğin, Türkiye'nin geleceği için önemli çalışmalar yapacağına inanıyorum.

Toparlarsak bir kere 12 Eylül'e gelen şartlar da ne öğrencilerin ne de işçi sınıfının suçu vardı. Aksine gençlik te, işçi sınıfı da 12 Eylül'e gelme şartlarının karşısındaydı. Bu yüzden genel bakışla, geleceğe güvenle bakarak, bu anti-demokratik uygulamalara karşı mücadele edilmelidir. Gençlikte bu rolünü ancak bu mücadele içerisinde kavrayacak. Dernekler konusunda vermiş olduğu mücadele bir atılım, bir başarı, bunlar sürdürülmelidir. Bunlar daha da geliştirilmeli, güncel, küçük başarıları büyüterek, kendi ufkunu açabilmeli.

AÇIKOTURUM

"Öğretmenler gününde öğretmen sorunları"
Düzenleyen: Öğretmen Dünyası Dergisi
Yer: Türk-İş Konferans Salonu
Bayındır Sok. ANKARA
Saat: 18.00
Gün: 24 Kasım 1986

Ödemeli İsteme Adresi: Akın Cad. Coşkun Sok. 15/1
Yenimahalle/ANKARA
GÖKYÜZÜ Ankara Bürosundan da edinilebilir. Toptan isteklerde % 40 indirim yapılır.

öğretmen dünyası

Kasım (83.) sayısı çıktı.
Başyazı: Törenler ve Gerçekler
Öğretmenlerin Ekonomik Durumları (Sormaca)
Ahmet Maruf Buzcugil: Milli Eğitim Açısından Ara Seçime Bakış
Mehmet Bedri Gültekin: Resmi Atatürkçülük
Bilal Mollaoğulları: Kaynaklardan Yararlanmada İlke ve Yöntem Sorunu
Sami N. Özerdim: Yaşam'ın Öğretmeni
Güngör Altay: Atatürk'lü Yıllarda Eğitim ve Öğretim Dünyasından Haberler
Öğretmen Dünyası: Ek Sınav Hakkı-Öğrenci Başarısı- Öğretmen Onuru
Güneş Tüfekçioğlu: Öğretmene Veda
Öteki Eğitim Yazıları, şiirler...
Abone Koşulları: Yıllık 3000 TL. 6 Aylık 1500 TL.
Posta Çeki: Kifayet Özaydın 16640/5
Adres: Selanik Cad. SSK İşhanı 8. Kat No:512
06420-Yenişehir/Ankara
Tel: 33 12 83

ÖZGÜRLÜK ŞARKILARI
ÖMER ÖZGEÇ
ÖZGÜL EROL
KONSERİ

TARİH: 8 Kasım Cumartesi/Saat 14.00
YER: BATI SİNEMASI
TEL; 18 83 23 ANKARA

Samora Moises Machel'ın Anısına

Mozambik Devlet Başkanı Samora Machel, 20 Ekim 1986 gecesi Zambiya'dan ülkesine dönmek üzere bindiği uçağın düşmesi sonucu ölmüştü. 53 yaşında ölen Machel, Mozambik'in ilk devlet başkanıydı. Bu büyük insanı anmak için Afrika Ulusal Kongresi'nin resmi organı olan Sechaba dergisinin 1975 Ağustos-Eylül sayısında yer alan bir yazısının cevirisini sunuyoruz:

***

1933 yılında Limpopo Vadisi'nde doğan Machel, 6 yıl devam ettiği Katolik Okulu'nda misyonerlerin kararına başkaldırmasaydı, ortaokul yerine bir papaz okuluna gidip papaz olacaktı.

Genç Samora, tahsiline devam etmek için bütün yolları kapanınca çalışmak ve gece okullarına devam etmek zorunda kaldı.

Bu genç yaşında Samora halkının yaşamak için çalışmak zorunda olduğu koşullar karşısında dehşete düştü. 1963'te ülkeden çıkıp gitti ve yakın dostu Eduardo Chivambo Mondlane'nin önderlik ettiği yeni kurulmuş Frelimo'ya katıldı.

Afrika Ulusal Kongresi'ne ait bir uçakla Botswana üzerinden Darüsselam'a vardı.

Hemen hemen aynı zamanda, birkaç kişiyle birlikte askeri eğitim görmek üzere Cezayir'e gönderildi ve dönüşünde Frelimo'nun ilk askeri kampının komutanlığına getirildi.

Portekiz sömürgeciliğine karşı silahlı mücadelenin Mozambik'te başlatıldığı 25 Eylül 1968'de Komutan Filipe Magaia'nın komutası altında ülkeye giren 250 savaşçı arasındaydı.

Magaia'nın ölümü üzerine Frelimo kuvvetlerinin komutanlığına atandı ve 1968 Frelimo İkinci Kongresi'nde Merkez Komitesi'ne seçildi.

1969'da, Mondlane'nin öldürülmesinden birkaç ay sonra, Frelimo başkanlığına seçildi. Ülke içinde mücadeleyi sürdürmeye karar verdi ve bunu izleyen yıllarda savaş alanlarında, güçlerine komuta etti. Kurtarılmış bölgelerde halkın yeni yaşama uyması, savunma sorunlarını çözmesi için zamanının büyük bir kısmını verdi.

Genç, yaşlı, kadın, erkek, delikanlı, çocuk herkes onun dinamizmi ve kendini davaya adamışlığıyla tutuşmuştu. Kendisiyle ilişki kuran herkes onu sevdi. Yalnızca yalınlığı için değil, durmadan insanlara danıştığı için. Bir keresinde "insanlar bir termometredir" demişti. Bu onun ana teması olarak kaldı. Başkent* Lourenco Marques'e gitmeden önce bütün illeri dolaştı, fabrikalardaki işçilerle biraraya geldi, tezgahlardaki, çiftliklerdeki emekçilerle tanıştı. Onlardan uyanık olmalarını, devrimi korumalarını, ülkeden kapitalizmin kökünü kazımalarını istedi.

YAŞASIN SAMORA MACHEL
YAŞASIN FRELİMO
A LUTTA CONTINUA
(MÜCADELE SÜRÜYOR)

* Mozambik'in bugünkü başkenti Maputo

Güce Dayanan Düşünce

Hasan Yalçın

Doğru düşünce, doğruluğunu güce dönüştürerek etkili olur şüphesiz. Tarihi işlevi sona eren, ömrünü doldurmuş düşünce ise arkasındaki gücü doğruluk kanıtı olarak kullanmak ister. Düşünce, yıkılmaya yüz tuttuğu oranda doğruluğunu güçten almaya yönelir desek de olur herhalde.

"Doğruluğunu" güçten alan düşüncenin egemenliği çeşitli toplum kesimlerini değişik biçimlerde etkiliyor, halka güvenişe yönelen "popülizm" eleştirileri şimdilerde çok moda. Oysa güce dayanan düşünce karşısında halkın çok ilginç bir tepkisi oluyor. Bir bakıma, üzerinden tank geçen çimenlerin davranışını andırıyor: Tankın geçip gideceğini bilmenin rahatlığı içinde biraz da bilgece bir eğiliş, bir süre sonra yeniden dikilmek üzere. Özellikle bizim halkımızın, gücün dile gelişi karşısındaki tutumu alkışlamak oluyor. Doğru bulduğu için alkışladığını sanmak çok yanlış. Dinlemiyor bile. Nitekim o alkışların hiç de bir güvence olmadığı kısa zamanda görülüyor. Kanımca, tarihsel deney birikimi ile köylü kurnazlığının bileşimi var bu davranışın arkasında. Güçle yıkamadığını alkışla yıkabileceğinin bilgisi. Düştüğünde paramparça olup gitsin diye daha yükseğe başkaldırmak gibi bir şey. Bir savaş taktiği, bir tür baştan çıkarma: Geyiğin avcıyı uçuruma sürüklemesi cinsinden. Öyle olmuyor mu? Güce dayanan, doğru olduğuna gittikçe daha çok inanıyor. En havadan sudan, en yavan fikirleri hikmet gibi öne sürüyor. Komik, ama komikliği yanlış olmasından kaynaklanmıyor. Tam tersine aşırı basit, ilkel. Bu yüzden de neredeyse aşırı doğru şeyler söylüyor: "Güneş doğudan doğup, batıdan batar. O halde erken kalkmalıyız, erken kalkan uluslar çabuk kalkınır" türünden. Alkışlar, alkışlar. Güçlü sonunda kendini dahi sanmaya başlıyor. çapı ile tavrı arasında gülünç bir orantısızlık oluşuyor. Kendisi havalandıkça itibarı buharlaşıyor. Yıkılış o derece hızlanıyor. Yıkılınca yüzüne bakan olmuyor.

Güce dayanan düşüncenin aydınlar üzerindeki etkisi ise çok daha değişik. Bir tür aydın, ömrü boyunca o günleri bekliyormuş gibi sarılıyor ona. Üç gün önceki düşünce ve tavrını bir tarih öncesine aitmiş gibi görmeye başlıyor. Güce dayanan düşünce, fizik, kimya gibi pozitif bilimlerle uğraşmıyor zaten (gerçi bunun bile örnekleri var tarihte), sosyal bilimlerde ise doğruların kesin olmayışı, geniş bir dönme alanı yaratıyor. Öyle de olabilir, böyle de olabilirin rahatlığı bu tür aydının uyumunu kolaylaştırıyor. Kafa televizyon anteni gibi güç merkezine çevriliyor, ağız gücün hoparlörü haline geliyor. İçten alkış, böylesi aydından geliyor. Güç kaynağı değişince anten basitçe yeniden ayarlanıveriyor.

Zora dayanan düşünceyi sindiremese de, mücadele gücünü gösteremeyen aydın ise Kundera'nın roman kişileri gibi içe kapanıyor, halka küsüyor, ve sonra yaşama küsüyor. Her türlü mücadelenin boş olduğuna kendini inandırıyor. Bir yenilgicilik mazoşizmi geliştirip kendi kendinin elma şekeri haline geliyor. Durmadan kendini emiyor ve bundan zevk alıyor. Karamsarlığa batıyor, mızmızlaşıyor.

Gençliğe gelince... (Gençlik dergisine yazdığımıza göre bunu da söylemeliyiz) Gençlik ne halk gibi tecrübeli, ne de aydınlar gibi hesaplı veya "esnek"! Kırılabiliyor, kırgınlıklar biriktiriyor, kırgınlığını öfkeye dönüştürüyor. Gençliği ilelebet kuzulaştıracak dikenli tel veya yönetmelik henüz icat edilmedi. İcat edilebileceğini de sanmıyorum. Sıkıntılar, üzüntüler içindeki, baskılar altındaki genç dostlarımı hatırlıyorum şimdi. "Gerçekten inanıyor musunuz?" diyen yüzlerini görüyorum. İnanıyorum, çok inanıyorum: Gençlik söz konusu olunca duygusal olmamak mümkün değil. Ama duygu da tecrübeyle eğitiliyor.

Aslında zorun sesi geriliğe bir davetiyedir. Davetiye çıkar çıkmaz mağaralarından fırlayan zebaniler gibi ortalığı gerilikler ve geriler kaplıyor. Güce dayanan düşünce bir hizaya sokma ideolojisi olduğu için öne çıkmak zorlaşıyor. Öne çıkan, kalabalığın içine, geriye itiliyor. Hayat hakkı, gücün çektiği ipin gerisinde olana tanınıyor ancak. Ortalamanın egemenliği, gerinin egemenliği başlıyor. Üniversitelerde, temsili kurumlarda, partilerde ortalama köşe başlarını tutuyor, başa geçiyor, ortalama onay demektir ve güç onaylanmadıkça tatmin olmaz.

Oysa görece doğru olan ilk ortaya çıktığında hep zayıftır, hep azınlıktadır. İsa böyleydi, Muhammed böyleydi, Marx böyleydi. "Doğruluğunu" güçten alan düşüncenin egemenliği toplumu kısırlığa mahkûm ediyor. Onun kof "doğruları" kültürün, sanatın bilimin canına okuyor. Gücün, zorun müdahalesi en yıkıcı etkilerini herhalde bu alanlarda gösteriyor.

Düşüncenin, gücünü doğruluktan alacağı çağa ulaşmamıza oldukça uzun bir zaman var. Ama insanlığın tarihini düşüncenin zordan arınma süreci olarak anlamak yanlış olmasa gerek.

NASIL ALDATIYORLAR

İstanbul'un Fethi Neden Gecikti?*

CİBALİ'NİN NEFESİ Mİ, FATİH'İN GÜLLESİ Mİ?

Fatih'in güçlü ordusu kapısına dayandığı "Köhne Bizans'ı alabilmek için, neden iki aya yakın bir zaman uğraş vermişti? **Zafer** dergisinin bu konuda yaptığı derin araştırmaların sonucunu tarih bilimine sağladığı katkılar nedeniyle aktarmadan edemedik:

"Kuşatmadan yıllarca önce, İstanbul'daki küçük bir İslâm azınlığı içinde Cibali Baba adında bir veli yaşamaktaydı. Bu zatın vazifesi, Türk-İslâm sevgisini Bizans'a aşılamaktı.

Cibali Baba bu işte olağanüstü bir başarıya ulaşmış ve çevresinde İslâm hayranı Rumlardan meydana gelen büyük bir cemaat toplanmıştı. İşte bu büyük velinin 'gavurcuklarım' diye bağrına bastığı o cemaate gönül vermesi, Türk ordusunun taarruzlarını kırıyor ve top güllelerini tesirsiz kılıyordu."

Bakın şu aksiliğe. Cibali Baba Türk-İslâm sevgisi aşılayayım derken "gavurcuklara" sempati beslemeye başlıyor, üstelik kuşatmadan haberi mi yoktur nedir, bu işi daha iyi becerecek Fatih'in işini zorlaştırıyor. Eh, böyle bir terslik ortaya çıkınca duruma müdahale edebilecek yetkili merciye şikayet yoluyla, bu düşmana 'kerhen yardım' engellenmeliydi. Devam edelim:

"Kuşatmanın uzamasından çok sıkılan Sultan Mehmed, bu hakikati velayet sırrıyla görmüş ve

— Ya Rabbi, ya ruhumu kabzeyle, ya da fethi müyesser kıl, diye dua etmişti.

Peygamber medhine nail olan Sultan Mehmed'in bu duası sonucunda, Cibali Baba 28 Mayıs günü Hakkın Rahmetine kavuştu. Böylece fethin manevi engelleri de ortadan kalkmış oluyordu."

Desenize, İstanbul'un fethi aslında bir günlük işmiş ama bunun için Cibali Baba'nın manevi engelinin maddi varlığıyla beraber ortadan kalkması gerekirmiş!... Hikmetinden sual olunmaz ama, Fatih gibi sevgili bir kulun önüne manevi engel neden konulmuş ki? Hem peygamber medhine ulaşma statüsü, velilikten daha mı düşük ki Fatih aciz kalır? Neyse...

Viyana kuşatmasında Osmanlı ordusunun başarılı olmasını engelleyen "Baba'-'nın kimliği üzerine de bir araştırma yapmasını ve tarihimize ışık tutmasını **Zafer** dergisinden bekliyoruz

* Zafer Dergisi, Mayıs 1985. Sayı 101

Önce Besin Saptanmış, Gaga Arkadan Gelmiş*
HER KUŞA BİR GAGA

Yukarıya daha yakın olduklarından mıdır bilinmez, kuşlar islamcı 'ilim' dergilerinin her zaman yoğun ilgisini çekmiştir. Kuşların uçuşları, kanatları, göçleri bu dergilerin derin araştırmalarına konu olmuştur.

Yine böyle bir "inceleme" yazısında bu kez kuş türlerinin yediği besinler ve bu besinleri alabilmek için "özel olarak imal ve ihsan edilen" gaga biçimleri ele alınmış. İşe biraz tersten başlandığı düşüncesini bir yana atsak bile bu zarif 'yaratık'ların tümüne -örneğin balıkçıl kuşuna ya da leyleğe inat- şöyle güzel, narin bir gagayla ve kolaylıkla yiyebileceği besinler bahsedilmemiş gibi sorular geliyor insanın aklına. Ya da kafesinde öpüşmekten zaman bulup kuş yemini didikleyiveren muhabbet kuşuna neden bir ısırışta insanın parmağını kopartacak kadar keskin bir gaga ve güçlü boyun kasları ihsan eylenmiş ki! Bunların yanıtı, sözkonusu yazının bitiş tümcesinde veriliyor ve ilimin içinize ışık serptiğine tanık oluyorsunuz:

"Evet, mahlukatı yaratan onların ihtiyacını da bilir ve her kuşa ihtiyacını en güzel şekilde karşılayabileceği bir gaga ihsan eder"

İşte bu kadar basit! İnsanın en büyük avantajı da herşeyi yiyebilmesi herhalde. Yoksa...

* Zafer Dergisi. Aralık 1983. Sayı 84

Kore Nere, Kıbrıs Nere*
24 YILLIK BİR ŞEHİDİN MEKTUBU (ÖZEL ULAK)

Bilinen fıkradır, Bektaşi abdestsiz namaz kılınamayacağı iddiası karşısında "Ben kıldım oldu" der. İlmi araştırma dergisi **Zafer**'in Mayıs 1985 sayısında da "Ben gördüm oldu" türünden bir olay yer alıyor. İş bu öykü Kocaeli'nin Gölcük ilçesine bağlı Ulaşlı köyünde oturan Muammer Gökalp tarafından nakledilmiştir. Gökalp, Kıbrıs'ta savaşırken hiç tanımadığı bir er yanına gelir ve kendisinin öleceğinden, Gökalp'in yaralanarak kurtulacağından emin bir şekilde, ailesine götürmesi için bir mektup verir. Gerçekten de Gökalp sağ kalır ve diğer eri bir daha görmez. Gerisini okuyalım:

"Evi buldum. Bu arada 'mektubu veren asker belki dönmüştür' diye düşünüyordum. Kapıyı çaldım. Yaşlı bir kadın kapıyı açtı. "Bu mektubu oğlunuz Kıbrıs'tan gönderdi' dedim. Kadın büyük bir şaşkınlık içinde beni içeriye davet ederken 'Bizim Kıbrıs'ta çarpışan oğlumuz yok' dedi. İyice şaşırmıştım. Biraz sonra kadının eşi de yanımıza geldi. Hadiseyi ona da anlattım. Yaşlı adam birşey söylemeden yanımızdan ayrıldı ve biraz sonra bir fotoğraf albümüyle birlikte geldi. Albümü açtı ve üç gencin birlikte çektirmiş bulunduğu fotoğrafın ortasındaki delikanlıyı göstererek 'Size mektubu veren bu muydu?' diye sordu. Resme baktım. 'Evet, buydu' dedim. Kadın hıçkırarak ağlamaya başlamıştı. Yaşlı adam 'Resimdeki genç oğlumdu, ama 35 yıl önce, Kore'de şehid düşmüştü'."

Dergi bu iddiayı dayanaksız da bırakmamış tabii Hemen yan sayfada kanıtını da sunmuş. Al-İmran Suresi 169. Ayet'de şöyle diyor: **"Allah yolunda öldürülenleri (şehitleri) ölüler sanmayın; Onlar Rab'ları katında diridirler, rızıklanırlar."**

Korede Türk askerleri ne yoluna öldü tartışılır ama, eğer böyle bir durum varsa asker sayısı yönünden pek sıkıntı çekmeyeceğiz demektir. Ama, aynı şekilde dinine bağlı bir Yunan askeri de cephede savaşıp, bir mektup bırakarak yine geldiği aleme dönmüş olabilir değil mi? Ne diyebiliriz ki bu durumda, "Atma Recep, din kardeşiyiz" mi?

* Zafer Dergisi. Mayıs 1985. Sayı 101

Zafer Dergisinin "Manevi Reçetesi"*
NE MUTLU DEPREMDE ÖLENE

Yakın zamana kadar bir felaket olarak nitelendirilen depremin aslında Allah'ın bir lütfu olduğu **Zafer** dergisi sayesinde açığa çıkıyor ve yüreklere su serpiliyor:

"Sadece böyle feci hadiselerde değil, herşeyde bir güzellik vardır. Evet, kâinattaki herşey, her hadise ya bizzat güzeldir. Veya neticeleri itibarıyla güzeldir."

Güzelliklerin insanlara neden deprem gibi garip bir yolla sunulduğunu soracak olursanız:

Bazı büyük günahlar umumileşir, cemiyetin çoğunluğu bu günahlara katılır, buna karşılık ikaz vazifesini yeterince yerine getirenler bulunmazsa, bu defa da semavi felaketler vasıtasıyla topluluklar cezalandırılır. Bu ilahi ikazla insanların akıllarının başına gelmesi murad edilir. Tevbe ile günahtan dönenler için de bu felaketler gerçekten bir kefaret ve sevap vazifesi teşkil eder."

Peki, masum insanlar, hatasızlar, dini bütünler de "yüce adalet"in uyarı için tecellisi sırasında, haksız bir uygulamayla karşılaşıp, günahkarlar yüzünden acı çekmiyor mu bu durumda? Yanıt hazır:

"Bu arada, umumi felaketin sillesine uğrayan masumlar için ise, bu şehitliğe kadar varan bir mükafatın sebebi olur ki, böylece musibet, adaletten de ötede bir rahmet vesilesi teşkil eder."

Mükafatın böylesine can kurban.

Allah'a karşı daha büyük suçlar işleyenlerin ise böyle felaketlerden korkması gereksizmiş bu dünyada. Ateistlerin lehine olan bu durumun nedeni ise sanki güç yetmezliğidir:

"Fakat günahın ve zulmün, dünyadaki musibetlerle temizlenemeyecek kadar büyük olanları vardır ki, bunlar umumiyetle ahirete bırakılır."

Evet, şimdilik depremin nedeninin, dünyanın boynuzları üzerinde durduğu öküzün başını sallaması olduğu söylencesinin yerini ihtar, ceza, şehadetle ödüllendirme vs. öyküsü almış görünüyor.

Tanrı, dünyanın deprem kuşağı bölgelerine yerleştirilmiş halkları ıslah etsin. Tüm müminlere de az sallanan bir iman yuvasında oturmak nasip eylesin. Amin.

* Zafer Dergisi. Aralık 1983. Sayı 84

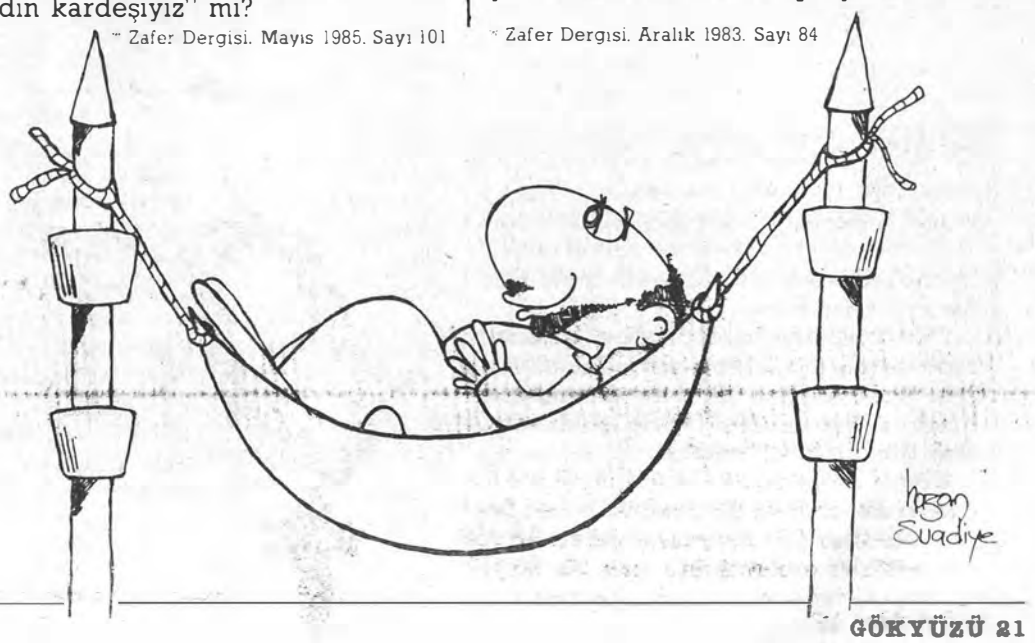

İslâmcılar da Bilimi Tartışıyor Ama Nasıl?

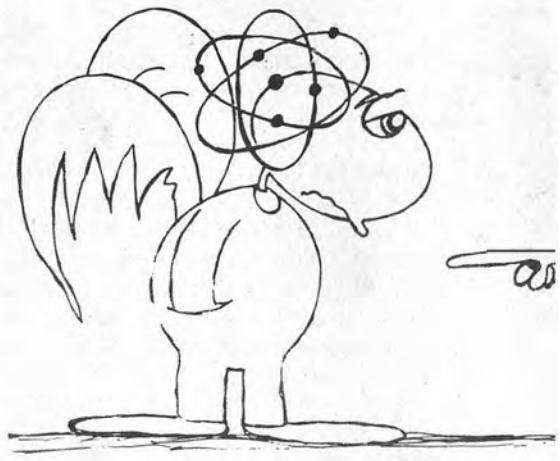

Ender Helvacıoğlu

Din ile modern bilimin çelişip çelişmediği sorunu, son yıllarda ülkemizde hayli popülerleşen bir tartışma odağı oldu: 'Politik topluma karşı, bazı ortak muhalefet noktaları bulunabilecek İslamcılarla köprüleri tamamen atmamak' veya 'Halkın kuşaktan kuşağa oluşmuş değerler sistemi ile fazla didişmemek, hatta uzlaşmak'' türü politik kaygılarla birlikte yürüyen, bir din-bilim çelişmezliği fikri sol çevrelerde bile yankı bulabildi. Fakat esas ilginci ise, aynı tartışmanın hemen hemen aynı eksenler üzerinde İslamcı çevreler içinde de yapılması ve kapışmanın epey üst boyutlara varmış olmasıydı.

İslamcı düşüncenin çeşitli fraksiyonları arasındaki fikir mücadelesinde kullanılan dayanak noktalarının irdelenmesi, bu çevrenin ne ölçüde bir dogmatik kafes içine tıkılıp kaldığının anlaşılması açısından da önem taşıyor. Bir defa tüm fikir akımları şu ortak noktadan hareket ediyorlar:

''Müslümanların tartışılmaz bir mutlak referans sistemleri vardır; bu da Kuran ile Sünnet'tir. Kuran ileri sürülen çeşitli fikirlerin yanlış olup olmadığını belirleyecek bir miheng taşıdır.'

İşte bu noktada anlaşıldıktan ve böylece yaşanan gerçekten uzaklaşıp, zihinlerde yaratılan metafizik bir dünyanın duvarları içinde hapsolunmak garanti altına alındıktan sonra, yollar da ayrılmaya başlıyor. Acaba, bu mutlak referans sistemi ile modern bilim çelişir mi, çelişmez mi? Verilen cevaplar 180 derece zıtlıklar bile taşıyabiliyor.

İslam ile bilimin çelişmediğini savunanlar esas ağırlığı teşkil ediyorlar. Bunlar arasında, Nobel ödüllü ilk Müslüman olma sıfatına erişmiş Pakistanlı bilim adamı Abdüsselam[1] gibi; bilimin politik sınırları olmadığını, uluslararası bir nitelik taşıdığını, Müslüman ülkelerin yapması gerekenin modern bilimi ve teknolojiyi transfer etmek olduğunu savunan nispeten aklı başında olanlar var. **Abdüsselam**'a göre, Kuran'ın temellerini teşkil eden tefekkür ve teshir kavramları bilimsel gelişme ile teknolojiye denk düşüyor, yani nerede geliştirilmiş olursa olsun (isterse Hıristiyan dünyasında) bilim ve teknoloji Kuran ilkeleri ile bir zıtlık taşımadığı gibi, bizzat teşvik de ediliyor. **Abdüsselam,** bu kavrayışın hakim olduğu 13. yüzyıla kadar, İslam'ın bilimin bayrağını elde tuttuğunu, fakat daha sonra bilinmeyen nedenlerle bu gelişmenin durduğunu, bayrağın batıya kaptırıldığını söylüyor. **(Abdüsselam**'ın fizikçiliği ile dinciliğinin birbirini nasıl zorladığı apaçık ortada. Bayrağın kaptırılmasının gerçek sebebi; Müslümanlığın ilk ortaya çıkışındaki toplumu ileriye doğru devindiren gücünün gittikçe kaybolması, giderek yukarda bahsettiğimiz dogmatizm kafesini aşamayan İslam ideolojisinin eski parlaklığını kaybetmesi, buna karşın batıda feodal sistemin parçalanmasıyla, ideolojik düzlemde esaslı bir darbe yiyen dinin etkisini kaybetmesiyle, kabuğu çatlayan topraktan modern bilimin fışkırması değil mi?)

Abdüsselam'ın bu fikirleri, çoğu İslam düşünürünün yoğun tepkileri ile karşılaşıyor; Nobel ödüllü fizikçi ''Batılılaşmış doğululuk''la, ''aldatılmışlık''la suçlanıyor.

Din ile modern bilimin çelişmediğini savunan ikinci bir kanat ise deyim yerindeyse epey pespaye bir düzlemde ortaya çıkıyor. İslamcıların teorik tartışmalarında pek bir yer edinemeyen, fakat çıkardıkları cicili bicili dergilerle geri bilince seslenip, yüzlerce kandırılmış militan elde eden bu akım, modern bilime karşı çıkmıyor, fakat bilimin yarattığı tüm gelişme erin, aslında 14 yüzyıl önce Kuran'da haber veri'diğini iddia ediyor. Bunlara göre bilim ve teknolojinin tüm yarattıkları Kuran'ı doğrulamaktadır, çünkü üstü kapalı da olsa (keramet zaten onu anlamakta!) Kuran'daki çeşitli ayetler bu buluşları zaten yüzyıllar öncesinde yazmıştır. Son teknolojik gelişmelere ve bilimsel teorilere benzer bazı lafları Kuran ayetleri içinde arayıp bulmak gibi garabet bir işi meslek edinen böyleleri aslında son derece komik durumlara da düşüyorlar. (Cehaletin kol gezdiği ülkemizde birçok kişiyi etkiledikleri, devlet katlarından ve televizyondan desteklendikleri, dergilerinin Milli Eğitim Bakanlığı'nca okullara tavsiye edildiği, afişlerinin otobüslere asıldığı hatırlandıkça traji-komik demek daha doğru olur.) Bazı örnekler verelim:

Bu modern (!) Kuran yorumcularına göre; Vakıâ sûresinin 75. ve 76. ayetleri ''Hayır öyle değil, yıldızların mevkilerine yemin ederim ki, haki-

Matematikte Çığır Açan Keşifler*
19 SAYISININ HİKMETİ

Matematiksel bir dizgeyle yazıldığı söylenen Kuran'da bu dizgenin 19 sayısı üzerine inşa edildiğinden hareketle ''asal sayıların efsanevi problemini çözmeye çalışan matematikçilerin kervanına katıldığını'' ifade eden Edip Yüksel'in katkılarını, aklımız erdikçe açıklamaya çalışalım.

Edip Yüksel, elinde ''dört işlem yapabilen bir hesap makinesi'' olmasının avantajıyla, yıllardır asal sayı problemleriyle uğraşan matematikçilere birkaç formül sunarak, sihirli anahtarın 19 sayısı olduğunu haber veriyor. Sanırız, kendisi ulvi bir heyecan dalgasıyla, lise öğrencilerinin böyle gelişmiş bir makine kullanmadan bile birkaç saat içinde sürüyle bulabilecekleri formüllerden uzun uğraşlar sonucu yalnızca üçünü bulabildiğinin farkına varamamış. Ülkemizde iletişim ağının yetersizliğinden olsa gerek, yüzlerce yıldan bu yana kullanılan formülasyonlardan da pek haberi yok. Haydi bunlar bir yana, eğer kafaya bir 19 sayısı bulmak konulmuşsa bunun her denklemde sağlanabileceğini de bilmiyor değil ya! Örneğin Euler'in 200 yılı aşkın bir zaman önce ortaya attığı ve ilk 39 değer için asal sayı veren $(n^2 + n + 41)$ denklemi $(n^2 + n + 22 + 19)$ şeklinde yazılarak kutsal sayıya erişilebilir. 18 sayısını kutsallaştırmak için ise formülün sonunu 23 + 18 yapabiliriz...

Bir diğer matematik harikası da şöyle açıklanıyor:

19 = 10 + 9'dur. (Müthiş çözümleme daha burdan başlıyor dikkat!) Bu iki sayının karelerinin farkı (100-81) 19'u vermektedir. Eh, bundan sağlam kutsallık kanıtı da can sağlığı doğrusu. Küçük bir sorun var ama... İlkokul öğrencilerinin $a^2 - b^2 = (a-b).(a+b)$ formülünü öğrenmelerini önlemek gerekir. Çünkü minik yaramazlar bu formül sayesinde (a-b)nin 1'e eşit olduğu her durumda milyonlarca kutsal sayı bulabilirler. Bir örnek vermek gerekirse: 99 = 50+49. Kare farkları alındığında (2500-2401) yine 99 bulunur. Aman Tanrım! 99 da kutsal bir sayı değil miydi zaten? Pek şansımız yok ama, gelin bir anlam yükleyip kutsal saymadıkları bir sayı bulmayı deneyelim. 17=9+8. Kare farkları alındığında (81-64), ne hikmetse karşımıza yine 17 sayısı çıkar.

Her insanın benzeri yöntemlerle kafasına taktığı her kitap ya da sayıya Tanrısal anlamlar yüklemesi korkarız kutsallık enflasyonu doğuracak...

* Kur'an En Büyük Mucize. Ahmet Deedat ve Edip Yüksel

katen bu büyük bir kasemdir, keşke bilmiş olsaydınız" derken aslında kara delikler açıklanıyor.

Yine; Tekvir sûresinin 15. ayeti "Hayır Kasem ederim pusup gizlenene" derken, yerçekimi kanunu, Yasin sûresinin 36. ayeti "Yerin yetiştirdiklerinde, kendilerinden ve daha bilmediklerinizden çift çift yaratan Allah, münezzehtir" derken anti-madde kavramı, (aslında bu ayetten yola çıkıp yaradanın diyalektik materyalist olduğu bile ispatlanabilir) Mearic sûresinin 4. ayeti "Melekler ve ruhlar, uzunluğu elli bin yıl olan o derecelere, bir günde yükselip çıkarlar' derken **Einstein**'in Göreli lik Kuramı haber veriliyor! (İnsanın aklına ister istemez şöyle bir soru takılıyor: Madem bu buluşlar Kuran'da yazılıdır ve yüzyıllardır İslam diniyle haşır neşir olanlar kutsal kitabı ezbere öğrenmişler, hakkında binlerce yorum yapmışlardır, o halde neden bilimdeki gelişme haberleri hep Kuran'ı ellerine bile almamış olan "yabancılar"dan gelmektedir ve neden, ancak başka yerlerde geliştirildikten sonra, bir keşfin aslında Kuran'da da olduğu söylenebilmektedir?)

Bu gruplar İslami fraksiyonlar içinde en yaygınlaşmış kesimi temsil etmelerine rağmen, daha ağırbaşlı kanatlar tarafından kutsal kitabı iyice ayağa düşürmekle suçlanıyorlar.

Örneğin Pakistanlı gazeteci **Ziyauddin Serdar**; astronomik keşiflerin Kuran'da anlatıldığını savunan **Muhammed Cemaleddin el-Fendi**'yi, modern bilim karşısında onulmaz bir aşağılık duygusu içinde olduğu ve özür dileyici bir edebiyat geliştirdiği noktasında suçlayıp, şöyle diyor:

"Kuran'ı bilime anlattırmak gibi bir girişim, ebedi Kitap'ı bilimin kölesi durumuna getirmekte, bilimi ise neyin gerçek, neyin gerçek dışı olduğunu belirleyecek bir hâkim seviyesine yükseltmektedir. Böyle bir girişim daha da ileride bilimsel teorilerin tarafsız, evrensel ve sonsuza dek geçerli oldukları efsanesini güçlendirmektedir." (2)

Aktardığımız pasajından da anlaşılabileceği gibi **Ziyauddin Serdar**, İslamiyet ve bilim ilişkisi tartışmalarında daha tutucu bir kanadı temsil ediyor ve Batı bilimine kaynaklık eden temel karakterlerin İslami Bilgi Teorisi ile uzlaşamayacağını savunuyor. **Serdar**'a göre Kuran, tüm zamanlar içindir ve insan yapısı değil Allah kelamı olduğu için mutlak doğru, mutlak gerçektir. Bilim ile Kuran'ı uzlaştırma çabaları, Kuran'ı bir ders kitabı seviyesine indirmekle, bilimi Kuran seviyesinde kutsallaştırmakla, yanlış ve tehlikeli bir yola sapmak anlamına gelir.

Bu tavrı ile, uzlaştırmacılarla arasına kesin bir sınır çeken **Serdar**; daha sonra yine bazı Batılı düşünürlerce (özellikle **Kuhn**) modern bilime getirilen eleştirilerden yararlanarak, modern bilimin özellikle son yüzyılda iyice bilinemezci bir noktaya geldiğini, mutlaklığını kaybettiğini, oysa İslamiyetin mutlak bir referans sistemine sahip olduğunu söyleyerek, kendince üstün oldukları noktayı vurguluyor.

Ziyauddin Serdar gibi dogmatik kafaların, İslamiyetin üstünlüğü denilen şeyin aslında İslam ülkelerinde fikirsel düzlemdeki gelişmeyi durduran en temel zayıflık noktası olduğunu, modern bilimin zayıflığı diye sunulan anti-mutlak tavrın ise, tam tersine onun gelişimini ve kendini aşmasını sağlayan esas üstünlüğü temsil ettiğini anlaması hemen hemen imkânsız.

Aslında **Serdar** bile karşılaştırılan iki dünya arasındaki gelişim farkını hissedebildiğinden olacak, "Bilgi Kuran ile başlar, ama Kuran ile bitmez"(3) diyerek, İslami bilimin oluşturulması, bunun için özgün teorik olanakların araştırılması gerektiğini ifade ediyor. Ve bu tezi ile dogmatizm yarışını göğüs farkıyla kaybedip, şampiyonluğu İranlı Profesör **Seyyid Hüseyin Nasr**'a kaptırıyor.

Nasr, İslami bilimi yeniden oluşturmak için yeni teorik zorlamaların gereksiz olduğunu söyleyip, **Ziyauddin Serdar**'ı eleştirdikten sonra, bu oluşumu yaratacak temelin irfani gelenek içinde zaten varolduğunu, yapılacak şeyin, bunu tekrardan yorumlayıp ihya etmek olacağını belirtiyor. Eğer, ilk başlarda saf bir biçimde varolan İslami bilim ve kültür değerlerinin yeniden diriltilmesi mümkün olursa, Batı medeniyetinin yarattığı tüm kötülük ve yozluklar da alt edilecek, insanlık kurtulacaktır diye buyuruyor. Nasır'a göre:

"... hem ahlak, hem de bilim, İslam'da, aynı temeller üzerine oturtulmuştur. Ahlakın temeli, kökleri Kuran ve hadisde bulunan şeriattır. Keza bütün bilgilerin ilkeleri Kuran'da zikredilmiş ve hadislerle açıklanmıştır. Bütün bu nedenlerle, ilim ile (dikkat edin bilim değil) İslam arasında, geleneksel planda muhtemel hiçbir çatışma yoktur." (4)

İşte bu kadar... Tartışma bitmiştir...

SONUÇ

Her olguyu ve her fikri olduğu gibi, Kuran'ı ve onun temsil ettiği ideolojiyi de kendi zaman ve mekânının şartları içinde değerlendirmek gerekir. Altıncı yüzyılın Arap toplumu için ve daha sonraları göçebelikten kurtulup yerleşik düzene geçen diğer bazı toplumlar için, Hz. Muhammed'in fikirlerinin dönüşüme önderlik edici bir niteliği vardı. Bu sebeple Muhammed, tarihte devrimci bir rol oynamıştır.

Bütün diğer düşünce akım ve sistemleri gibi, dinler de insanlığın toplumsal gelişmesinin ulaştığı belli nitel düzeylerden bağımsız değillerdir. Bu çok genel tespit, bilgi ile din arasındaki özel ilişkiye uygulandığında, şu özel biçime bürünür: Dinler, beraberlerinde getirdikleri evren şemalarını tamamen uydurma biçimde, bir veya birkaç kişinin zihninin ürünü olarak elde etmezler. Tersine, belli başlı inanış türlerinin (totemizm/şamanizm, insan biçimine bürünmüş çok tanrıcılık, vb.) ve özellikle büyük tek-tanrılı dinlerin (Yahudilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık) her biri, kendi doğuş ve gelişme aşamasında mevcut olan, insanlığın bilgi birikimini, kendi evren şemasının harcı yapar, fakat aynı zamanda, bu evren şemasını, bir tanrı buyruğu, ilahi bir düzen ve kural olarak, teolojik bir değişmezlik içinde dondurur. Bu nedenle, toplumların ve bilimin sonraki yüzyıllar içindeki gelişimi, bir kere dondurulmuş olan bu şemayı ve bunda ısrar edenlerin fikirlerini sürekli olarak eskitir. Böylece bilimsel gelişme ile dini donmuşluk arasındaki açı, gitgide açılmaya başlar.

Tarihi gelişimin doğal sonucu olarak, İslam ideolojisi de bir süre için taşıdığı o toplumsal ilerlemenin önünü açabilme kapasitesini ister istemez kaybetti. Bu arada, Kuran'da sistemleştirilen ve o zamanlar için geçerli olan bilgi birikimleri de, "bilgi" olma vasıflarını tamamen yitirdiler, insanlığın sürekli gelişen bilimsel bilgi sınırlarının çok çok gerisinde kaldılar. İşte gerek bilimsel gelişme ile Kuran'ı bağdaştırma çabalarının, gerek de modern bilimi tamamen reddedip, kutsal kitabı saf haliyle savunma tavrının acılı karakteri buradan ileri geliyor.

Daha genel olarak, bilimsel bilginin çağdaş gelişimi, artık her türlü dini ideolojiyi herhangi bir ilerici yönden tamamen yoksun bırakan bir düzeye ulaşmış bulunuyor. Türk devriminde de çok somut bir şekilde yaşandığı gibi, toplumun her ileri hamlesi, şeriatçılıkla, bağnazlıkla, dini dogmatizmle bir hesaplaşmayı mutlaka zorunlu kılmaktadır.

DİPNOTLAR:

(1) Yeri gelmişken **Abdüsselam**'ın, Zafer dergisinde lanse edildiği gibi, **Einstein**'in 35 sene uğraşıp da bulamadığı şeyi bulduğu şeklindeki tanıtımının hayal ürünü olduğunu belirtelim. Herhalde Birleşik Alan Kuramı kastediliyor. **Abdüsselam**'ın; evrende bulunan dört temel gücü, bir tek güç olarak ifade etme uğraşı diye özetleyebileceğimiz Birleşik Alan Kuramı'nı oluşturduğu bilgisi yanlıştır. Pakistanlı fizikçi, dört temel gücün, ikisi arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik çalışmaları ile Nobel Fizik Ödülü'nü kazanmıştır.

(2) **Ziyauddin Serdar**, Kuran mı Bilim mi? İlim ve Sanat, sayı: 4.

(3) Aynı yazı.

(4) **Seyyid Hüseyin Nasr**, İslam ve Modern Bilim, İlim ve Sanat, sayı: 2.

El Falı Uydurmacasına Karşı İlim*

AÇIN BAKALIM AVUCUNUZDA NE VAR?

İnsanoğlu'nun dokunarak, kavrayarak, okşayarak yaşamın her alanında üretmek için ellerini kullandığı düşüncesi yaygın bir yanlış anlamadır. Doğrusunu isterseniz, ellerin tüm bunların üstünde asıl işlevi dua sırasında göğe açılabilmesidir... Vallahi bu, el falının uydurma olduğu girişiyle başlayan bilimsel bir yazıdan öğrendiğimiz gerçek... Hem de matematiksel kanıtlarıyla birlikte sunulmuş. Görelim:

"İki el açıldığı zaman, avuçların içine mühürlenmiş olan 18 (١٨) ve 81 (٨١) sayıları semaya çevrilir ve bunların toplamı olan 99'la Cenab-ı Hakkın 99 ismini şefaatçi yaparak hacetleri dile getirir."

Yazı 'ilmî' üslubunu hiç yitirmeden, parmak uçlarına elektrik şalteri, alarm zili, termometre, barometre gibi aletlerin gizli bir şekilde yerleştirilmiş olduğunu öğreterek ve parmak izlerinin birbirine uymamasını Allah'ın hikmeti olduğunu beyan ederek (bunu ayrıca ele alacağız) sürüyor. İyisi mi, biz şimdilik okurlarımızdan avuclarını açmalarını istemekle ve o çizgi bolluğunda, parmak boğumlarının, avuç sıkmaların bıraktığı izlerde (hele Romen rakamlarıyla) hangi sayıyı bulamayacaklarını saptamaya çağırmakla yetinelim. Aman, hurafelerden sıyırın yakarızı da size para karşılığı geleceğinizi okuyacağını söyleyen kadınlar kutsanmış avuçlarını yalasın. Çok şükür, Zafer dergisi ilimin ışığında safsataları yıkıyor!

* Zafer Dergisi, Ekim 1983, Sayı 82

Almanya'dan Yobaz Gelir Bizlere

Vehbi Belgil

Osmanlı döneminde başkalarını değerlendirmede tek ölçü din olduğundan, batılı, hep bu açıdan görülmüştür. Batılının dini yanlıştır, çünkü İncil'in aslının yerini, uydurma ve eksik metinler almıştır. Kur'an ise günümüze kadar bozulmadan gelmiştir.

Batılı domuz yer, şarap içer, faizle iş görür, tesettüre önem vermez.

Kısaca, batılı hep yanlış şeylere inanır, kötü ve yasak şeyleri yapar. Bu yüzden batılının malı helal, canı haramdır. Tanrı'nın son kitabına, son peygamberine inanmadığı için, batılı doğru dine inanan Osmanlı önünde hep yenilmiştir, yenilmeye de mahkûmdur.

İmparatorluğun ilk üçyüz yılındaki gelişmeler bu görüşün haklı olduğu izlenimini vermiştir. Fakat, 17. yüzyılın bocalama döneminden sonra, devlet, 18. yüzyıldan itibaren batma yolunu tutunca, durum, dine eski önemin verilmemesi ile izah edilmeye çalışılmıştır. Bu düşünce bugüne kadar gelmiştir.

İslam düşüncesine göre dünya "Dâr-ül-harb" ve "Dâr-ül-İslam" diye ikiye ayrılır. Dâr-ül-harp, Hıristiyan ülkeleridir. Bunları İslam ülkesi haline getirmek her Müslüman'ın görevidir. Bu görev, sürekli savaşla yerine getirilir.

Bir İslam ülkesi kâfirlerin eline geçerse İslam olanın görevi oradan çıkıp gitmektir. Kocası ile birlikte gitmeyen kadın boş düşer...

Osmanlı-batı ilişkileri hep bu düşünceye göre şekillenmiştir. Bu nedenle de hiçbir Müslüman-Türk batı ülkelerinde yaşamamış, batı dili öğrenmemiştir. Bunun doğal sonucu olarak devletin dış ilişkileri dil bilen azınlıkların elinde kalmıştır. Osmanlı Hariciyesi hep Rum, Ermeni ve Yahudi memurlarca yönetilmiş, hattâ Osmanlı Dışişleri Bakanlığı ile Osmanlı elçilik konsoloslukları arasındaki yazışmalar hep Fransızca olmuştur.

Osmanlı neden yabancı dil öğrenmemeli idi? Yabancı dil bilen yabancı kitapları, okur, dinden imandan çıkabilirdi. Önemli olan dindi.

İlk değişiklikler

Devletimizin batının çok gerisinde kaldığı 18.yüzyılın başından itibaren anlaşılmaya başlanmıştır. Bu arada anlaşılan başka bir şey de, çöküşten kurtulmanın yolunun Batı uygarlığını benimsemeden geçtiği olmuştur. Bu anlayışın Tanzimat Fermanı'nda doruğa ulaştığına tanık oluyoruz.

Tanzimat'tan itibaren batı ile ilişkilerin yepyeni bir yöne döndüğünü görüyoruz. Şinasi Efendi'yi, maliye öğrenmesi için Paris'e, devlet göndermiştir. Bu arada Müslüman Türkler'de Fransızca öğrenmeye heves başlamıştır. Bu isteği karşılamak için 1845'te bir de manzum Fransızca-Türkçe sözlük yazılmıştır. Tâhir Ömerzade Yusuf Halis Efendi tarafından yazılan bu sözlük aynen şöyle başlar:

"Allah, diyö; gökler, siyö; yer, ter; komanse, iptida,
Dâim, tujur; bâki, eternel enfini, bîintiha.
Peygamberin adı profet; sâdık fidel; gid ,rehnüma,
Hâtif, orakl; mucize mirakl; irsal, anvua...
Kur'an, koran; İncil, evanjil, pantatök, tevrattır
Psom, zebur; Musa, moiz; İsa, jezü; îman fua..."

Sözlüğün dinle ilgili kelimelerle başlamasının rastlantı olmadığı kanısındayım.

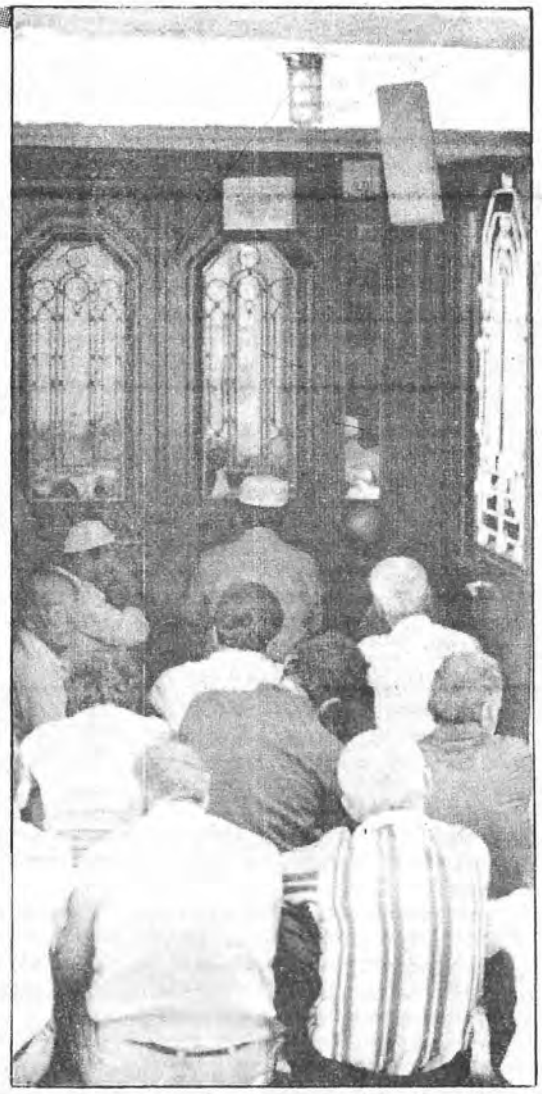

Dincilere ödün olabilir bu.

Tanzimat'tan sonra Türk aydınlarının, gittikçe artan şekilde, batıyı görmeye gittiklerine tanık oluyoruz. Anayasa için savaşım verenlerin ve Abdülhamit döneminde hürriyet isteyenlerin hep Fransa'da veya Londra'da yerleştiklerini görüyoruz. Böylece, batı, öcüler ülkesi olmaktan çıkmıştır. Tanzimat ve Servet-i Fünun romanlarında, erkek kahramanlar, gezmek veya okumak için Paris'e giderler. Hüseyin Rahmi'nin romanlarında, miraslarını Paris'te yiyenlerin öyküleri anlatılır. Bütün bu romanların hemen hepsinde batının adı Avrupa'dır. Avrupa da Fransa. Fransa ile sıkıfıkı ilişkiler Birinci Dünya Savaşı'na kadar sürmüş, bundan sonra Almanya dönemi başlamşıtır.

Almanya ile ilişkiler

Birinci Dünya Savaşı'nda Almanlar ve Almanca konuşan Avusturyalılarla, müttefik oluşumuz, Fransız tekelini kırmıştır. Savaş içinde pek çok Türk işçisi, fabrikalarda çalışmak üzere Almanya'ya gönderilmiş, Türk askerleri, Galiçya Cephesi'nde Alman ve Avusturya askerleri ile omuz omuza çarpışmışlardır. Bunun öyküsünü "Mehmetçik Avrupa'da" adlı kitapta okuyoruz.

Fakat, Almanlarla asıl ilişkiler 1960'tan itibaren artmaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı'nda yenilen Almanya "Alman muzicesi" diye adlandırılmış olan hızlı kalkınma sonucu yabancı işçi kabulüne başlamıştır. Bunun üzerine Türkiye'den pek çok işçi Almanya'nın yolunu tutmuştur. Almanya'ya Türk göçü 13 yıl sürmüştür. Bu süre içinde yaklaşık 2 milyon Türk Almanya'ya yerleşmiştir.

Yerleşmenin doğuracağı sorunlara, özellikle solcu aydınlarımızca, durmadan dikkat çekilmişti. Fakat bunu ne hükümetlerimiz, ne de işçilerimiz dinlemişlerdi . Adalet Partisi göçe seviniyordu: İşsizlik sorunu bu yolla Almanya'da kısmen çözümleniyordu. Öbür taraftan, işçilerin gönderecekleri ve gönderdikleri Mark'lar döviz sıkıntımı a, gene kısmen, ferahlık getirecekti. Öyle de olmuştur.

İşçiler ise, konuya kendi açılarından bakıyorlardı. Almanya'da çalışan işçi, hesabını bildiği takdirde, aldığı para ile hem orada geçinebiliyor, hem bu-

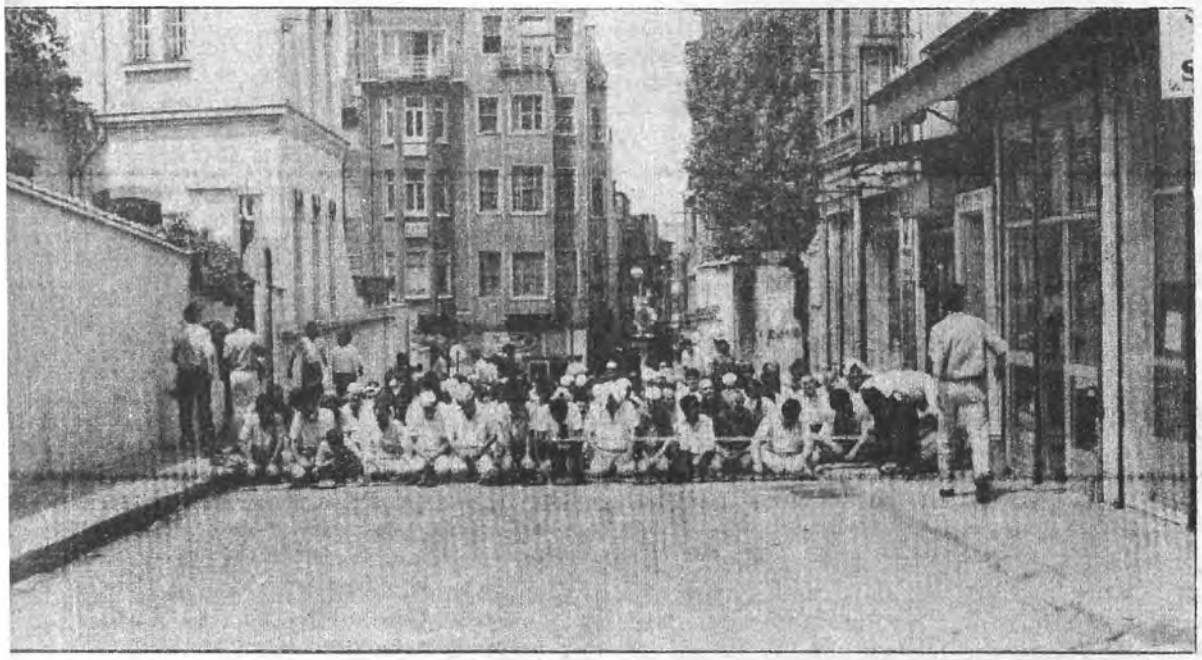

rada kalanlarına para gönderebiliyor, hem de gelirken servet sayılabilecek bir para ile dönüyordu.

Sorunlar

Bunlar işin olumlu yanları idi. Olumsuz yanlar ise çok çeşitli idi. Ancak, biz burada bu sorunların sadece bir tanesini, Almanya'da doğup büyüyen Türk çocuklarının eğitimi işini ele almak istiyoruz.

Almanya'da doğup büyüyen Türk çocukları ikinci kuşak göçmenleri oluşturuyordu. Bunların bir kısmı Alman okullarına gidiyorlardı. Tabii oralarda Alman çocukları ne öğreniyorlarsa bizimkiler de aynı şeyleri öğreniyorlardı. Bu öğrenmede ilk dikkati çeken şey din, dil ve tarih öğrenimi idi. Örneğin, "Sen Müslüman mısın?" diye soran bazı Türk çocukları, Hıristiyanlar gibi parmakları ile haç çıkararak, "Müslüman'ım elhamdülillah" diyorlardı.

Çok çirkin ve çarpıcı bir olaydı bu. Sonra, çocuklar kendi dillerini de, iyi konuşamıyorlardı. Ve nihayet, Türk çocukları kendi şanlı tarihleri ile değil, Alman tarihi ile öğünüyorlardı.

Bu durumlar dikkatleri çekmekte gecikmedi. Mukaddesatçılar bu işi parmaklarına doladı, hükümet tarafından, din ve dil hocaları, tarih hocaları gönderilmelidir.

Bunun üzerine Almanya'ya bir mukaddesatçı akınıdır başladı. Bunlar Dâr-ül-harb'e gittiklerini, orada yaşayarak günah işleyeceklerini unutmuş görünüyorlardı.

Mukaddesatçıları "Güya milliyetçiler" izledi. Bunlar, yani mukaddesatçılar ile milliyetçiler, Atatürk düşmanlığını sürdürmek için en uygun yeri Almanya'da bulmuşlardı. Türk'ün dini, dili Alman'ı ne ilgilendirirdi?

Ve bunun sonucu olarak, Almanya'da yerden bitercesine, Kur'an kursları açılmaya başlandı. 5-6 yaşında çocuklara bile Arapça Kur'an ezberletiliyordu. Milliyetçiler kulüpler kurmuşlardı. Böylece, mukaddesatçı, milliyetçi akımlar Türkler arasında yayılmaya başladı. Alman kötü idi, kâfirdi. Onlarla sadece gerektikçe, gerektiği kadar ilişki kurmalı idi. Kısaca, "Dâr-ül-harp" içinde öbek öbek "Dâr-ül-İslam"lar yaratılmalı idi. Öyle de oldu.

Şimdi, Almanya'da, Ortaçağ Türkiye'sinde bile mevcut olmamış garip bir insan tipi ortaya çıkmıştır. Bunlar, dünyanın en uygar ülkesinde doğup büyüdükleri halde bu uygarlıktan en ufak bir şekilde bile yararlanamamış, doğru dürüst dil bile öğrenememişlerdir.

"Osmanlımn çok gerilerde kaldığı 18. yüzyılın başmdan itibaren anlaşılmaya başlanmıştır. Anlaşılan başka bir şey de, çöküşten kurtulmanın yolunun batı uygarlığını benimsemeden geçtiği olmuştur."

Bu arada, "Dâr-ül-harp"de yaşamanın zevkine varmış bir sürü softa, "Türk çocukları, dinsiz, dilsiz, tarihsiz yetişiyor. Devlet Almanya'da Türk çocukları için okullar açmalıdır" yaygarası ile durumlarını sağlamlaştırmanın yollarını aramaktadırlar. Amaç, din, dil değil tabii. Bunlar bahane. Amaç, Almanya gibi dünyanın en uygar ülkesinde, devlet parası ile keyif sürmek ve ilerde Türkiye'de ele geçirilecek iktidar için eylemciler hazırlamak, yetiştirmek.

Bence bugün için yapılacak olan şudur: Dil, din, tarih öğretmę bahanesi ile devlet parası ile Almanya'da yaşayan asalakları derhal geri çağırmak, çocuklarımızın Alman okullarına gitmelerini sağlamak, böylece de onların Alman uygarlığından nasiplerini almalarını sağlamak.

Alman okullarında okuyan çocuğun Türklükten çıkacağını söylemek gerçeklere ters düşer. Başka ülkelerde okuyan Türk çocukları Türk kalmışlardır. Çünkü milli terbiye ailede başlar, ailede biter. Amerika dünyanın dört yanından gitmiş yabancıların oluşturduğu bir ülkedir. Bunlar asıllarını çok iyi biliyorlar. Bu hal onların kendi uluslarından koptukları anlamına gelmez. Amerika'daki Ermeniler, Rumlar, orada bizim aleyhimize büyük bir baskı grubu oluşturuyorlar. Bunlar orada doğup büyüdükleri, oranın kültürünü benimsedikleri için yönetici olabiliyorlar, devletin en üst katlarına geçebiliyorlar. Başkan Carter'in muavini Rum Agnew, suistimallerinden dolayı görevinden ayrıldıktan sonra derhal Yunanistan'a gitmişti.

"Almanya'da, yerden bitercesine, Kur'an kursları açılmaya başlandı. 5-6 yaşında çocuklara bile Arapça Kur'an ezberletiliyordu."

Doğup büyüdüğü ülkenin kültürü ile yetişmeyen kimse, daha doğru bir deyişle, o ülkenin her şeyine ters düşen kimse, uşak kalmaya, en süfli işleri yapmaya mahkûmdur. Bugün olan da budur. Dahası, bu gibiler acaip kıyafetleri ve davranışları ile yabancılıklarını her gün vurgulayıp hakaretlere çanak tutmaktadırlar.

Alman okullarında okumayan, Almanca'yı ana dili gibi öğrenemeyen kimse Alman kitaplarını da okuyamaz, doktor olamaz, profesör olamaz, mühendis olamaz. Olsa olsa kapıcı, silici, uşak olur.

Hitler Almanyasından kaçan dünyaca ünlü profesörler Yahudi asıllı idiler ve bunun bilincinde idiler. Almanya'yı benimsedikleri için en yüksek mevkilere gelmiş ve Alman bilimine en büyük katkıda bulunmuşlardı. Bir milletin çocukları için bundan büyük şeref olur mu? Bizce, bir avuç geri zekâlı softa yüzünden bu şereften kendimizi neden mahrum edelim?

Almanya'da yaşayanlarımızın hepsinin Almanlaştığını bir an için düşünelim. Bundan ne kaybımız olur? Onların nüfusumuzda açacağı gediği kapatacak Türk mü yok? Nüfusu en çok artan ülkelerden biri değil miyiz? Kaldı ki, böyle bir şey asla varit değildir, ve olamaz.

Dünyanın en uygar ülkesinde ne Avrupa, ne Türkiye Ortaçağı'nda mevcut olmamış tipler yetiştirmekle her şeyden önce çocuklarımızı mutsuzluğa, başarısızlığa, süfliliğe mahkûm etmiyor muyuz?

KAR DANTELİNİ KİM İŞLİYOR

Zafer dergisinin **"Gerçeğe Doğru"** broşürlerinin ikincisinde Allah'ın yüceliği ve sanatının kanıtlanması aracı olarak kar tanesi kullanılıyor. Kristallerin insanda hayranlık uyandıracak güzellikte ve birbirlerine benzemez olması, insanların geri bilincine seslenmenin, her kar taneciğini tek tek işleyen bir yaratıcının varlığını kabul etmenin dayanaklarına dönüştürülüyor. Her ne kadar dergide yayınlanan kristaller fotoğraftan çok elle çizme izlenimi uyandırıyorsa da bu pek önemli değil. Gerçekten de kar kristalleri birbirine benzemez, hep altıgen ve dantel işlenmişliğindedir. Ama bu durumun kaynağında kristallerin oluşumu sırasındaki bir dizi nesnel etkileşim bulunmaktadır, yoksa insanlara varlığını kanıtlamak için gökten kar indiren doğaüstü bir güç değil.

Sıcak ve nemli hava kütlesinin soğuk ve kuru bir hava katmanına yükselmesi, damlacıklar halinde yoğunlaşmaya, buluta dönüşmeye yol açar. İlkokul sıralarında öğrenilen bu doğa olayının ardından, is parçacıkları, bakteriler, mini göktaşları gibi yabancı etkiyenler, damlacıkların (henüz donmamış, "geçiş" konumundaki damlacıkların) birkaç on milimetre çapında, mikroskobik kristaller biçiminde donmalarına neden olur. Bu küçük buz parçacıklarına doygun su buharı moleküllerinin eklemlenmesiyle de tüy biçimli altı uzun kola sahip kristal, bir kar tanesi çarpmadan, emilmeden kalırsa (kar tanecikleri birbirine çarparak biçimleri bozulmuş, sıkışmış, yapışmış kristallerdir) oluşumundan bir saat kadar sonra yeryüzüne inmeye başlar.

Peki neden kar kristalcikleri hep altıgendir ve birbirine benzemez?

Her kristal, iki atom hidrojen ve bir atom oksijenin oluşturduğu su moleküllerini içerir. Kristalin yapı taşları olan su molekülündeki iki hidrojen atomu ile bir oksijen atomu yapıları gereği birbirlerine göre 105°lik bir açı yerleşimindedirler. Ve bu yerleşimin doğal ve kaçınılmaz bir sonucu olarak kristaldeki moleküller hep altıgendir.

Oluşumlarından yere düştükleri ana kadar atmosferde her kristal farklı sıcalık, hava akımları, nem koşulları vb. etmenler nedeniyle birbirlerinden değişik gelişim gösterirler. Ve her kristalde milyarlarca molekül bulunduğundan, düzenleniş sayısının, biçiminin sonsuz sayıda değişkenlik taşımasının nedeni oldukça açıktır.

Atalarımızı Arıyoruz II

National Geopraphic'ten çeviren:
Deniz Spatar

1974 Kasım'ında Taung çocuğundan da eski bir fosilin bulunması bilim dünyasını 60 yıl önce saran heyecanı geri getirdi. Antropolog Donald C. Jhanson ve öğrencisi Tom Gray Etyopya'nın Orta - kuzeyindeki Hadar'da yürütülecek uluslararası bir araştırma gezisine çıktılar. Johanson ve Gray'ın bu geziyi düzenleme amaçları Afar kargıbayırlarındaki kurumuş sel yataklarını incelemek ve hominid fosilleri bulmaktı. Otlakta geçen bütün günler gibi o sabah da yeni hiçbir şey getirmemişti; hayvan fosilleri dışında. Vahşi öğle vakti güneşi vurucu sıcaklığını dalga dalga yayıyordu.

Donald Johanson yukarılarındaki aşınmış bayırda bir kemik parçası bulduğunda araştırma grubu kampa dönmeye hazırlanıyordu. Çöküntü katmanlarının ve volkanik küllerin altında uzun bir süre gizli kalan fosil, su baskınlarının oluşturduğu sel yataklarını giderek aşındırmalarıyla açığa çıkmıştı.

O bir hominid kolunun parçasıydı. Johanson ancak bir kafatası parçası bulunca kemiğin ne tür bir şeye ait olduğunu farkedebildi. Aniden bu bayırın bir fosil kaynağı olduğunu anladılar. Burada bir kalça kemiği parçası onunötesindebir omurga çifti, bazı kaburgalar ve bunların biraz uzağında ise bir leğen kemiği üzerinde bir çift çene bulundu.

Ancak henüz sonuca ulaşılmamıştı. Sel yatağındaki bu üç haftalık yoğun çalışma yüzlerce kemik parçasını daha ortaya çıkardı. Parçalar bir araya getirildiklerinde tek bir canlıya ait oldukları kanıtlanıyordu. Bu ergin dişi 1.1 m boyunda ve yaklaşık 30 kg. ağırlığındaydı.

Bilim çevreleri dışındaki insanlar bu canlıyı kısa zamanda "Lucy" adıyla anmaya başladılar. Bu isim çok popüler olan Beatles şarkısından alınmıştı. Ancak Johanson ve meslektaşları bilim çevrelerinde Australopitekus afarensis adını önerdiler. Böylece Lucy Taung çocuğuyla aynı cinsten sayıldı. Ama Lucy kâşiflerin gözünde yeni bir türü simgeliyordu.

Lucy büyük bir heyecan yarattı. Başka bir yerde bulunan bir kaç değişik parça dışında o şimdiye kadar bilinen hominidlerin en bütünlüklüsü ve en eskisiydi. Radyometrik potasyum-argon yöntemiyle yaklaşık 3 milyon yıl önce yaşadığı belirlendi. Kafatasının büyük bir kısmının kayıp olmasına karşın kabaca iskeletin % 40'ı bulundu. Bu buluş olağanüstü değerliydi. Çünkü hominid evrimindeki fosil kalıntıları bu aşamaya dek geniş ölçüde vücudun dayanıklı parçaları olan dişlerle çene kemiklerini kapsıyorlardı. Üstelik bir leğen kemiği şüpheye yer bırakmaksızın Lucy'nin Taung çocuğundan 1 milyon yıl veya daha önce iki ayağı üzerinde yürüdüğünü gösteriyordu.

Daha sonra Etyopya'da ve başka yerlerde bulunan örnekler antropologların afarensisi kabaca tanımlayan bir taslak çıkartmalarına yardımcı oldu. Dişiler esas olarak erkeklerden küçüktüler, bu da seksüel dimorfizme uygundu. Aslında dişiler bugünkü Orta Afrika zencilerine yakın büyüklükteydiler.

Ten renkleri tropik güneşe uyum sağlamıştı. Bu yüzden de büyük olasılıkla koyuydu. Yetişkinler günümüz insanından çok daha kıllıydılar ve şempanzeler gibi kıl kökleri bizimkilerden fazla değildi.

Küçük kafaları ve iri dişleriyle bu ilk hominidler mikrosafalik (küçük kafalı) meadonts adını aldılar. Büyük arka dişleri çeneyi mümkün olduğu kadar kalın bir şekilde doldurmuşlar ve çenenin dışa çıkık olmasını sağlamışlardı. Diğer bir şempanze benzerliği ise dar alınlı olmasıydı. Gözlerin altında kemikli bir çıkıntısı, düz bir burnu vardı. Kafatası 375-500 ml. kapasitede tahmin ediliyor ki bu rakam modern insan için 1350 ml.'dir. Beyinde ise anlamlı konuşmayı sağlayacak gerekli kısımların olmadığı kabul edilmekte.

Afarensis bir nehir ya da göl kıyısında ölmüştü. Eğer taş aletler silahlaryaptıysa da bunlaroldukça ilkel şeylerdi. Büyük olasılıkla etoburlardan arta kalan leşleri ve yakaladığı küçük hayvanları et olarak, kabuklu bitkiler, kökler, yumrular ve diğer bitkiler de meyva olarak günlük besin programında yer almaktaydı.

Bu arkaik canlının ağaçları besin olarak mı yoksa barınak olarak mı kullandığı henüz cevaplanmamış bir soru. Avrupalı ve ABD'li bazı bilim adamları ilk autralopitesinlerdeki ikiayaklıhareketinmodern insandakinden çok daha ustalıklı olduğu görüşündeler. Bu bilimadamları ilk hominidlerin ağaçsıl özelliklerini kısmen sürdürdüklerine inanıyorlar. Afarensisin parmak kemiklerinin çok az kıvrık olduğunu bunun da ağaç dallarını kavramak için gelişen bir adaptasyon olduğu görüşündeler.

Diğer bilimadamları ise kıvrık parmak kemiklerinin hareket açısından hiçbir önem taşımadığını, Lucy'nın iskelet anatomisinin tamamen iki ayaklılığa uyduğunu ve günlük yaşamını ağaçlarda değil yerde sürdürdüğünü düşünüyorlar.

İki ayaklı hominidle.açıkça bağlantılı, en eski fosil 1981'de Maka ve Belohdelee'de (Etyopya'daki Orta-Asya vadisinde Hadar'ın 70 km güneyi) bulundu. Berkeley'deki California Üniversitesi'nden

Desmond Clark ve Tim White başkanlığında yapılan araştırma gezisinde bir çok kafatası parçası, uyluğun üst kısmına ait parçalar yani kalça kemikleri bulundu. Bunlar yaklaşık 4 milyon yıl öncesine aittiler. Tim White ellerinde bulunan sınırlı sayıdaki parçalarla bunun gerçek bir hominid olduğunu bilmelerinin mümkün olamayacağını söylüyordu. Modern tekniklerle çok ufak parçalardan çıkartılabilecek şaşırtıcı orandaki bilgi ise bunun olabileceğini gösterdi.

Tim büyük bir titizlikle yapılmış şekilleri gösterirken, kısmen "X" ışınlarından yararlandıklarını söyledi. "Bak, uyluk boyunda ve alt kısımda kemik nasıl kalın, yukarlarda ise nasıl inceliyor? İki ayaklılarda kesin olarak bulduğumuz ve şempanzelerde olmayan bu. "Tırnağımı kemiğe geçirmemle donup kaldım. Bunun kalça kasları, dışsal tıkaçları oluk açmış. Eğer bu bir şempanze olsaydı, bu bağlantı tamamen farklı olurdu. Bu kemiğin özellikleri hataya yer bırakmaksızın canlının dik yürümeyi adet edindiğini gösteriyor."

Maka, modern metotların sadece hominid fosilini ortaya çıkartmakla kalmayıp aynı zamanda kesin yaşını da tespit ettiğini gösterdi. Maka, Doğu Afrika Yarı Sistemi'nde bulunan G. Afrika içlerine kadar uzanan dev gibi bir kopma. Faylar, yükselişler ve erozyon yüzlerce metrelik göl ve nehir çöküntülerini ortaya çıkartmıştı. Bu yüzden büyük fosil zenginlikleri milyonlarca yıl önceki patlamayla ortaya çıkmış volkanik kül yataklarıyla birlikte katmanlaşmışlardı.

Bu volkanik yeryüzü tabakasının kimyasal yapısı da oldukça önemli. Her katman kendi kimyasal parmak izine sahip. Maka'daki hominid fosilleri Cinderey Tuff adıyla bilinen bir kül tabakasının yanındalar. Bu tanımlayıcı tabakanın yaşı radyometrik argon-40 ve 39'la analiz edilerek bulundu.

Buna benzer bir metod olan radyoaktif potasyum çürümesi yöntemi ise argona oranla mükemmel sonuçlar verdi. Potasyum-argon yöntemi ilk kez 1961'de Tanzanya'daki Olduvai Vadisi'nin en alt tabakasının yaşını bulmak için kullanıldı. Bu katman hominid evriminin bilinen süresini genişletirken ilk insanla ilgili bilgi patlamasını da ateşledi.

İyi tanınan tüf ya da volkanik kül katmanlarından bazıları hava ya da suyla çok uzaklara taşındılar. Bazıları Omo bölgesindeki Hadar'da Kuzey Kenya'daki komşu Turkana gölü çevresinde bulundular. Aynı kimyasal imza tüfün her yerde tanınmasına yardımcı oluyor.

Diğer bir yaş saptama yöntemi ise biyokronoloji montajı olarak biliniyor. Bu yöntem çeşitli katman-

lardaki hayvan fosillerinin esasına dayanıyor. Tim White orta Awash'ı tanımlarken şöyle diyor: "Soreks çenesinden fosilleşmiş timsah yumurtasına kadar herşeyin bulunduğu bir fosil çöplüğü"

White ve meslektaşları tortu katmanlarında bir fosil kaydı buldular. Bu kayıt 6 milyon yılı kapsıyordu. İçinde yok olmuş domuzlar, atlar, habeşmaymunları, su aygırları ve fillere ait kalıntılar vardı. Awash katmanlarının yaşının radyometrik olarak saptanmasından itibaren ortaya çıkan bu hayvan türleri zaman içerisinde sabitleşmiş olabilirler. Böylece örneğin yaşı iyi bilinen ve ortadan kalkmış bir domuz türü jeolojik yaşının bilinmesi imkansız olan bir katman hakkında kabaca fikir sahibi olınmasına yardımcı olabilir.

1976 yılında Kuzey Tanzanya Laetoli'de bir akşam vakti Mary D. Leakey'in kazılarına katılan bir grup bilim adamı fil pisliklerini birbirlerine atarak eğleniyorlardı. Adamlardan biri pislikten kaçmaya çabalarken dengesini yitirdi ve kendisini garip çentiklerle dolu toprağın üzerine serilmiş buldu. Bu çentiklerin kayada yer etmiş eski hayvanlara ait ayak izleri olduğu kanıtlandı. Ve araştırma aralarında ortadan kalkmış gergedan, zürafa, sırtlan ve diğer hayvanların bulunduğu binlerce türe yöneldi. Burası belki de dünyanın hiçbir yerinde bulunmayan hayvan izleriyle doluydu.

Bu izler nemli volkanik küllerde oluşmuştu. Ve yağmur mevsimi yaklaşıyordu. Kül, tropik sıcakta kısa sürede katılaşmıştı. Yakınlardaki Sadiman Volkanı'nın daha sonraki patlamaları ayak izlerini yeni kül katmanlarına gömmüş ve bu kaydı yıllarca korumuştu.

Yine bunun kadar değerli olan bir buluş da 1978'de kül içinde donmuş olarak bulunan insan izleriydi. İlk başta Mary Leakey buna inanamadı. Ancak yapılan titiz ve dikkatli çalışmalar sonunda ayak kemeri, büyük başparmağı ve topuk bunların gerçekten ilk hominidler olduğunu ortaya çıkardı. Ayak izlerinden yola çıkarak onlar hakkında neler söylenebilir. Uzun adımlar ve izlerin büyüklüğü "Boy" hakkında bir ipucu olabilirler. Şöyle ki insan ayağının büyüklüğü genelde boyun 15'te 1'idir. Buna göre, bu yürüyüşçülerden birinin 1,4 m., diğerinin de 1,2 m. kadar olduğu ortaya çıktı. Ve sade iki ayaklılara özgü bir diklik içinde yürüyorlardı.. (Tüm bunlar Londra'daki St. Thomas Hastanesi'nden Michael Day tarafından yapılan analiz sonuçları)

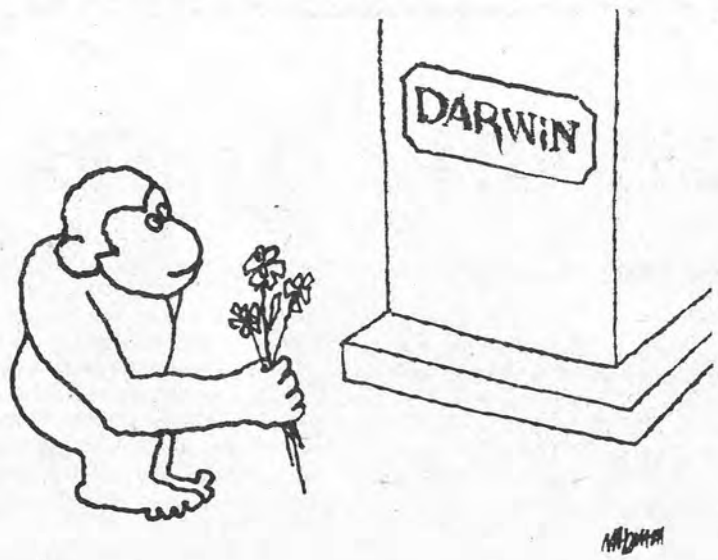

Mary Leakey izler üzerinde çalışırken hissettiklerini şöyle dile getiriyor: "O yolu izlemek en azından benim için dokunaklı bir ayrılış anıydı. Bir noktada bunu sezmek için uzman iz sürücü olmanız gerekmiyor; yolcu duruyor, duraklıyor, olağan bir tehlikeye ya da karışıklığa bakmak için sola dönüyor sonra kuzeye devam ediyor. Bu hareket insan gibi kuvvetle zamanı aşıyor. 3.7 milyon yıl önce bir uzak akraba (sizin ya da benim) zor bir an yaşamıştı.

Ayak izleri ile aynı kül katmanında bulunan fosil kemikleri Hadar-Etyopya'daki A. afaransis hominidleriyle benzerlik gösteriyor. Ancak Leatoli'deki canlılar 3.7 milyon yıl öncesine aitler yani Lucy'den yarım milyon yıl önce yaşamışlar. Bunlar aynı türden mi?

Bu soru bugün pale-antropolojinin en canlı tartışmalarından biri, Don Johanson ve meslektaşları Hadar ve Laetoli'deki örneklerin hepsinin afarensis olduğunu söylüyorlar. Dahası afarensisin Homo'nun bulunmuş atalarının ilki olduğunu ve diğer australopitesinler gibi çıkmaz sokaklara benzetiyorlar.

Raymond Dart'ın başkanı olduğu Witwaterstand Üniversitesi Anatomi Bölümü'nden Philip V. Tobias, Hadar'da bulunan Afrikanus'un bir çeşidi ve aynı türden olduklarına inanıyor. Tobias'a göre Laetoli'deki fosil, Maka ve Belohdeli'deki ilk örnekler. , Afrikanus'tan Homo'ya dek uzanan zincirin halkalarını oluşturuyor.

Afar incelemelerine katılmış olan Yves Coppens (College de France'tan) ise Afar'da buldukları iki türü, A. afarensisten bağımsız geliştiğini ve australopitesinlerin yanı sıra uzun süre evrim geçirdiğini düşünüyor.

Belki de bütün bu fikirler gelecek buluşlarla ortadan kalkacaklar. Bugüne dek teklif edilen birçok sınıflandırma daha sonra değiştirildi. Bir kısım fosiller bir zaman farklı cinsleri temsil ederken tek bir sınıflandırmayla yeniden gruplaştırıldılar. Gerçekte, bulduğumuz her yeni örnek ve doldurduğumuz her boşluk insan evriminin karmaşık ve derece derece geliştiğinin sürekiilik içinde olduğunu açıklıyor. "Burada bir tür biter ve bir diğeri başlar" demek de gittikçe zorlaşıyor.

MİNİ SORUŞTURMA: "Din İle Bilim Çeliştiğinde Neyi Tercih edersiniz?

Çağrı B.

1- Genelde; her zaman bilimi tercih ederim.

2- Bence her türlü gelişmişliğin başlangıcı bilimdir. Din ise kişiliğin vicdan özgürlüğüne bağlı bir olaydır. Din ile gelişme mümkün değildir. Çünkü din başlı başına kulla Tanrı arasında bir olaydır. Gelişmiş ülkeler de bunları bildikleri için, bilime önem vermişlerdir ve çeşitli safhalarda din ile bilimi ayırmışlardır. Bu da bilime önem veren ülkelerin her zaman gelişmiş olduğu, diğer ülkelere göre ekonomik hayatta da daha refah bir durumda olduklarını gösterir.

Yani sence 1400 yıl kadar önce koyulan bu kurallar şimdi geçerliliğini yitirmiş durumdadır, öyle mi?

Evet geçersiz olabilir, çünkü bu kurallar, o zamanın ekonomik koşullarına göre, kişileri yola getirmek için kurulmuş. Şimdi ise hayat koşulları değişti, bu yüzden o kurallar yetersiz ve çok geri kalıyor.

Ayrıca gelişmiş ülkelerde din kültürü de aşılmış durumda. Bizim de bilimin ışığında gitmemiz gerekiyor. Fakat bu ne derece geçerli oluyor bilinmemektedir. İnanıyorum ki bilimin ışığında gittiğimizde gelişmiş ülkeler seviyesine her yönden gelebileceğiz.

Ebru U.

1-) Genelde bilimi tercih ederim.

2-) Din toplumu bir arada tutan bir ögedir, dinsiz bir toplum düşünülemez. Din de insanlar için doğruları gösterir. Fakat insanlar bunların doğruluk derecesini araştırmadan inanırlar, ve kabul ederler.

Ben ise bilimi tercih ederim, çünkü bilim buluşlarıyla, teknikleriyle bize somut olarak, gerçekleri ve güzelliği gösterir. Fakat bu da bilimdeki her şey doğru demek değildir. Ama bu, insanların bilime inanmamasını gerektirmez. Çünkü bilimdeki gerçekler, insanlar tarafından araştırılabilir, buna bağlı olarak; insanlar somut olarak araştırıp, doğru bildikleri şeylere inanırlar. Bu yüzden bilimi tercih ederim, çünkü önüme somut örnekler verir.

Ahmet H.

1-) Her zaman bilimden yanayım.

2-) Çünkü din ışığın gittiği yöne doğru bakmaktır; bilim ise, ışığın kaynağını incelemektir.

İnsanlar korkudan dolayı, eski zamanlardan bu yana, dini sığınacak bir şey olarak görmüşlerdir. Bu yüzden din, insanların kendilerinin yarattıkları bir olgudur. Daha sonraki M.Ö. ki yıllarda da, uzaylıların etkisiyle, bazı kitaplar yazılmıştır, mesela Tevrat gibi. Tevrat'ta görüldüğü gibi, birçok olay uzaylılar tarafından hazırlanmıştır. Örneğin o zamanki Yared'lilerin Amerika'ya göç etmesi ve M.Ö.ki yıllarda yapılması gibi, bunlarda insan üstü güçlerin faaliyetini göstermektedir.

Peki bu piramitlerin yapılışını, o zamanki bilimin çok gelişmiş oluşuna bağlayamaz mısın?

Olabilir, çünkü o zamanlar Atlantis diye bir ülkeden bahsediliyordu ve insanlarının bilimsel teknikleri, günümüze çok yakın olduğu sanılmaktadır. Sonraları kıtalar kayma, teorisine göre Atlantis'te de o zamana kadar akıllı canlılar olabilirdi ve bunlar zamanla uzaya göç ettiler, diğer nesilleri de, kendilerine göre yetiştirdiler.

Uzun zaman sonra tek tanrılı dinler ortaya çıkmıştır ve günümüze kadar hiç değişmeden gelmişlerdir. Fakat bilim her gün, teknik buluşlarla ilerlemektedir ve her gün olaylar değişir. Buna göre eğer şeriat kanunlarına dönülmek isteniyorsa, o da ülkeyi yok etmek demektir! Şu anda İran'ın halini görüyoruz, yakında Pakistan'da aynı duruma düşecektir, bundan dolayı. bu iki ülke yok olmaya yüz tutmaktadırlar.

Nuran, İ.Ü. Fen Fakültesi-23 yaşında

Yüz yıllardır, din-bilim çatışması gündemdedir. Aristo'dan beri bilime de, materyalist düşünceye de inanıyorum.

Doğa-toplum-bilinç bütünlüğünün oluşma yasası olan diyalektik kurallara inanıyorum. Darwin teorisini yaratılış düşüncesine göre daha mantıklı buluyorum. Ama eksik bir şeyler var. Aklımızda açıklayamadığımız eksik şeyler. Her insan gibi güçsüzüm. Nitekim Nietzsche'in üstün insan düşüncesi beni heyecanlandırdı da zaman zaman dine sığınıyorum. En kolay yol bu çünkü, boşlukta olmaktansa.

Melek, **İ.U. Hukuk Fakültesi, 20 yaşında.**

Din kesindir... Ve bilimle din arasında en büyüğü dindir. Onun içinde yazan her şey bilime ışık tutar. Bilim hiçbir zaman kesin doğru olamıyor. Bugün doğru olanlar yarın yanlış olabiliyor. Ama din için böyle bir şey söz konusu değil.

Şennur, İ.Ü. Fen Fakültesi, 21 yaşında

Aslında bilim ile din arasında hiçbir ayrım yapmıyorum. Dine de, bilime de inanırım derken körü körüne bağlanmam. Doğrudan her şeye inanırım.

Sevil,İ.Ü. Fen Fakültesi, 21 yaşında.

Din ve bilim birbirinden farklı kavramlardır. İnsanlar uzun bir süre birtakım olayları din ile cevaplandırmaya çalıştılar. Bugün artık bunun yerini bilim aldı. Kısaca şu açıklamaları yapmak lazım: Din eleştiriye kapalı, dogmatik olup inanmayı gerektirirken, bilim eleştirel olup bilime dayanmaktadır.

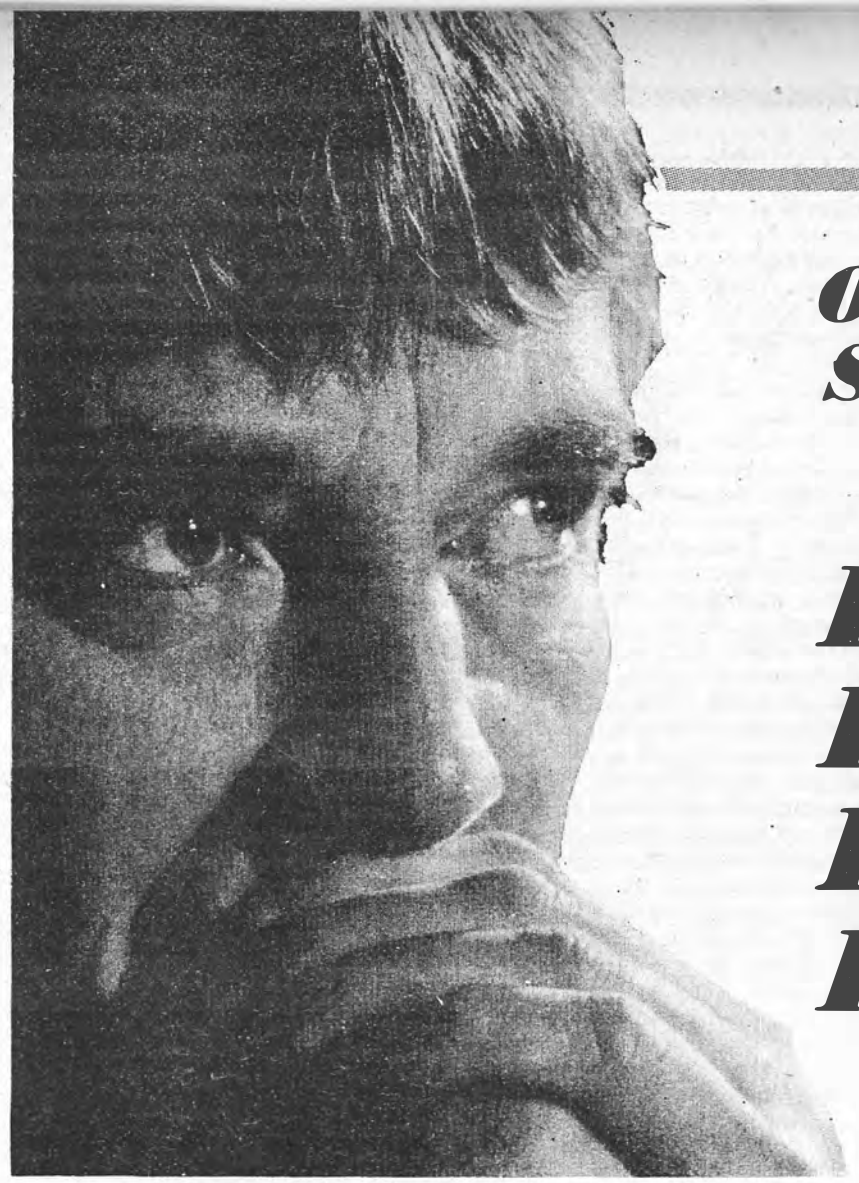

Otto Schily İle Söyleşi

Protesto Hareketinden Reform Hareketine ...

İlk önce kısaca kendinizi okuyucularımıza tanıtır mısınız?

Aslında ben Ruhr Havzası'ndaki Bochum kentinden geliyorum. Ancak uzun yıllardır Berlin'de yaşıyorum ve kendimi Berlin'li hissediyorum. Beş çocuklu bir ailede büyüdüm. Savaş sırasında evimiz ve yöremiz yıkıma uğrayınca Bavyera'ya göç ettik. Daha sonra sırasıyla Hamburg, Münih ve Berlin'de hukuk ve siyasal bilimler öğrenimi görerek avukat oldum. APO'da (Ausser Parlamentarische Oppasition- Parlamento Dışı Muhalefet) aktif olarak çalıştım. Avukat olmam nedeniyle 68 hareketleri sırasında birçok davayı savunma olanağı buldum. Örneğin Christian Semler davası bunlardan biriydi. 68'in APO hareketi birçok gruba bölünüp dağılınca, ayrılanların bir bölümü SPD'ye (Sosyal Demokrat Parti) katıldı; bazıları da kendi kabuğuna çekildi. Bu gruplar içerisinde RAF (Rote Armee Fraktion - Kızıl Ordu Fraksiyonu) adlı militan bir grup daha vardı. 70'li yıllarda bu grubun önde gelen üyeleri tutuklanıp Stammenheim'da yargılandı. Ben bu davada onların savunmalarını üstlendim. O sıralarda Cumhuriyetçi kulüp dışında hiçbir politik örgütle çalışmıyordum. Bu kulüpte genellikle sol yelpazeden çeşitli düşüncelerde olan insanlar (liberaller, sosyalistler, komünistler vb.) vardı. Daha sonra Cumhuriyetçi Avukatlar Birliği'nin kurulmasına öncülük edecek olan bu kulüpte daha çok teorik tartışmalar oluyordu. Avukatlar Birliği kurulduktan sonra hem bu birlikte, hem de insan hakları ve demokrasi sorunlarıyla uğraşan hümanist birlik içinde çalışıyordum. Bunu halen de sürdürüyorum. Ayrıca buna benzer başka bir örgüt olan Temel Haklar ve Demokrasi Komitesi'nde çalışmaktayım. Bu komite Federal Almanya'da temel hakların kısıtlanmasına karşı yürütülen çalışmalar sırasında oluştu. SPD solunda bir parti kurup kurmama gereği üzerinde tartışmalar yoğunlaştığında, tartışmaya katılanların çoğunluğu kurulması yönünde karar aldılar. Partiyi kuran asıl iki grup oldu. Bunlar ekologlar hareketi ile radikal demokratlar hareketiydi. Bildiğiniz gibi Berlin'deki alternatif liste grubu daha 1979 yılında, yani Yeşiller'in kurulmasından bir yıl önce oluşmuştu. O zaman kuruluş çalışmalarına ben de katıldım. 1980'deki genel seçimlere Yeşiller'in adayı olarak katıldım. Ancak % 1.5 oy alabildik. Meclis'e girmem ancak 1983 yılında gerçekleşti. Rotasyon gereği iki buçuk yıllık bir çalışmadan sonra Meclis'teki görevimden istifa ettim. Şimdiye kadar ki Otto Schily'nin yaşamı böyle.

Şöyle bir gerilere doğru gidersek 68 hareketini nasıl değerlendiriyorsunuz? 68 hareketinin zaafları nelerdi? Bugüne ulaşan güçlü yanları neler?

Öncelikle şunu belirteyim. 68 hareketi kesinlikle birdenbire ortaya çıkmış bir hareket değildi. Bana göre 68 hareketinin en güçlü yanları, birincisi teorik temeller konusunda gösterilen titizlik ve uzun bir zaman dilimini kapsayan siyasi tartışmalar sonucu elde edilen ideolojik düzeyi, ikincisi eski yapılardan, düşünce kalıplarından kurtulmayı ve eski düşünce alışkanlıklarını bir tarafa bırakma uğraşısı ve başarısı idi. Zaaflarına gelince, kanımca 68 hareketinin en büyük zaafı akademik bir hareket olarak kalması, yani o duvarları aşamamasıydı. Akademik oluşu, önemli bazı toplumsal sorunlara değinmemesine, bu sorunlara sahip çıkmamasına yol açtı. Bu ise hareketin bir anlamda Marksizm'in rönesanslaştırılması üzerine kurulu olmasından kaynaklanıyordu. Ben Marksist değilim. Marksist düşüncelerin 68 hareketine epey zarar verdiğini düşünüyorum. 68 Hareketi yavaş oluşan klikler arasında paylaşıldı. Bir yığın parti modeli ve karikatürü ortaya çıktı. Kısacası hareket kendi kendini yedi bitirdi. Buna paralel olarak ütopyacılık gelişti. O andan sonra sol açık vermeye başladı. En önemli "açık"da içeriğe ilişkindi. O sıralar birlikte çalıştığım arkadaşları anımsıyorum. Bazıları nükleer santrallerin yararını öve öve bitiremiyorlardı. Nükleer santrallerin insanlığın enerji gereksinimini tümden çözdüğünü savunuyorlardı. Kimse santrallerin yarattığı tehlikeleri düşünmüyordu. Tarımda kullanılan bu denli çok kimyasal maddenin doğayı yıprattığını, bir dizi sorun getirdiğini söylediğimde ne dinleyen vardı, ne de anlayış gösteren. Hepsinin kafası hâlâ eski "gelişme ve ilerleme" dört duvarı arasına sıkışıp kalmıştı. Bunları kavramak için uzun zaman gerekiyordu. Ama birtakım şeyler anlaşıldığında da iş işten geçmişti. Çünkü 68 Hareketi'nin yerinde yeller esiyordu. Belki de eski dar kafalılığımızı, eski dar bakış açımızı yenebilmek için zorunlu olarak böyle bir şeyin yaşanması gerekti.

İsterseniz şimdi de biraz günümüzdeki toplumsal hareketlere değinerek söyleşimizi sürdürelim. Sizce yeni toplumsal hareketin nedenleri ilk önce nelerdir? Neden bu hareketler bir Fransa'da ya da İspanya'da değil de, Almanya'da oldu? Ayrıca neden 70'lerde değil de, 80'lerde baş gösterdi. Bunların özel nedenleri mi var?

Doğrusu sosyal hareketlerin nerede başlayıp nerede sona ereceklerini kestirmek oldukça güç. Bir toplumsal hareketin belirtileri varsa, bu kesinlikle onun başladığı anlamına gelmiyor. Gelişen toplumsal hareketler arasında kendini en çok hissettiren barış hareketi ile ekoloji hareketi, aslında onlardan çok önce ortaya çıkan çeşitli politik akımların ürünleridir. Hatta 68'lerin APO'su bile bunda bir rol oynuyor. Ben ve benim gibi o zamanın tanınmış kişilerinden birkaçının Yeşiller içinde etkin olarak çalışmasıyla APO değerinden bir şey yitirmiş olmuyor. Rudi Dutschke hayatta olsaydı, bugün Yeşiller hareketini alıp götürecek kişilerden biri olurdu kesinlikle. Bu hareketlerin neden ille de Federal Almanya'da olduğu sorusu sık sık yöneltiliyor. Öyle sanıyorum ki, bu Almanya'daki sol gelenekten ülkemizdeki düşünce geleneğinden geliyor. Bu düşünce geleneği bir bakıma Romantik Çağ'da başlar. Goethe ve Alman idealizmiyle devam eder. Bu doğa dostu düşünce geleneği, ekoloji hareketinin oluşmasında etkili oldu. İlk olarak böyle bir hareket gelişerek kendine önemli bir yer edindi. Örneğin anti-nükleer hareket. Buna paralel olarak gelişen radikal demokratik hareket de köklerini 1848 Devrimi'nden alıyor. 48 Devrimi de bugünkü gibi yönetime karşı savaşmak zorunda kalmıştı. İktidarın en büyük baskısı ise Nazi Almanya'sında yaşandı. İktidara, devlete karşı olan bu geleneğe, bu harekete, öylelikle Nazi Almanya'sında bir de anti-faşist özellik eklendi. Bunun yanı sıra barış hareketi içinde gelişen bir de kadın hareketi var. Öte yandan hiç de iç açıcı olma-

yan yakın tarihimize karşı bir tepki görülüyor. Bir suçluluk duygusu var. İşte bu tarihi nedenlerden ötürü Almanya toprağında bu tür toplumsal hareketlerin yeşermesi mümkün. Bildiğiniz gibi hâlâ işgal altında bir ülkeyiz. Bunu, polemiğe yol açsın ya da müttefikler gitsin anlamında söylemiyorum. Bunu Almanya'nın hâlâ tam egemenlik haklarını geri almadığını anımsatmak için söylüyorum. Ayrıca biz iki süper gücün çatışması halinde en fazla zarar görecek ülkeyiz. Böyle bir çatışmada mezara giden ilk önce biz olacağız.

□ **Ancak Almanya'nın tam egemenlik hakları 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana yok. Egemenlik haklarının olmayışının toplumsal hareketlerin oluşmasında payı olduysa bu neden 60'lı ve 70'li yıllarda değil de 80'li yıllarda oldu?**

O zaman koşullar olumlu değildi. Koşullar şimdi daha elverişli. Sonra biliyorsunuz, NATO ikili kararları uyarınca Almanya'da yeni silahlar yerleştirdi. Bunların etkisi oldu. Yani bu hareketler yoktan var olmadı. Barış hareketi oluşturulana dek uzun bir yol katedildi.

□ **Yani Federal Almanya'ya yerleştirilen füzeler bardağı taşıran son damla mı oldu?**

Evet öyle oldu, bu doğru. Bir de Almanya'da uzun yıllardan beri nükleer silahlara karşı bir hareketin varlığını unutmayın. Bir değişiklik geçirmek zorunluluğuyla karşı karşıya olan bugünkü barış hareketinin geri adım atma olasılığı da yok değil. Çünkü bugünkü haliyle ve yapısıyla kendini koruması zor. Ancak bir barış hareketinin her zaman varolacağını da eklemek isterim.

□ **Yeşiller, kuruluş aşamasında bugünkü durumundan hangi açılardan farklıydı? O zamanlar çeşitli siyasi akım ve grup bir araya gelip partiyi kurmuştu değil mi?**

Evet, Yeşiller'in kuruluş aşamasında çeşitli gruplar bir araya gelmişti. Bunların içinde ekoloji hareketleri vardı, çeşitli siyasi gruplar vardı. Sizin de bildiğiniz gibi "Bir Gezegen Yağmalanıyor" adlı kitabı ile eski bir CDU (Hristiyan Demokrat Birliği) milletvekili olan Herbert Gruhl'da vardı. İlginç ve saygıdeğer bir kişi olan Gruhl daha çok Club Rome'nin yayınladığı rapor üzerine başlayan tartışmalardan etkilenmişti. Sonra; doğanın korunmasından yana olan saygın muhafazakârlar; benim gibi herhangi bir siyasi partide çalışmayan çok sayıda radikal demokrat, dogmatik olmayan sol, kendilerini dağıtıp Yeşiller'e katılan diğer siyasi gruplar -örneğin Pekin yanlısı olarak bilinen KPO (KPO İnşa Örgütü), Komünist Birlik, bir parti olmayan Sosyalist Büro'dan gelenler Petra Kelly gibi daha önceleri SPD'de (Sosyal Demokrat Parti) çalışmış bir kesim ve CDU'dan gelenler. Bugün parlamentoda bulunan bir üyemiz CDU gençlik örgütünden gelmişti. Ayrıca halk girişimlerinden, Uluslararası Af Örgütü'nden, Hümanistler Birliği'nden, nükleer silahlar karşıtı hareketten insanlar gelmişti. Zamanla Yeşiller hareketine katılan sol gruplar güçlendiler. Aynı zamanda geleneksel Marksistler de. Şahsen bu gelişmeyi tehlikeli görüyorum. Çünkü Yeşiller'in -ya da partisininyeniden sekter bir sol partiye dönüşmesini istemiyorum. Yeşiller'e katılan tüm akım ve gruplar iki eğilim oluşturmuş bulunuyorlar. Bunlar sizin de bildiğiniz reel politikadan yana olanlarla, taban demokrasisinden yana olanlar (realistler ve fundamentalistler), ayrıca bir de sosyo-ekologlar ve özgürlükçüler var. Doğaldır ki altı yıllık bir partinin tüm bu eğilimleri bir potada eritmesine olanak yok. Bunun uzun bir zaman alacağını biliyoruz. Hareket bu eğilimleri bağrında taşıyacaktır. Üye sayımız az. Bugün toplam 40 bin üyemiz var. Üye sayımızın iki katına çıkması gerekiyor. Çünkü 40 bin üye zayıf bir temel. Ben, üye sayımızın ve buna paralel olarak partide çeşitli görüşlere sahip insanların çoğalması halinde umutluyum. Bizi seçen tüm insanların görüşlerini parti yapısına, yansıtmalıyız. Şu sıra partiye egemen olan siyasi çizgi ile bizi seçen kitlenin siyasi görüşleri arasında bir uyumsuzluk var.

□ **Yeşiller bugün kimlerin çıkarlarını temsil ediyorlar? Bir sınıf partisi değiliz diyorsunuz.**

Evet doğru.

□ **Sınıf savaşımını da istemiyorsunuz. Bir burjuva partisi de değiliz diyorsunuz.**

Evet. Biz toplumsal yapıya, politik formasyona dikey bir biçimde durduğumuzu ve toplumsal hareketlere dayandığımızı söylüyoruz. Çünkü bizi bu hareketler yarattı. Ayrıca ekoloji sorununun sınıfsal bir sorun olduğunu sanmıyorum. Bir Çernobil olayını düşünün, bundan hepimiz etkileniyoruz. Milyonerin yanı sıra evsizi, barksızı, en akıllı insanın yanı sıra serserisi de etkileniyor. Kanımca komünizmin gerçekleşmeyen ütopyası burada yatıyor. Bir deyiş var bilirsiniz: Elektrik artı Sovyet iktidarı eşittir komünizm. Bugün de hâlâ Moskova'daki eski elektrik santralinin duvarında yazılı duruyor bu cümle. Öyle sanıyorum ki bugün bu ütopyacılıktan, toplumsal tahlile yönelik olmayan böyle sınıfsal şemalardan, karikatürlerden kurtulmalıyız. Kuşkusuz toplumsal yapıya bir göz atıldığında, sistem şöyle bir ele alındığında hemen sermayenin iktidarı göze çarpıyor. Ancak başka tehlikeler konusunda da dikkatli olmalıyız. Örneğin korkunç bir güce sahip olan bürokrasinin tehlikeleri konusunda.

□ **Demin Çernobil olayından söz ederken, bundan herkesin etkilendiğini, milyonerlerin de etkilendiğini söylediniz. Oysa milyonerler sizin partinize karşılar. Ama sizonları da kapsayacak bir parti tutumundan yanasınız. Yani tüm topluma yararlı olmak, tümünü kapsamak istiyorsunuz. Peki bu noktada kendinizi bir yol ayırımında hissetmiyor musunuz? Yani hem sermayenin yarattığı çevre kirliliğine karşısınız, hem de sermaye sahiplerinin de yararına olan bir politikadan yanasınız.**

Demin dediğim gibi sınıfsal çıkarları bir yana bırakmamız gerektiği düşüncesindeyim. Yani bugün artık 19. yüzyıldakine benzer sınıflar yoktur. Haliyle sınıf savaşına da gerek kalmıyor. Sonra, milyonerlerin malına el koyarak, halka dağıtarak bir şey kazanacağımızı, yani sorunu çözebileceğimizi sanmıyorum. Bu yolla elde edilecek toplumsal çıkarın oranı hayli az olurdu. Ama bu daha iyi bir toplumsal hareket ve eşitlik istemediğimiz anlamına gelmemeli. Bunlar birbirlerine karıştırılmamalı. Yani daha çok toplumsal adalete, evet ancak benim için geçerliliğini yitirmiş sınıf savaşımı temelinde değil.

□ **Peki şimdi yenideo parti yapısına dönelim. Yeşiller, başlangıçta bir protesto hareketiydiler. Yeşiller'in birçok sorunu teperek, protestoculuklarını koruyarak bu toplumsal yapıda varlıklarını bir parti olarak sürdürmeleri mümkün mü?**

Aslında, biz başlangıçta bir protesto hareketiydik. Bazı değerlere karşıydık. Örneğin, siyasal partilerle sermayeyi kaynaştıran rüşvete, skandallara, silahlanmaya, sosyal adaletsizliğe, doğru bulmadığımız ekonomi politikaya, çevre kirliliğine, demokrasinin yetersizliğine vb. Tüm bu nedenlerdi Yeşiller'i oluşturan. Öyle sanıyorum ki, bugün Yeşiller bir protesto hareketinden bir reform hareketine dönüşme süreci yaşıyorlar. Bunun partide süregiden tartışmalarda sancı yaratacağı belli. Buna karşın böyle bir şeyi tüm yüreğimiz istiyor. Protesto hareketleri gelip geçici olduğu için, protesto hareketi olarak gelecekte varlığımızı sürdürme şansımız yok.

□ **Yeşiller'in diğer partilere oranla genç bir parti olduğunu, genellikle genç kitlelerin oluştuğunu gözönüne alırsak; gençliğin Federal Almanya politik yaşamındaki yeri nedir? Hangi yeri hak etmiştir?**

Yeşiller'in genç bir parti olmaları ve temsil ettikleri kitlenin de genç olması, parti yönetiminin diğer partilere oranla daha genç olmasını sağlıyor. Kanımca parlamento üyelerimizin genç olmaları daha çok gençliğin bir çabasıdır. Üyelerimizin çoğu da gençtir. Bu durum onları, partimizin gençleri temsil ettiği duygusunu veriyor. Dikkat edilmesi gereken bir nokta, bu kadar genci temsil edenbir partinin, bir karamsarlar partisi olmamasının gerekliliğidir. Karamsarlığı yaymamalı, felaket manzarası çizmemeliyiz. Geçenlerde partiden birinin açıklamasını siz de duydunuz belki. O temsilcimizin "insanlığın gelecek yüzyılı yaşama olanağı çok az" demesini çok yanlış buluyorum. Gençliği kazanmak isteyen bir partinin aynı zamanda umut taşıyıcısı olması gerekir. Bugünkü teknolojik düzeyi de gözardı edemeyiz. Gençliğin bir bölümü teknik dallara ilgi duyuyor. Teknik dalları seviyor ve uğraşıyor. Bunu hesaba katmak gerekiyor. Bizim kuşağımıza oranla onlardaki ilgi daha fazla, o nedenle yeşiller, bu durumu gözönünde bulundurmalı, yeni teknikler konusunda önyargılı olmamalıdırlar. Bu önyargılar bizi gençlerin bir bölümüyle olan bağımızı koparmaya, yitirmeye kadar götürebilir. Sorunu fazla abartmak istemiyorum ama dar kafalılığı bir yana bırakmalıyız. Eğer iyimserlik ve umut duyguları Yeşiller'le bağdaştırılamıyorsa bu bizim için alarm işareti olmalı. Bugün eski seçmenlerimizin yalnızca yüzde yirmisinin oyunu alabiliyorsak, bu bizi ciddi ciddi düşündürmelidir. Bu oran en azından yüzde elli olmalıydı.

□ **O halde gelecekteki Yeşiller'in gençlikle ilişkisi nasıl olmalı? Yeşiller neler yapmalıdırlar?**

Aslında bir gençlik örgütü kurmamız hiç de fena olmaz. Ama doğabilecek bir yabancılaşmadan çekiniyoruz. Edindiğim deneyimlere bakılırsa sorunu gençlerle olan bağlarımız belirleyecek. Onlarla sürekli, sıkı bir ilişki içinde olmalı, bilgi alışverişi yapmalıyız. Bu bizim yaşamla her zaman canlı bir bağımızın olmasını sağlayacaktır. Ancak bu, toplumun diğer kesimini unutup, bütünüyle gençlikte özdeşleşme yanlışını doğurmamalıdır. Biryandan açık,dürüst ve mert olmalıyız, diğer yandan yanlış bir uyumu önlemeliyiz. Parti programımız incelendiğinde, gençlik sorunlarına ne kadar yer ayırdığımız, onlara ne kadar önem verdiğimiz hemen göze çarpacaktır. Gençlerin mesleki eğitimlerinden ve öğrenimlerinden geleceklerine kadar her şeye kapsamlıca yer verilmiştir. Hiçbir parti programında gençlere bizdeki kadar yer ayrılmamıştır. Mesleki eğitim-öğretimle yaşam arasında güçlü bir bağ olmasını istiyoruz. Mesleki eğitimini tamamlamış her birey kimsenin yardımına gerek duymadan geleceğini güvence altına alabilmelidir, en azından bu kadar eğitimden sonra işsiz-güçsüz kalmamalıdır. Çünkü toplumda herkes için yapılması gereken çok iş var. Eğitime daha fazla esneklik kazandırmalı, çalışma daha çok gerekli olan yerde yapılmalıdır.

□ **Birkaç ay öncesine dek parlamento üyesiydiniz. Üyeliğinizi rotasyon gereği başkasına devrettiniz. Parlamentodaki çalışmalarınızda, deneyimlerinizle ilgili bize bir şeyler anlatabilir misiniz? Parlamentodaki kurallara uyum sağlamada herhangi bir**

güçlülükle karşılaştınız mı?

Öncelikle bu konuda herhangi bir güçlük çekmediğimi söylemek istiyorum. Çünkü yasama ve yargı alanları birbirlerine o kadar da yabancı değiller. Yargı alanında çalışmış birisi için parlamenter çalışma zor değil. Ancak zorluk çektiğimiz başka bir alan oldu. Yeni bir parti olmamız, parlamentoya yeni girmemiz, bazı yükümlülükleri yerine getirmemizi gerektiriyordu. Örneğin Meclis'te parti grubu kurarken uğraşmak zorunda kaldığımız bir yığın güçlükle karşılaştık. Grup içinde bir yapıya gereksinmemiz vardı. Kadrodan tutun da yazı makinalarına dek, her şeye karşın tüm bu güçlükleri aşıp parlamenter çalışmaya katılmaktan gurur duyuyorum. Çünkü iyi çalışmamız, iyi işler başarmamız, CDU genel sekreterine "asıl muhalefetin Yeşiller olduğunu" söylettirdi. Yeşiller'in parlamentodaki üyelerinin değişmesi, başlangıçta bazı sorunlar doğuruyor. Bunun Meclis'e yeni giren üyelerin bilgi düzeyiyle ilgisi yok. Bu alanda deneyimlerinin olmaması, başlangıçta Meclis çalışmalarının kalitesini olumsuz yönde etkiliyor. Bu nedenler yüzünden Meclis grubunda küçük bir bunalım başgösterdi. Ancak yakında bunu da aşacağımızı sanıyorum. Benim çalışmalarıma gelince: Bildiğiniz gibi ben genellikle ülke içi sorunlarla ilgili politika ve hukuk alanlarında çalıştım. Uzun bir zaman Flick rüşvet skandalını açığa kavuşturmak için kurulan parlamento soruşturma komisyonunda çalıştım. Bunun yanında güvenlik ve barış politikası sorunlarıyla uğraştım. Öyle sanıyorum ki gerek çalıştığımız alanların tümünde gösterdiğimiz başarı, gerekse de bugünkü hükümetin uyguladığı politikaya karşı geliştirdiğimiz alternatif politika hükümetin izlediği yanlış çizgiyi iyice su yüzüne çıkardı. Tüm işsizliğe karşın hükümet başarılarını anlata anlata bitiremiyor. Maliye bakanı Stoltenberg'in yaptığı açıklamayı duydunuz. Stultenberg, maliyenin istikrarlı olduğunu, bütçenin fena durumda olmadığını söylüyor. Maliyedeki bu istikrar hükümetin başarısından çok bu yıl aşırı kârlar elde eden Merkez Bankası'nın katkısıyla gerçekleşti. Bu istikrarın yarısını Merkez Bankası'nın hesabına yazmalı. Tabii bu arada devlet borçlanmasını da unutmamak gerekir. Ekonomide uygulanan istikrar programlarının çoğu genellikle az gelirli insanları kapsıyor. Kemeri hep onların sıkması isteniyor. Üst kesime, iyi kazananlara dokunulmuyor. Bu istikrar toplumda parasal gücü zayıf kesimin sosyal hakları kısılarak sağlanıyor. Bu konuda sözü pek uzatmak istemiyorum. Çünkü bu alanda ve Meclis'teki çalışmalarımızın toplumsal diyalog ve toplumsal gelişme için çok yararlı olduğunu belirtmek istiyorum.

☐ **Peki, konuşmamızı bitirmeden önce şöyle bir soru yöneltelim: Otto Schily'nin sisteme karşı bir**

derdi var mı? Karşı olduğu, değiştirmek istediği bir yan?

Sorunuzu pek anlayamadım...

☐ **Kurulu düzenin hukuksal, ekonomik yapısına vb. karşı eleştiriniz nelerdir? Anayasaya...**

Evet anlıyorum. Ekonomik yapıya elbette ki eleştirilerim var. Burada, ülkemizdeki Marksist gelenekte olduğu gibi üretim ilişkileri, üretim araçlarının mülkiyeti üzerine kafa yoruyoruz. Nasıl bir mülkiyetin topluma daha fazla yarar getireceğini tartışıyoruz. Büyük sermayeyi inceliyoruz. Yani bugüne oranla daha yararlı bir hale getirmek için ne gibi değişiklikler yapmak gerekiyor. İyi bir demokrat olarak bu duruma karşı vurdumduymaz bir tutum alamayız. Deutsche Bank'ı düşünün. Yaptığı iş hacmi neredeyse bütçeyi aşıyor. Buna bağlı olarak toplumda sahip olduğu siyasi ve ideolojik etkiyi düşünün. Bu konularda köklü değişikliklerin yapılması gerektiği görüşündeyim. Buna daha pek çok şey eklenebilir. Bununla birlikte sisteme karşı değilim. Parlamenter sistemden yanayım. Hâli hazırdaki anayasamız şimdiye kadar sahip olduğumuz anayasaların en iyisi diye düşünüyorum. Toplum da güçler dağılımından yanayım. Yani yasama, yargı ve yürütmenin varlığını savunuyorum. Ama bunlara toplumsal reform sonucu pekala iki güç daha katılabilir. Bağımsız olabilecek bu iki güç ekonomi ve kültür alanlarında yetkili kılınabilirler. Bunların şimdilik bizi içinden çıkamayacağımız bir tartışmaya sokacağını ve zamanımızın buna elverişli olmadığını düşünerek kapatıyorum. Tüm bunları gelecek konusundaki düşüncelerimize ilişkin bir ipucu verir diye söylüyorum.

☐ **İsterseniz söyleşimize klasik bir soru ile son verelim. Almanya ve Türkiye'de gençliğe iletmek istediğiniz bir mesaj var mı?**

Türkiye'ye ve insanlarına bir sevgi ve yakınlık duyduğumu belirteyim. Epey tanıdık ve dostlarım var. Türkiye'ye birçok kez gittim, birçok yeri gördüm. Şiş kebap çok güzel, çoban salatasına da bayılırım. Geçen yıl Türkiye'den deri bir ceket ısmarladım, gerçi pek hoşuma gitmedi. Yandan düğmeliydi. Ayrıca başbakanınızı çok sempatik bulduğumu da belirtmeliyim. Ülkeyi içinde bulunduğu ekonomik krizinden kurtaracak yeteneğe sahip. Ha bu arada sizden bir ricam olacak. Bana Ümit Besen'in bir kasetini bulabilir misiniz? (Çocuklar, bir dakika telaşlanmayın! Otto Schily öyle şeyler der mi hiç? Ufak bir şakaydı yalnızca. Şiş kebapla başlayan cümleden itibaren olan yeri unutun ve aşağıdaki satırdan devam edin.) Türkiye'ye ilişkin en büyük dileğim parlamenter sistemin güçlenmesi ve hukuk devletinin sağlamlaşmasıdır. Ülkenin bu yönde epey yol alması gerektiği kanısındayım. Batı Almanya'da ve burada Berlin'de Türkler'in yaşamasını bizim için bir zenginlik olarak nitelendiriyorum. Bazı çevrelerin iddia ettiğinin tersine kesinlikle yük değiller. Her iki tarafın birbirleriyle ilişkilerinde kişiliklerini ve özelliklerini korumaları gerekiyor. Bu konuda biz Yeşiller'in çalışma ve programı idealdir. Hazırladığımız yerleşme hakkından haberiniz olup olmadığını bilmiyorum. Ancak öyle sanıyorum ki yabancılar politikasında biz Yeşiller kadar yabancılara yakınlık gösteren ve dayanışma içinde olan başka bir politik güç yoktur. Bu, Almanya'nın bir göçmenler ülkesi olması veya olması gerektiği anlamına gelmiyor. Gerçi Yeşiller içinde bu görüşte olan tek tük insanlar var ama, bu hayalden öte bir şey değil kanımca. Yani biz herkesin buraya gelmesini sağlayacak biçimde sınırlarımızı açamayız. Dediğim gibi Yeşiller'le Türkler'in arası oldukça iyi. Türkiye'de bize en çok dokunan insan hakları sorunudur. Bu konuda sert eleştirilerimiz var, susmakta istemiyoruz. Bu daha iyi bir Türkiye görmek istediğimiz bağlamında değerlendirilmeli. Sığınma hakkını savunuyorsak, sığınmaya yol açan haklı nedenlerin varlığını da kabul etmiş oluyoruz. Bu konuda Meclis'te iyi bir konuşma yapan dostum Joschka Fischer'in söyledikleri hâlâ kulaklarımda çınlıyor. Söz konusu konuşmada Fischer, Alman makamlarının sığınma başvurusunda bulunan Türklerle ilgili kararlar sırasında büyük bir hoşgörü göstermeleri gerektiğini, çünkü zamanında, Hitler Almanya'sından kaçıp Türkiye'ye sığınan birçok Alman'ın orada yerleşme ve iş olanaklarına kavuştuğunu belirtmişti. Böylelikle o zamanki yardımlar için de şükran borcumuzu ödemiş oluruz. Bunların ışığında Almanya'da sığınma hakkının güvence altına alınması ve kısıtlanmaması gerekiyor. Umarız Türkiye hakkında sarfettiğim eleştirel birkaç söz yüzünden derginize zarar gelmez. Teşekkür ederim.

KONSER

Yeni Türkü

15 Kasım'86
Saat: 14.00 ve 21.15
Ses Sineması: 26 49 57

Biletler Dost Kitabevi. Levni Kitabevi. Dönüşüm Kitabevi ve Ses Sinemasında satılmaktadır.

11 TEZ
ONBİRİNCİ TEZ KİTAP DİZİSİ 4

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SOSYAL DEMOKRASİ

Paul M. Sweezy	**Görüşme**
Atila Eralp	**Brandt Raporları**
Chris J. Arthur	**Bernstein ve Revizyonizm**
Tanju Akad	**Avrupa'da Sosyal Demokrasi**
Sungur Savran	**CHP Sosyal Demokrat mıydı?**
Yıldırım Koç	**Sosyal Demokrasi ve Sendikalar**
Yusuf Barman	**Fransa'da Halk Cephesi**
Zülküf Aydın	**Tarım Sorunu**
Galip L. Yalman/ Atila Eralp	**Azgelişmişlik Tartışması**
Mustafa Sönmez	**Sermaye İhracı**
Necip Çakır	**Müzik**
Gülnur Savran	**Nikaragua**

ULUSLARARASI YAYINCILIK Klodfarer Cad. 31/5 Cağaloğlu
Genel Dağıtım: CEMMAY / ADAS

BERTOLT BRECHT

Türkçesi: Süreyya Güran

İHANET ÜZERİNE

İnsan verdiği bir sözü tutmalı mı?
Bir söz vermeli mi? Nerde bir söz verilmesi gerekiyorsa, orada bir düzensizlik var demektir. Bu düzenin sağlanması gerekir. İnsan hiçbir söz veremez. Diyelim, kol, kafaya ne gibi bir söz verebilir? Ben kol olarak kalacağım, ayak olmayacağım sözünü verebilir mi? Çünkü kol yedi yılda bir değişir, aynı kol olmaktan çıkar. Bir kişi söz verdiği kişiye ihanet ederse, ona ihanet etmiş sayılır mı? Kendisine söz verilen kişinin içinde yaşadığı koşullar durmadan değişir ve bu koşullara bağlı olarak kendisi de değişip aynı kişi olmaktan çıkar; dolayısıyla bir başkasına verilen söz şimdiki yeni kişiye verilen bir sözmüş gibi, nasıl yerine getirilebilir? Düşünür ihanet eder. Söz verdiği tek şey, düşünür olarak kalacağıdır.

BİLGE KARŞISINDA BİLGECE TUTUM

Bay Keuner'e bir felsefe profesörü geldi, kendi bilgeliğini sergileyen konuşmalar yaptı. Bir süre onu dinleyen Bay Keuner dedi ki: "Oturuşun rahat değil, konuşman rahat değil, düşüncelerinde de bir rahatlık yok." Bunun üzerine felsefe profesörü kızarak şu yanıtı verdi: "Siz beni eleştiriyorsunuz. Oysa ben, söylediklerim konusunda sizden bir şey duymayı isterdim." "Bir içerik yok söylediklerinde" dedi Bay Keuner, "Paldır küldür yürüyüp gidiyorsun, yürürken seni izliyorum, görüyorum ki, sağlam bir amaca vardığın yok. Açık seçik değil konuşman. Konuşurken kollaman gereken aydınlığı bulamıyorum sözlerinde. Bu tutumuna bakıyorum da, amacın beni ilgilendirmiyor."

Bay Keuner bir gün dedi ki: "Gereğinden fazla ışığa, fazla yiyeceğe, fazla düşünceye rağbet etmeyen kişidir düşünür."

BİÇİM VE ÖZ

Bay K bir resmi inceliyordu, bazı nesneler pek acayip bir biçimde çizilmişti. Bay Keuner dedi ki: "Kimi sanatçılar vardır, dünyaya tıpkı bazı filozofların baktığı gibi bakarlar. Bu resimde biçim kaygısıyla öz verilememiş pek. Bir ara bir bahçıvanın yanında çalışmıştım. Elime bir makas tutuşturmuş, bir defne ağacını budamamı istemişti. Kocaman bir saksı içindeydi ağaç, bayramlarda kiraya veriliyor, bu yüzden küre biçiminin korunması gerekiyordu. Hemen azman sürgünleri budamakla giriştim işe, ama o kadar uğraştım, didindim, ağacı bir türlü yuvarlak bir biçime sokamadım. Her yanını budadım, baktım fazla budamışım. Öbür yanını budadım, baktım bu kez bu yanı fazla budanmış. Sonunda küre biçimini almıştı ama, küre de enikonu küçülmüştü. Bahçıvan düş kırıklığına uğramış: 'İyi güzel, yusyuvarlak oldu ama' demişti, 'bizim defne peki nereye gitti?' "

MAKİNALARIN TÜRKÜSÜ

1.
Hey, Amerika'yla konuşmak istiyoruz,
Atlantik Okyanusu'nun ötesindeki
Amerika'nın büyük kentleriyle, hey!
Düşündük, ne dille konuşmamız gerekti
mutlaka anlayabilmeleri için bizi.
Ama işte, topladık türkücülerimizi bir araya
hem burada, hem Amerika'da, hem dünyanın dört yanında,
herkesin anladığı türkücülerimizi.
Hey, sesini dinleyin türkücülerimizin, kara yıldızlarımızın,
Hey, bakın
bizim için türkü söyleyen kim...

Makinalar türkü söyler...

2.
Hey, türkücülerimiz bunlar, kara yıldızlarımız bunlar bizim,
tatlı türküler söylemezler, ama çalışırken söylerler,
söylerler ışığınızı yaparken,
giysilerinizi yaparken, gazetelerinizi yaparken
ve su borularınızı ve demiryollarınızı
ve lambalarınızı ve ocaklarınızı ve plaklarınızı
yaparken söylerler.

Hey, şimdi hepiniz buradasınız madem,
söyleyin bir kez daha
o küçük türkünüzü Atlantiğin ötesine
herkesin anladığı dilinizle.

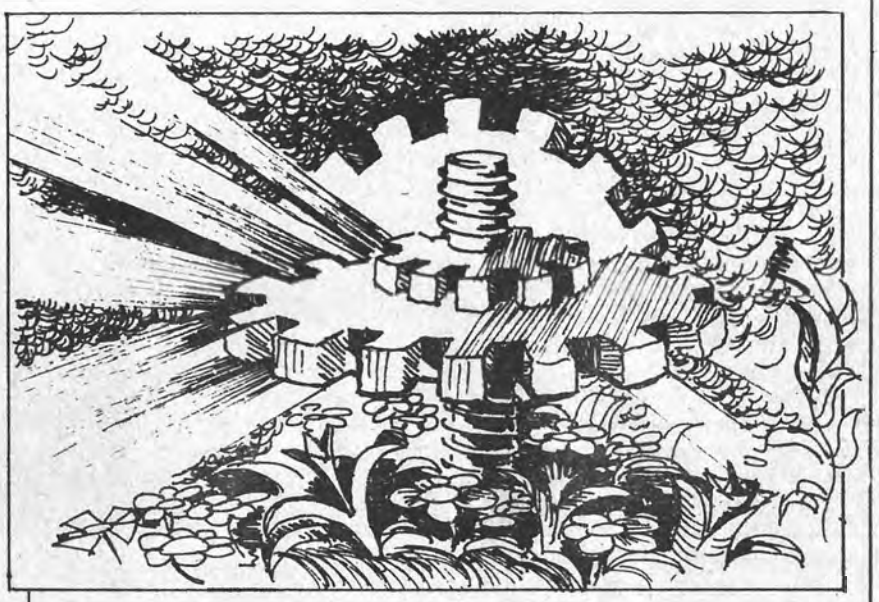

Makinalar tekrar ederler türkülerini.

Ağaçlar arasında esen rüzgar değil bu, oğlum,
bir türkü de değil yapayalnız aya söylenen,
vahşi kükreyişidir bu günlük emeğimizin.
Hem lanetleriz biz onu, hem bir nimet sayarız,
çünkü kentlerimizin sesidir o,
çünkü en sevdiğimiz türküdür o,
çünkü hepimizin anladığı dildir o,
çünkü olacaktır
çok geçmeden o
dünyanın anadili.

(1925-1928)

Okullar açıldı

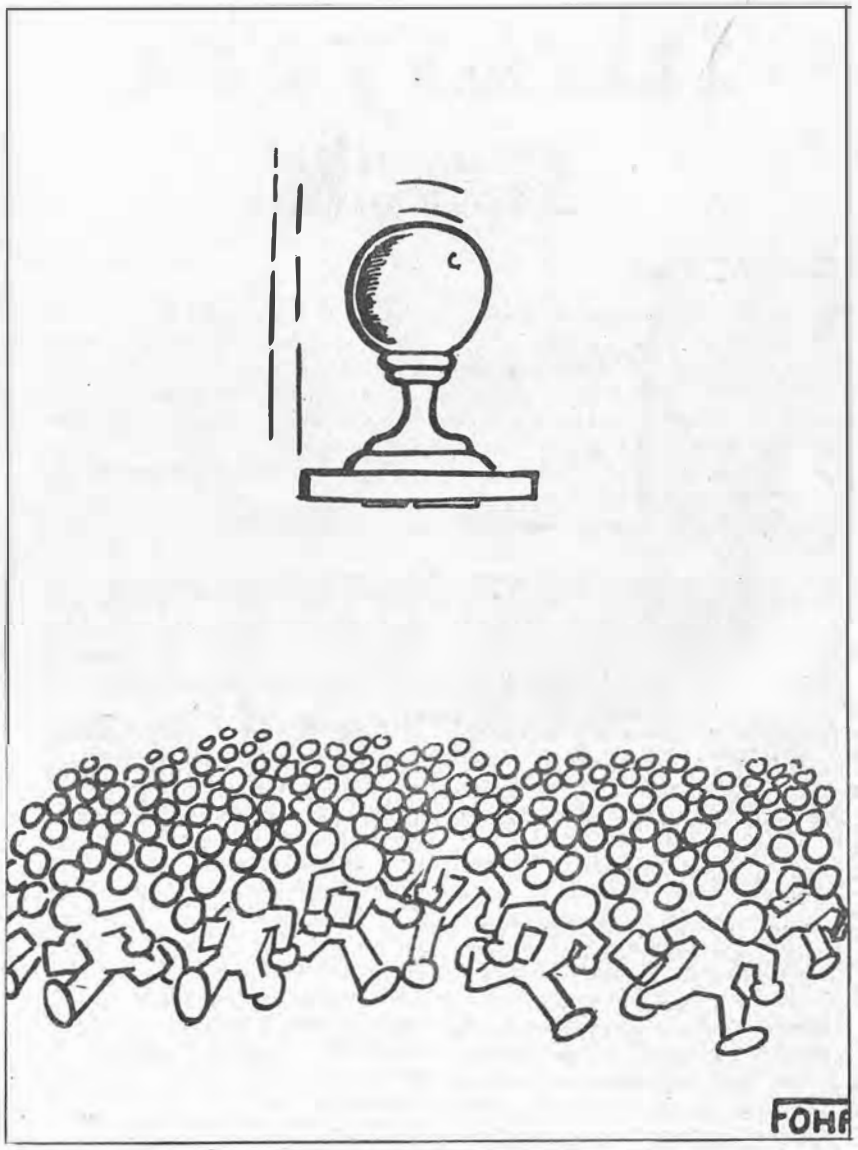

Onur Gün

(Lise I. sınıfa giden bir öğrencinin ilk gün gözlemledikleridir.)

Kuyruklar yüzünden tamamlayamadığım kitaplarım, lacivert ceketim, mavi gömleğim, gri pantalonum ve içimde yeni bir şeylere başlamanın verdiği, karmakarışık duygularla liseye başladım. İlk gün beylik sözlerle dolu idareci nutuklarıyla başladı. Helâlara yazı yazmamamız, helâdaki işlerimizi sağı-solu kirletmeden yapmamız, dinine, vatanına bağlı öğrenciler olmamız öğütlendi. İlk dersler, gelenek olduğu için öğretmenlerin, kendilerinden sözetmeleriyle başladı. Çoğu öğretmenlerin en belirgin özelliği, dayağa olan sevgileri ve bunu yapmalarını gerektiren milli duyguları ydı. Kafamızı yarmaktan, son derece olağan bir durummuş gibi sözetmeleri, beni onurluluğuna inandığım öğretmenlik mesleği adına utandırdı. Bir öğretmenin bizlere hayvan herif demesini, "İnsan düşünen hayvandır" sözünü anımsayarak geçiştirdim.

Atölye derslerinde de bu gibi uygulamalar devam etti. Bana en fazla ilginç gelen, Milli Eğitim Vakfı'nın piyango biletlerinin, okulda zorla da olsa satılmak istenmesiydi. Gönüllü olanlar 500 lira ödeyerek aldılar, kalan biletler, kurayla satılmak istendi, doğrusu atölye hocamızın bu konudaki işbitiriciliği, beni son derece şaşırttı. Biletler kurayla da satılmayınca, bizlerin baba meslekleri sorularak satıldı. Babaları kasap, şoför, zabıta olanlar ikişer-üçer bilet sahibi edildi.

Bence okumak isteyen yoksul öğrencilere, bütün bunları yapmak yeterli değildi. Onlara biraz daha baskı yapılmalıydı ki bir daha okumak gibi, kökü dışarda zihniyetlerin etkisi altında kalmasınlardı.

İdareciler bana hak vermiş olacaklardı ki, hemen gerekli işlemler başlatıldı. Atölyede giyeceğimiz önlükler için 2500 lira istenmişti, fakat, önlüğün su geçirmez olduğu ve sağlamlığını sonradan düşünmüş olacaklar ki 4000 lira istediler. Tepki gösteren olmadığı için hemen uygulamaya geçtiler.

Acaba fikri hür, vicdanı hür nesiller böyle mi yetişecek?

SİZLERE İNAT!

Melih Kocaoğlu

Sevgili Gökyüzu,

Sana kendimi anlatmak ve beklentilerimi yazmak istedim. Eğer bu yüreği de dinler, anlamaya çalışırsan bana bir güç daha vermiş olursun ki gücüne gerçekten ihtiyacım var. Her güçlüğü birlikte yenmek üzere, tüm sevgimle sana teşekkür ediyorum.

YARIN... BUGÜN?..

"Bugüne kadar nasıl geldim?" Bu soruyu kaç kişi sorabiliyor şimdilerde? Ya ben? Ben kendimi hâlâ tanımıyorum.. Oysa benim büyük denilebilecek bir ailem var; ve bu ailenin en küçük ferdiyim. Bir sevdiğim, sevenim, yakın olduğum arkadaşlarım ve bir dostum var sanıyorum. Liseyi bitirip sınavlara girdim ama kazanamadım. Kendimi niçin yalnız ve bunalmış hissediyorum. Niçin hep eskiye özlem duyuyorum? Oysa eski günler bizim için hiçte iç açıcı değildir. Ya bugün?..

Bugün çok şey değişti. Aradığım hiçbir şey yok. Yaşamdan beklediğim yok. Oysa ben gencim ve bu günler daha çok benim için anlamlı, güzel olmalı. Niçin hep, bir çıkmazda hissediyorum kendimi? Ben neyim, nasılım, ne olacağım? Niye bizi bu durumlara getirdiniz? Hayır! Hayır! Bizler cıvıl cıvıl, taptaze ve hayat dolu gençler değiliz artık. Direnme gücümüzü de elimizden almaya çalışıyorsunuz. Neden? Yaşamı niçin çirkinleştiriyorsunuz? Neden siz büyükler bize bir şey veremiyorsunuz artık? Sizleri de böylesine çökerten ne olabilir? Hiç düşündünüz mü? Benim en büyük yardımcım yazmak,

başka bir dostum yok benim. Ne olur, bana bencil olmayı öğretmeye kalkmayın. Yaşamı insanlarla seviyorum, onlarsız olamam. Birbirimizi yenmenin, güçlü-güçsüz diye ikiye ayırmanın ne anlamı var? Bakın, size de kin beslemeye başladım. Oysa, kin duymayı, bu kavramı tanımayı hiç istemezdim. Etrafıma hiçbir tasam olmadan, yaşamanın verdiği o güçle, gördüğüm her şeyi güzelleştirmek... Benim andım bu; bu olmalı.

Madem bir şeylerin farkına vardım ve madem düşündüğüm gibi olmuyor yaşam, kendimi yetmişinde bir ihtiyar gibi hissetsem de, bu gücümle ve son gücüme kadar karşınıza dikilip, yaptığınız tüm haksızlıkların önüne bir set çekeceğim. Ve o setin üstüne yüryüzündeki tüm ağırlıkları koyup gömeceğim. Ben her zaman karşınızda olacağım, bilmiş olun!

Gencim, ve içim sevinç dolu, umut dolu. Yaşantım çiçekler arasında rengarenk ve ışıl ışıl. Bunu hep böyle sürdüreceğim. SİZLERE İNAT!..

Türkiye'de Rock

Burhan İlkay

Yıl 1981; Batı'da yıllardır müzikte üstünlüğünü ve önderliğini koruyan rock müziği, Türkiye'de de sesini, Erkin Koray'ı saymazsak (Erkin'in rockta varlığı tartışılır) ilk olarak duyuruyor. Ercan, Birol ve Halil Bal önderliğinde Egzotik Band Grubu, müziğe yeni bir ses ve ardından toplum tarafından tepkiyle karşılanan yeni bir akım getiriyor: Rock müziği ve onu izleyen punkçu ve heavy metalci bir gençlik. Boşalımlarını, aralarında, araba yarışı yaparak, bol ışıklı diskoteklerde sağlayanlarla, atölyelerin karamsar ortamından çıkıp, kahvelerde, mahalle düğünlerinde sağlayan gençlerin, yeni boşalım yolunu rock konserleri sağlıyordu.

Yıllardır halk, sanat, arabesk müziği dinlemeye alışmış kulaklara (disco müziği dinleyen kulakları çok-çok az soyutluyoruz), bu sert ve güçlü volümlü müzik ne veriyordu?

Rock'ı plaklardan, radyoların belirli kanallarından dinlemiş ve benimsemiş olanlar, konserlerde bir Rolling Stones ararcasına, sahneye çıkan grupları, sakince ve küçümseyerek dinliyorlarken, kulakları diskodan daha sert müzik duymamış olanlar ve rock'ı yüzeysel olarak benimseyenler çığlıklarla, yerlerde sürünmelerle, kafasını duvarlara vurmalarla, zincir ve demir şıkırtıları arasında, kendi dünyalarını sert ve güçlü volümlü müziğin ortasında oluşturuyorlardı. Kolları arkaya doğru gergin, belinde zincir, deri montunda çeşitli amblemler, parmaklarında tesbih taneleri, şiddetin ve hızın baskın olduğu ortamın içinde "manitasını" düşünüyor olanlar da yok değildi. Bu zincirli, metal takılı gençleri, konser salonuna tesadüfen girmiş olan sade vatandaşlar (bunlar H. Metal'ciler arasında zavallı kabul ediyorlar) kahkahalarla gülerek izliyorlardı ve art yargılarını oluşturuyorlardı.

Bu gülünerek izlenen gençlerin önder kabul ettikleri gruplar nedense öyle zincire yakışan yapıtlar üretemiyorlardı. Adnan Dilek'in önderliğindeki Grup Denge 1983'te açık hava konserlerinde "Bakıp görmeyenlere, işitip duymayanlara" sesleniyor.

"Bıktım artık -ah-tan -vah-tan
Gamdan, kederden, tasadan
Büyüyor artık bir çığ gibi
Uyanan bir neslin gür sesi"

Ve müziğiyle rock'ı az çok evrensel kaynaklara açıyordu.

"Devil'de seytanlığını unutup iyilik meleğine yaraşan sözler edivordu:

"Uyan oğlum uyan
Kalk artık sabah oldu, uyan
Bak güneş açtı, kuşlar uçuştu uyan"

Dersten başını kaldıramayan, işten elini çekemeyen, kahvenin solmuş oyun kâğıtlarından kurtulamayan gençleri, hangi yöne doğru uyandırdıklarını unutup, doğan güneşi müjdeliyorlardı.

Evet rock'ın güneşi doğdu da bir başka doğdu ülkemizde. Egzotik Band'ın yaptığı az çok, metale ve zincire yakışan rock'tan kopup, yeni bir grubun önderliğini yapmak üzere kolları sıvayan Sabahattin Taşdöğen, Heacy Metal'e ve rock gruplarına yeni bir zincir halkası taşıyordu. "Devil" kurulmuştu. İlk konserlerin afişine "Rock Opera" diye bir yazı düşülüyordu. Ve Devil sahnede baltalar, zincirler arasında ilk konseri "Rock Opera"yı verdi. Sırada Sabahattin Taşdöğen'in Hevay-Metal-Rock'ı tanıtma çabaları vardı. Bu müziğin en büyük öncüleri: Iran Maiden, Venom, müziğinden de çok ismiyle dikkati çeken Bitch boys (Orospu Çocukları) gibi gruplarla, bu grupların izleyici kesimleri zincirleri, sivri uçlu zımbalarla yapılmış bileklikleri; tekdüzeliğe, özgürsüzlüğe karşı takarken, bu takıların Sabahattin Taşdöğen saat gibi, süs eşyası olarak takıldığını söylüyor. Daha sonra moda dünyasında olan punk'ın öncülüğünü yaparcasına zinciri süs olarak tanıtmaya devam ediyordu. Yaptığımız eski bir röportajda yaptıkları H. metal-rock müziğinin ana özelliklerini bize şöyle belirtmişti: Ana madde müzik, konu cehennem; diyordu Sabahattin Taşdöğen. Ardından da, konserlerinde etkin bir yer tutan cehennemi gerçek yaşama getirmeye çalışan Fındıkzade'li motosikletli serserilere kızıyordu! Bu serserilerin ölecek ve cehenneme gidecek halleri yok ya! Onlar da cehennemi Fındıkzade'ye getiriyorlardı. (Tabii rock konserlerini unutmayalım.)

Bu akımın içindeki gençler rock'çılığı nasıl niteliyorlardı: İşte seksi mi, seksi, kollarında bileklikler, kalçalarında zincirler bir genç kız; Funda Gürkan. Punk'çu mu, Metalci mi olduğunu bilmiyor: "Efem... normal ve monoton yaşamak bizi sıkıyor, bu yüzden hep değişiklik istiyoruz. Sonra efem biz akşamları hep köpeklerimizle gezeriz. Herkes bize bakıyor, saldıranlar oluyor onları zincirle dövüyoruz" diyor. (Hürriyet 3 Şubat 1985).

Punk-rock'cı bir başka gencin yarınlar hakkındaki düşüncelerine bakalım: "Elbet bir gün gelecek 25-26 yaşına geleceğiz, punkçılığı bırakacağız, mecburen bir iş bulacağız" (Cumhuriyet 17 Mart 84) diyor. Hey gidi "No future" diyen punk.

Bir başka grup da değişik biçimde varlıklarını sürdürüyor: "bizi gören züppe, serseri, şunlara bak der, amabiz züppe değiliz, her cuma namaza gideriz. Namazları hiç aksatmayız. Bizi namaz kılarken görenler de şaşırır." diyor. (Cumhuriyet Gençlik Eki, 17 Mart 1984).

Bu örneklerin yüzlercesini okuyabiliriz. Bu örnekleri yaratanlar rock'ı rock yapan şeylerin dışında tuttular. Rock'ın savaş aleyhtarlığı; zihinsel köleliğe, eğitimin aksak sistemine, dünyaya tek yanlı bakmaya karşı çıkışı; Beatles'ın;

"Aşk, aşk, aşk, aşk, aşk, aşk
Bütün istediğimiz aşk ve sevgi."

gibi sözleri onları hiç etkilemedi. Bizim rock akımcıları için, çığlık atmak, devinmek, zincirleri ellerinde sallamak, ezgisiz gitar salonlarında, kendinden geçmek yeterliydi. Rock müziği yapan gruplar da; 1950'lerde Elvis Presley'in yaptığı gibi, anlamsız şarkıların ardına gizlendiler. Oysa ne güzeldir gerçek rock. Dünyaya ne anlamlı boyutlarla bakmışlardır Emerson Lake Palmer'lar, Who'lar, Bob Dylan'lar. Örnek mi? İşte Bob Dylan:

"Nice yıl varolmalı ki bir dağa
Gün olup denize kavuşsun
Nice yıl varolmalı ki bir insan
Bir gün özgür bırakılsın"

İşte Pink Floyd:

"Eğitime gerek duymuyoruz biz
Düşünce denetimine de
Sınıfta küçük düşürülmek istemiyoruz
Öğretmenler rahat bırakın çocukları

Rock'ın sisteme ve otoriteye karşı yoğunlaşabileceğini gösteriyor.

Bizim rock gruplarının içinde, sosyetenin yerleşik kurallarıyla alay eden protest rock'ı benimseyen Epsilon Grubu rock'ta tutunamayanların başında geliyordu. Devil'in benimsettiği "ana felsefe müzik" felsefesini güden gençlere, söz ne gerekliydi. Dans edecek "sallan, yuvarlan" gerçekleştirecek müzikte olmalıydı onlara. Bütün hafta sıkılmışlardı, boşalmaları gerekliydi. Ülkemize, küçük yaştan beri yaşadığı Amerika'dan ilk geldiğinde çok tutulmuştu Asım Can Gün-

düz. İlk konserlerinde müziği sertçeydi, ritm ve hızlılık doluydu, tam bizim metalcilere göreydi. Fakat daha sonra müziğin içine Country, Funk-Rock girdi ve Asım Can Funk-Rock diyarı Amerika'nın yolunu tuttu. Clips grubu da kendini bilmeyerek senfonik ezgiler taşıyan "sakin rock" yapmaya kalkıştı ve sonunu hafif müziğe ve televizyona sığınmakla buldu.

Konser salonlarında neler oluyordu?

1984 başları Türkiye'de rock'ın en iyi dönemleriydi. İlk çıkışında ağızı açık, şaşkınlıkla izlenen, zincirli, demirli dövmeli gençler artık benimsenmeye başlanmıştı ve rock konserleri ardı ardını izliyordu. Özellikle Devil ve Asım Can Gündüz seri konserler veriyordu. Şiddetin çocukları, H. Metal'e çok ters gelen, ağzında barış sözcükleri, belinde zincirleriyle ve tüm barışseverliğiyle, konser salonlarını dolduruyorlardı. Gruplarda hırçınlıklarını, otoriteye, özgürsüzlüğe karşı değil de, kendilerini destekleyen seyircilere karşı göstermeye başlamışlardı.

Devil ve Whisky'nin Merter'de verdikleri konser, gençlere nasihatlara, zararlı alışkanlıklardan koruma konuşmalarına (şeytanın da iyiye işaret nasihatler verebileceği görülebiliyor) ve Sabahattin Taşdöğen'in sert çıkışları ile dolu konferansa dönüşüyordu. Aynı zamanda bu konserde Metal ile çelişen barış sözcükleri bol bol yer alıyordu. Ama çiçeğin yerini zincir almıştı. Whisky Grubu da rock'çılar arasındaki ününden istifade edip izleyicilerine küfretmeye kalkıyordu. Bu sayede rock'ın burnu büyümeye, izleyici kitlesi küçülmeye başlamıştı.

Pekiyi neden başarısızdı rock? Neden bilinçli rock dinleyicisi ve grupları oluşmamıştı? "Yanıtı esen yelde." Ta ki köklere kadar uzanan esen yelde. Batı'nın tabanı, Jazz'ı vardı. Daha sonra bu tabandan Litle Richard'ın piyanosuyla "Rock'ın Roll" oluştu. Gitgide sertleşti ve içeriğinde bir başkaldırıya yer vermeye başladı. Beatles yeni bir boyut kazandırdı. Jimmy Hendrix'le Hard Rock doğdu ve rock değişik temalara sıçradı. Pink Floyd'la Kozmik Rock başladı ve Tengerine Dream'le tamamen kozmikleşti. Mody Blues'la senfonik rock başladı ve genişledi. Sıra Sex Pistols'la Punk Rock'a gelmişti ve bu rock türüyle başkaldırı son safhaya gelmişti. Bu kraliçeye küfürlere, İngiltere'de de anarşiyi körüklemeye kadar varan bir başkaldırıydı. İnsanların kendilerine gelmeleri gerekliydi; onlara sert ve şiddetli müzik verilmeliydi. Judas Priest, Kiss, Iron Maiden önderliğindeki gruplar insanları kendine getirmeye çalıştılar. Heavy Metal-Rock doğmuştu. Tüm bu gruplar özgün müziklerinden ödün vermediler.

Bizim tabanımız yok muydu? Karacaoğlan'ımız, Pir Sultan Abdal'ımız yok muydu? Ruhi Su'muz yok muydu? Ruhi Su'yu bilmeden bu işe kalkıştılar. Sonunda Painted Bird'ün yaptığı gibi, Judas Priest'i, Motor Head'i acemice taklit noktasına varabildiler.

Son derken, belki bitmemiştir ama, bilinçsiz rock akımı ülkemizde bitmek üzeredir. Yerini bilinçli gruplara ve şarkıcılara verecek olan GERÇEK ROCK MÜZİĞİNİN günü gelecektir.

Bir Sözlü Öyküsü

Yazmaya başlarken epey düşündüm. Acaba yazacağım olay gerçekten bugünün çağdaşlığını yansıtıyor muydu? Sonunda olayı kısa bir hikayeciğe dönüştürmeye karar vererek kaleme sarıldım. Olayı hikaye türünde anlattım, ama hikaye ve kişiler gerçek yaşamdan, yani içler acısı liselerimizin yaşantısından bir kesit olarak alınmıştır.

BİR SÖZLÜ

Sekiz dersin yedisi geride kalmıştı. Sınıf yedi dersin verdiği sıkıntıyla şamatayı epey arttırmıştı, fakat koridordan ayak sesleri gelmeye başlayınca, bütün sınıfa bir sessizlik hakim olmuştu. Öğretmen sınıfın açık kapısından içeri süzüldü. Sınıfa bir göz attıktan sonra, gürce "selamün aleyküm" dedi. Sınıftan - birkaç kişininbağrışları hariç- zayıf bir aleyküm selam çıktı. Masaya oturarak sınıf defterini açtı. Başkan usulca yerinden kalkarak "sınıf tam hocam" diye seslendi ve kalktığı gibi sessizce yerine oturdu. Öğretmen suskun olarak, bir türlü yıldızının barışmadığı bu sınıfa 20 dakika kadar göz gezdirdi. Sınıftaki gergin hava her suskun geçen dakikada daha çok artıyordu.

Sonunda "Başkan arkadaşımız ve önündeki esmer arkadaşımız lütfen tahtaya geliniz" diye seslendi. Bütün sınıf sonunda "yine yapacağını yapacak" diye düşündü. İkisi yavaş yavaş tahtaya geldiler. Öğretmen yaklaşık iki-üç dakika onları inceledikten sonra "Neye karar verdiniz, öğrenecek misiniz, yoksa yine inatlaşmaya devam mı?" diye sordu. Esmer olanı "Hocam müfredatta olmayan bir konuyu öğrenmemizi zorunlu kılmanız yanlış olduğundan öğrenmeyeceğiz. Sinirlenen öğretmen "Ukalalık etme alırım... töbee töbee". Esmer olan bunun üzerine devam etti, "Ukalalık etmedim ki hocam. Hem beni dövemezsiniz, çünkü yasalar bunu engelliyor." "Bana ne yasalardan, ben seni döverim, sonra alır arabamla mahkemenin önüne bırakırım. Ama umutlanma, bunu daha önce de denediler, ama hiçbir şey yapamadılar." Sınıf tamamen sessizliğe gömülmüştü. Tahtadaki arkadaşlarıyla, öğretmenlerinin tartışmalarına alışmışlardı, ama ilk defa bu kadar gerginleşiyordu. Okulun kapanmasına bir hafta kala böyle bir tartışmanın olacağını hepsi biliyordu.

Öğretmen sinirlerine hakim olmaya çalışarak, "Madem öyle, biz de sizi kurtarma sözlüsü yaparız, bakalım. Söyleyin sizce din dersi geçmeli mi, yoksa zorunlu mu olması gerekir." Esmer olanı sınıfa ve yanındaki her zaman öğretmenlerine karşı birlikte direndiği en yakın arkadaşına şöyle bir baktı ve "Bence zorunlu olmalıdır. İnsan, inandığı şeyin ne kadar saçma, gereksiz olduğunu bu sayede öğrenebilir" dedi ve hemen arkasından sözü şimdiye kadar susmuş olan başkan aldı, "Bana göre seçmeli olması gerekir. İçimizde inanan veya inanmayan arkadaşlar olduğuna göre inanmayanların din dersi okuması saçmalıktır. Hem bugün artık bozulmuş, geri kalmış bir dini öğretmekte zaman kaybından başka bir şey değildir." "Ne demek bozulmuş?" "Bugün her tarafta tarikatlara rastlıyoruz. Bence bu dinin bozulmasına en iyi örneklerden biridir." "Sen tarikatlar hakkında ne biliyorsun ki serseri. Tarikatlar gerekli kuruluşlardır" diye bağıran öğretmenlerinden iyice korkmaya başlamışlardı. Ama hemen hepsi onun Süleymancılar Ege Bölgesi Okullar Sorumlusu olduğu hakkında çıkan söylentileri duymuşlardı. Bu yüzden onun niye bu kadar sinirlendiğini anlıyorlardı.

Öğretmen, artık iyice çileden çıkmış bir durumda konuşmaya başladı: "Ben 12 yaşımda kendi yolumu çizerek ailemden ayrıldım ve Konya İmam Hatip Lisesine gittim" tüm hayat öyküsünü anlattıktan sonra devam etti, "Ama siz daha küçüksünüz, ilerde büyüyünce yanlış yolda olduğunuzu anlayacak ve doğru yolu bulacaksınız." Bu sefer sinirlenme sırası başkana gelmişti. Bir adım öne çıkarak, "Hocam siz 12 yaşınızda kendi yolunuzu çizmişsiniz, o yoldan da ayrıldığınızı pek zannetmiyorum. Ben 18 yaşıma gelmişim. Anadolu lisesindeyken sizin bahsettiğiniz yaşamı da gördüm, ama benim akıl ve mantığım ağırbastığı için bu yolu seçtim. Hem büyüyünce de bu yoldan vazgeçeceğimi zannetmiyorum. Baksanıza siz yanlış yolda olduğunuzu bildiğiniz halde vazgeçiyor musunuz?" dedi. Bu sırada çalan zilden yararlanarak arkadaşının kolundan tuttu ve ikisi birlikte dışarı çıktılar. Arkalarından öğretmenin sesi geliyordu, "Pazartesiye kadar namazı öğrenmezseniz yemin ederim geçirmem." Ama bu ses onlar için o kadar uzaktı ki.

SİNAN

Karadır Afrika

Karadır Afrika geceleri sevgilim
Senin gözlerin gibi kara
Kara Afrika gecelerinde
Tenleri, gözlerinin karasına çaldığından
Sesin gibi genç çocuklar
Verilir mezarlara
İnsanlar iner mezarlardan
Karaderili aç insan bedeni sevgilim
Benzer senin gölgene
Yansıdır senin gölgen
Az gider kaybolur
Kalır gerçekte beden

Kat ★ ★ ★
Kat
Derin
Maden ocaklarına
Çalışırlar orada
Biraz daha yaklaşmak için aya

Söyle sevgilim söyle
Gerçeğin yanında yıkılmayan ne

★ ★ ★

Kara Afrika gecelerinde sevgilim
Saçları
Saçlarının siyahına çalan
Anaların, derindir yürekleri
Sigar içlerine
Yarım kamış çocuk ninnileri
Koca, çocuk gömütleri
Babaların, geniştir yürekleri
Yatılacak hapis, yüklenilecek direnç var
Sevgidir yine gözbebekleri
Eller, özgürlüğün rahmidir
Toprakta terlenir
Kelepçe vurulan eller de
Bu ellerdir
Ve bu ellerin ötesinde
Çesetlerin gövdesinde
Ölmeyen, demir gibi düşler birikir

★ ★ ★

Kara Afrika gecelerinde
Işıltılar, gözlere nasır bağlatır
Özler, ilahlara kurban
Tamtamlar susar
Ezgiler, kırbaçla çalınır
Ve beyaz kıtanın sırtı hep dönüktür

★ ★ ★

Neden sevgilim, neden
Yüreğindeki buğday tarlası gizliliktir
Ve neden ben
Tarlanın içindeki
Bir buğday tanesine adanıp
Aç çocuk ekmeğine katık olamadım

Burhan Çetin

İnsanları Sevmek

Seyhan Deliorman

Geçmiş zamanlarda, bazı insanlarda; her şey benim, her şeyi ben yaparım düşüncesi varmış. Bu yüzden yalnız kendisinin ve kendine yakın olanların en iyi olmasını istermiş. Yine bu yüzden diğer insanları sömürürlermiş.

Bunlar ben daha doğmadan çok önce varmış. Doğduktan belli bir süre geçtikten sonra bunları kitaplardan öğrendim. O zamanlar bunları kavrayamayacak kadar küçüktüm. Eskiden nasıl insanlar varmış diye düşünmeye başladığımdan kısa bir süre sonra ise, bu insanların hâlâ var olduğunu anladım. Bu insanlar en büyük, en güçlü benim deyip kan döküyorlardı. O zaman dünyanın aynı yerde saydığını anladım. Daha sonraları ise dünyanın bize emanet edildiğini öğrendim. Demek ki gelecekte dünyayı biz döndürecek, koruyacak ve güzelleştirecektik.

Arkadaşlar, mademki dünya bizim olacak, o halde, o insanlar dünyamızı kirletmeden, çiçeklendirmemiz gerek. Onlarla mücadele edilecek. Yalnız tek ırk insanı sevme olgusunu yenmemiz gerekecek, çünkü dünyayı bu düşünce boğuyor. Ama bilmiyorlar ki, diğer insanlar da; acıyı, aşkı, güzelliği hissedebiliyorlar, ya da biliyorlar da yine bu olgulara kendilerinin hükmetmesini istiyorlar; evet yalnız onlar hükmetmek istiyor.

Biz ise bütün canlıları ve cansızları sevmeliyiz. Çünkü ancak sevdiğimiz şeyleri güzelleştirebiliriz ve sevdiğimiz şeyler için bir mücadele verebiliriz.

Evet onlarla savaşmalıyız, ama bizim savaşımızda, çocuklar ağlamamalı, gökyüzü dumanlarla yok olmamalıdır. Çünkü biz özgürlük, barış ve en önemlisi insanlık savaşçısıyız. Biz savaşmalıyız ki bizden sonrakiler yaşamak için savaşmasınlar. Çiçekler arasında büyüsünler "şeker yiyebilsinler."

Yani "Her gün ölecekmiş gibi" değil de, şair babanın dediği gibi "Nasıl ve nerede olursak olalım hiç ölünmeyecekmiş gibi yaşamalı", yaşatmalıyız bu dünyayı.

Bu yüzden, bizi yaşken ezmemeleri için, hep birlikte yürümeli, hep birlikte nefes almalıyız. Meydanlar bizim olmalı, sesimiz ise birlikteliğimizle özgürlük ve barış için göklere yükselmelidir.

Kayıt "Haraç"ları Kimin Cebini Isıtıyor?

Bilgi Kanel

Her öğrenim dönemi başında, vatana-millete faydalı olmanın yolunun boyun eğmekten ve dinine bağlı gençler olmaktan geçtiğini söyleyen tehdit dolu, yüksek perdeden nutukların atılmasının yanısıra, bir de para hesaplarında artış oluyor. Anayasa ile güvence altına alınan "parasız orta öğrenim"in yerini, binbir türlü masrafın ötesinde, yasal olmayan kayıt paralarıyla "haraç"a dayalı paralı öğretim almış bulunuyor.

Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerine sorarsanız, orta öğretime kayıt edilen öğrencilerden, "asla ve kat'a" "kayıt parası" adı altında maddi bir talepte bulunulmuyor. Ancak "teberrü" makbuzu karşılığı "cüz'i" bir yardım alınıyor. O da herkesten değil, kimin "gönlünden koparsa" ondan. Gerçekten durum böyle mi? Öğrenci velilerine sorarsanız, hayır durum hiç de öyle değil. Kayıtlar sırasında kendilerinden 150.000 liraya varan para talep ediliyor. Eğer bu para verilmezse, çocuklarını başka bir okula kaydettirmeleri, görevli memurlar tarafından "kibarca" iletiliyor. "Başka bir okul"da aynı şeyleri söyleyince, veliler kendilerine dayatılan iki seçenekten birini kabul etmek zorunda kalıyorlar. Ya kendilerinden "gönüllü olarak" istenen, ama hiçbir yasallığı olmayan kayıt "haraç"larını ödeyecekler ya da çocuklarını ortaöğrenime göndermekten vazgeçecekler. Öyle ya, Sayın Başbakanın "devlet hiç kimseye iş bulmak zorunda değil, herkes kendi işini kendi bulsun" formülü eğitim alanında da uygulanabilir.

Milli Eğitim, Başbakan kadar cesurca açıklamalar yapmasa bile el altından "devlet hiç kimsenin eğitim yükünü çekmek zorunda değil, bastır parayı, yaptır kaydını yoksa havanı alırsın" türünden bir formülü uygulamaya sokmuş olabilirler pekâlâ. Bunun kılıfı da "gönüllü yardım" olarak seçilmiş.

Liberal bir ülkede yaşıyoruz, demokrasi de bol miktarda var. Hiç kimseye "ille de kayıt parası" denmiyor ki. Ya kayıt parası ver ya da kayıt yaptırma deniyor. İkisinden birini "gönüllü olarak" seç. "Kırk satır mı, kırk katır mı istersin" türünden bir "gönüllü seçenek" bu.

İkisinden birini niye seçmek zorunda kalınsın? Her ikisi de cezalandırma yöntemi bunların. Çocuğunu ortaöğrenime gönderip okutmak istediğin için cezalısın: Cezan 150.000 lira para cezasına çevrilmiştir! Şanık çıkabilirsin. Ne? Parayı ödeyemez misin? Öyleyse senin çocuğunu ortaöğretime kayıt etmeme cezasına çarptırıyorum.

Kimdir bu; geçenden 40 akçe, geçmeyenden 50 akçe alıp üstüne de öğrencilerin kolunu kafasını kıran Deli Dumrul'lar?

Evet, bu kayıt paraları yasadışı toplanıyor. Çünkü, Milli Eğitim Bakanlığına göre, böyle bir uygulama yok. Yani para filan toplanmıyor. Öğrenci velilerine göreyse toplanıyor. **İşte bir örnek:** Abdullah Bey, İstanbul Fatih Kız Lisesi'ne kardeşinin kaydını yaptıran bir veli. En büyük sorunun kayıt sırasında büyük miktarda para istenmesi olduğunu söylüyor. Abdullah Bey, yüzlerce ailenin bu durumla karşılaştığını, kendisinden kayıt parası olarak 150.000 lira istendiğini belirtiyor: "Defalarca Fatih Kız Lisesi'ne gittim ve konuştum. Benden bu parayı niçin istediklerini sorduğumda, okul müdürü bana, okul için bilgisayar vb. şeylere birçok harcamalar yaptığını, bu paranın karşılanması için Milli Eğitim Bakanlığına yapılan başvuruda, Bakanlığın bu konuda bir şey yapmadığını ve bu parayı istedikleri gibi toplayabileceklerini söylediğini anlattı. Fatih Kız Lisesi Müdürü bu parayı okula kayıt yaptırmak isteyen öğrenci velilerinden toplayacaklarını, başka çareleri olmadığını, okulun borçlarını ödeyebilmek için bunu yapmak zorunda olduğunu söyledi."

Abdullah Bey, kayıt tarihinin son günlerinde tekrar okula gider. Sorunu çözmek için yaptığı başvurulardan sonuç alamayınca okul müdürüyle anlaşmaya çalışır. onunla sıkı bir pazarlık yapar. Ve sonuçta müdürü 25.000 TL.'na razı ederek kardeşinin kaydını yaptırır.

Tek başına bu örnek birçok soruyu akla getiriyor:

1- Kayıt sırasında "haraç" almak, okul müdürlerinin kendi keyiflerine mi bağlı? Yoksa Bakanlığın gayrı-resmi genelgelerine göre mi uygulama yapılıyor?

2- Toplanan paraların kullanımı okul müdürlerine mi bırakılıyor? Yoksa bu paralar Milli Eğitim Bakanlığına mı aktarılıyor

3- Ortaöğrenim kurumlarında hala ilkel şartlarda eğitim yapıldığına göre, toplanan haraçların okulların eksik-gediğini tamamlamada kullanılmadığı anlaşılıyor. Bu paralar nereye harcanıyor?

4- Kış aylarında bir çok ortaöğretim kurumunda soba ve kaloriferlerin yakılmadığı ve zor şartlar içinde eğitim yapılmaya çalışıldığı herkesçe biliniyor. Okul müdürleri bu durumun açıklamasını yaparken, kendilerine Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ayrılan ödeneklerin azlığından şikayet ederler.

Zaten kayıt sırasında toplanan "haraçların" gerekçesi de bütçe ödeneklerinin yetersizliği olduğuna göre, neden harç paraları okulların ısıtılmasında harcanmıyor? Kayıt sırasında öğrenci velilerinin cebini ve canını yakan, kış aylarında en acil sorun olan ısınma sorununu çözemediği için öğrencileri üşüten bu paralar kimlerin cebini ısıtıyor?

Domitila Barrios de Chungara

Brezilya'lı kadın gazeteci Moema Viezzer Birleşmiş Milletler'in 1975'te Mexico City'de düzenlediği Uluslararası Kadın Yılı toplantısı sırasında Bolivya'nın bir maden kasabasından gelen Domitila Barrios de Chungara adında bir kadınla tanışır. Bolivya'nın bu toplantıda resmi delegeleri de vardır, ancak maden işçilerinin karılarının kurduğu Ev Kadınları Komitesi'nin lideri olan bu kadını resmi delege olarak göndermeyi Bolivya hükümeti elbette hiç düşünmemiştir. Bu toplantıda BM'nin çağrılısı olarak bulunan Domitila'nın yurt dışına çıkış izni uzun çabalarla alınmış, yine de İçişleri Bakanlığı memurlarından biri, şu gayri resmi uyarıyı yapmaktan kendini alamamıştır: "**Fakat senyora, ülkenize dönmeniz orada söyleyeceklerinize bağlı. Yani eskilerden söz ederek sorun yaratılmamalı... İyi düşünmelisiniz. Ayrıca burada bıraktığınız çocuklarınızı da düşünmek zorundasınız.**"

Bu uyarıya karşın, toplantıda Domitila diğer bir grup Latin Amerikalı kadınla beraber, halkının sorunlarını, kadınların yaşam koşullarını, mücadelelerini anlatır. Bununla da yetinmeyerek, Moema Viezzer ile birlikte bu anlattıklarının belgelenmesi için bir çalışmaya girişir ve 1976 yılında **Si me permiten hablar** (konuşmak istiyorum) adıyla bir yaşam tanıklığı çıkar ortaya.

Domitila 1937 yılında, Siglo XX'de doğmuş, ancak babası bir sendika ilderi olduğu için daha üç yaşındayken ailesi Pulacayo'ya sürülmüş ve yirmi yaşına kadar orada yaşamıştır. 1957'de evlenip kocasıyla birlikte Siglo XX'ye yerleşir. Burada Yehova Şahitleri'ne katılır ve beş yılını İncil okuyarak geçirir. 1963'te Ev Kadınları Komitesi'nin çalışmalarına katılmaya başlar. Ancak Yehova Şahitleri bu çalışmalarına izin vermez. Bu durumda bir seçim yapmak zorundadır. "**Din kendini baskının hizmetine verdi**" der ve Yehova Şahitleri'nden ayrılır, bir daha da dinsel hiçbir gruba katılmayacaktır.

Ev Kadınları Komitesi 1961'de kurulur. Bu sıralarda işçilerin ekonomik koşulları alabildiğine bozulmuştur. Protesto için La Paz kentine doğru düzenlenen bir yürüyüş sırasında liderler tutuklanır. Tutuklanan kocalarını aramak için birer birer La Paz'a giden kadınlara da kötü davranılır, bir kısmı tutuklanır, hatta tecavüze uğrar. Bunun üzerine birlikte hareket etme fikri doğar. Kadınların taleplerini duyurmak üzere bakanlar kurulu toplantısı sırasında düzenledikleri gösteriye hükümetin adamları saldırır. Bunun üzerine madene dönüp açlık grevine başlarlar. Onuncu gün hükümet talepleri kabul etmek zorunda kalır ve greve son veren kadınlar kocalarıyla beraber evlerine dönerler. Beraber olmanın getirdiği bu başarı, örgütlülüğün gücünü göstermiştir. Böylece Siglo XX Ev Kadınları Komitesi'nin kurulması için çalışmalara başlanır. Ama erkeklerin yükselen kahkahaları hiç de cesaret verici değildir, komitenin kurulamayacağını ya da 48 saat içinde dağılacağını düşünürler. Ne de olsa bu, kadın işi değildir. "**La Paz'dan döndükten sonra Siglo XX'de yapılan ilk gösteride companerolar konuşma yapmak üzere sendika salonunun balkonuna çıktıklarında, erkekler oradan kadınların konuşmasına alışmadıkları için bağırmaya başladılar:**

İşçiler madendeki dinamitleri de alarak bir protesto gösterisi için hazırlanırlar. Askerlerle işçiler arasında çıkan çatışma büyük bir katliama dönüşür.

'**Evine dön! Mutfağına dön! Çamaşırlar, ev işleri seni bekliyor!' Erkekler hem alay ediyorlardı, hem de nefret...**" Kadınlar arasında da bu türden düşünceler çıkmaktadır. Bugünleri Domitila şöyle değerlendiriyor: "**Biz, 'kadınlar önemli işleri üstlenmekte yetersizdirler, evde oturup yemek pişirip çocuk bakmalıdırlar; gibi görüşlerin beşiğinden doğduk. Politikayla ilgilenmemize izin verilmiyordu. Fakat gereklilikler yaşamımızı değiştirmek zorunluluğunu doğurdu.**"

Komitenin kurulmasından iki yıl sonra Domitila da çalışmalara katılır. 1964'te ilk kez komitenin yönetim sorumluluğunu üstlenir. Genel Sekreter, Oruro'da bir gösteri sırasında öldürülen öğrencilerin cenazesine giderken Domitila'yı yerine geçici sekreter olarak bırakmış, fakat orada tutuklanmıştır. Bu arada Haununi'deki işçilerden, ordunun madenlere girmek üzere olduğu haberi gelir. Yardıma gelen Siglo XX işçileriyle askerler arasında çatışma çıkar. Yaralananlar olur, ama ordu hiç kimseyi, ambulansları bile oraya yaklaştırmaz. Ancak yardım edilmesi gerekiyordur, bu yüzden de Ev Kadınları Komitesi bu yasağa aldırmaz. Bir kampanya düzenleyip kiralanan araçla yola çıkılır. Çatışma alanına yaklaştıklarında arabanın sürücüsü daha fazla gitmeyi reddeder. Bunun üzerine Domitila ve Haununi Ev Kadınları Komitesi Genel Sekreteri yaralıları arabaya kadar taşımaya başlarlar. Bu iş bütün gün sürer. Bu sırada biri dört diğeri yedi aylık gebedir.

Bu olaydan birkaç hafta sonra askeri bir darbe olur ve General Barrientos iktidara gelir. İlk iş olarak ücretleri azaltan bir kararname yayınlar. Protesto gösterileri başlayınca işçi liderleri tutuklanır ve yurt dışına sürülür. Örgütlenen yeraltı sendikasının liderini tutuklamak için madene gelen askerler, yanı sıra pek çok kişiyi tutuklarlar, birçoğunu da öldürürler. Bu bardağı taşıran son damla olur. İşçiler madendeki dinamitleri de alarak bir protesto gösterisi için hazırlanırlar. Askerlerle işçiler arasında çıkan çatışma büyük bir katliama dönüşür. Askerler makinalılarla, uçaklarla kasabaya saldırırlar. Her yere ateş açarlar, hatta çocuklara, yaralıları taşıyan ambulanslara bile. Sonuç: Yüzlerce ölü ve yaralı. Ve Siglo askeri bölge ilan edilir.

Bir süre sonra olanları araştırmak üzere yurt dışından üniversite, basın ve kilise temsilcilerinden oluşan bir komisyon gelir. Ancak korkudan kimse bir şey söyleyemez. Domitila kocasının uyarılarına rağmen her şeyi göze alarak olan biteni anlatır. Sonra, şaşılacak şey!.. "**Hatta ordudan bile yiyecek bile getirilerek dağıtıldı, kötü bir şaka gibi... Onca insanı öldürmüslerdi ve şimdi de bir parça ekmek ve bir kutu sardalye ile çenemizi kapatmak, bizi susturmak istiyorlardı.**"

Bu yaşayacakları son acı değildir. 24 Haziran 1967'de bir katliam daha yaşanır; sendikanın, sorunları tartışmak üzere düzenlediği toplantıdan bir gün önce. Daha şafak sökerken askerler saldırıya geçmiştir. Birçok kişi yatağında öldürülür. Sonuç: Yine yüzlerce ölü ve yaralı.

Domitila cenaze töreninde bir konuşma yapar. "**Buna katlanamayız. İşçi sınıfını nasıl böyle**

katledebilirler? Ülkelerini zenginleştirmek için özveriyle çalışan bu insanlar nasıl öldürülürler?'' ''Sizin silahlarınız var diye, buralarda dolaşabileceğinizi mi sanıyorsunuz? Biz de pantolonları çekeriz, bizim de yürekli adamlarımız var.''

İki gün sonra Domitila ve kocası tutuklanır. Sorgu için gözlerini bağlayarak başka bir binaya götürürler. Gözleri açıldığında ilk gördüğü şey 'Gelişme İçin Birlik' yazılı iki el resminin yanında ABD ve Bolivya bayraklarıdır. Sorguyu bir CIA ajanı yapmaktadır. Soruları cevapladığında serbest bırakılacağını, çocuklarının yurt dışında öğrenim görebileceğini söylerler. Domitila'nın cevabı son derece kesindir. **''Kim oluyorsunuz da bunu bana soruyorsunuz? Eğer sendikalıysam ve politik sorunlarım varsa, bu hükümetimin işidir. Şimdi benim size sormam gerekiyor: Siz kimsiniz? Ve burada ne yapıyorsunuz? Ben Bolivya vatandaşıyım, Kuzey Amerika değil!''** Bu sırada dışarıda sürdürülen gösteriler, verilen dilekçeler, bildiriler Domitila'nın serbest bırakılmasını zorunlu kılmıştır. Bir hafta sonra kocası da serbest bırakılır.

Ancak yeni bir sorun çıkmış, kocası işten atılmıştır. O'na karısına sahip olması ya da onu terk etmesi gerektiği, aslında kendisiyle hiçbir sorunları olmadığı söylenmiştir. Artık şirketin evinde kalmaları da mümkün değildir. Bir gece şirket görevlileri tarafından eşyalarıyla birlikte Oruro'daki bir meydana atılırlar. Bir süre sonra Domitila Siglo XX'ye dönerken kasabanın girişinde yeniden tutuklanır. Bu sırada sekiz aylık gebedir. Önce gerillalarla ilgisi olup olmadığı, kim olduğu, Siglo XX'ye neden gittiği sorulur. Sonra konu değişir: **''... Kadınların neye yaradığını bilip bilmediğimi sordu. Kadınlar yalnızca erkeklerin zevk kaynağı olduğuna göre neden birlikte olmuyorduk?''** Sorguyu yapan, görevli albayın oğludur ve niyeti yalnızca eğlenmektir. Domitila'ya tecavüz etmeye çalışır, Domitila karşı koyar; **''Dizlerini buraya, karnıma koydu, elleriyle boğazımı sıkmaya başladı, beni boğmak üzereydi. Bağırdım, bağırdım... Daha fazla sıktığını ve soluk almakta güçlük çektiğimi farkediyordum. Karnımı patlatmak ister gibiydi.''** Domitila doğacak çocuğunu korumaya çalışır, bu arada albayın oğlu yaralanır. Bunun üzerine hep birlikte dövmeye başlarlar. Doğacak bebeğini öldürmekle tehdit ederler. Birkaç saat sonra hücrede doğum sancıları başlar. **''Bebeğin doğmasını istemiyordum. Kendi kendime de; 'Eğer doğarsa ölü doğsun. Albayın onu öldürmesini istemiyorum! Bebeğim canlı doğmasın! Çok zorlu anlar geçirdim. Bebeğin başı çıkmak üzereydi ki, onu elimle ittim. Korkunç bir andı.''** Yine de bebek doğar, bu arada Domitila bayılır. **''Daha sonra tüm gücümü toplayarak kordonunu bulunca, onu da izleyerek bebeğimi buldum. Buz gibi, donmuş, orada döşemenin üzerinde.''** Giderek Domitila'nın durumu da kötüleşir, onu hastaneye götürmek zorunda kalırlar. Ama daha tam iyileşmeden hiç alışık olmadığı iklimde bir köye sürgün gönderilir. Siglo XX'ye dönmesi yasaklanır.

Bütün bu yaşadıkları Domitila'yı bir süre için bunalıma sürükler. Yaptıklarından suçluluk duymaya başlar, ama bu durum uzun sürmez. Bir süre sonra oradaki halkla kurduğu ilişkiler, okuduğu kitaplar sayesinde yeniden kendini bulur. Bu kez kırsal bölgede yaşayan insanların sorunlarını kavramak için çaba göstermektedir.

Bu sırada General Barrientos ölür. Yeni bir darbeyle General Ovando yönetimi ele alır. Barrientos'un işten attığı işçiler yeniden işlerine dönmeyi talep ederler; kabul edilmeyince aileleriyle birlikte açlık grevine başlarlar. Sonunda işlerine dönmesine izin verilir. Domitila'nın kocası da bunların arasındadır. Böylece yeniden Siglo XX'ye dönerler. 1971'de bir darbeyle iktidara gelen General Banzer ilk iş olarak sendikaları kapatır. Sonra arkası gelir, devalüasyon, ekonomik önlemler paketi, maden ocaklarındaki işçilerin radyo istasyonunun kapatılması, vs. Protestolar devam eder ve arkasından katliamlar.

Hükümetin iktidarını sağlamlaştırmak için kullandığı tek yöntem baskı değildir, rüşveti de etkili kılmaya çalışır.

Domitila'nın kocasının aldığının üç katı fazlasıyla iş önerirler. Çocuklarına burs verilecektir. Domitila'da verilen bursla okuyup kendini geliştirecek (!), bu arada İçişleri Bakanlığı'nda çalışabilecektir. Kocası da kendini seviyorsa bu öneriyi kabul etmesini söyler. Domitila'nın cevabı bir tokat gibi patlayacaktır. **''Dürüst olmak gerekli, yalan mı? Çünkü senin bir idealin var. Durumumu düzeltmek için, şimdiye değin halkım için yaptıklarıma ihanet edemem tamam mı? Bir lider olarak benim sorumluluklarım var. Kısacası, düşmanımla aynı kampta yer almanın ne bir özürü vardır, ne de böyle bir şeyi düşünebilirim.''**

Baskılar giderek artar. 1974 Kasım'ında Banzer, diktatörlüğünü açıklayan, politik partileri, sendikaları yasaklayan bir hükümet bildirisi yayınlar. Protestolar, tutuklanmalar sürer gider.

''Fakat gerçekte onlar sendikalaşmış ve örgütlenmiş işçi sınıfının oluşturduğu, kadınların ve çocukların da yer aldığı geniş cepheyi unutmuşlardı. İşte işçi sınıfı hareketi bitmedi, ölmedi de.''

Nadire Mater'in çevirisiyle Mayıs 1986'da Belge Yayınları tarafından basılan bu kitap, Domitila Barrios de Chungara'nın ve halkının yaşam öyküsü, Moema Viezzer'in deyişiyle ''bir halkın gözyaşları.'' Bu gözyaşlarından belki de en büyük pay kadınlara düşüyor, azıcık bir parayla çocuklarını doyurmaya çalışan kadınlara, kocaları öldüğünde evlerinden atılan kadınlara, tutuklanan kocalarını bulmak için hapishaneleri dolaşan kadınlara, gösterilerde dayak yiyen, tutuklanan, ölen kadınlara... Evet, bunlar yalnızca acının gözyaşları değil, aynı zamanda öfkenin ve direnişin yaşları. Domitila ile birlikte bu kitapta adı geçen ve adı belirtilemeyen binlerce Bolivyalı kadının bu gözyaşlarını silmek için, bu yaşların artık dökülmeyeceği günler için verdikleri mücadele bugün de sürüyor.

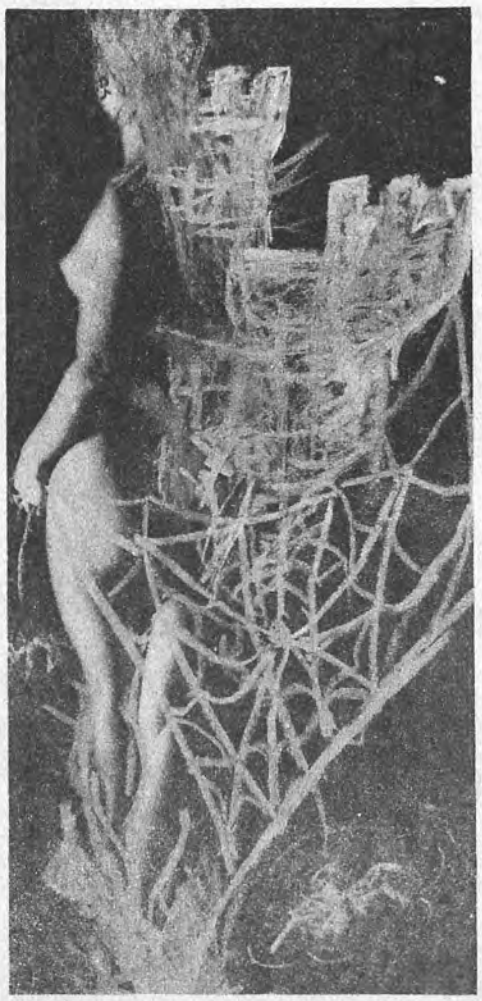

Çiçeklerin Dili

Haldun Çubukçu

meskun harmanların
kökboylarında vurgun yemiş gelincikler
ve sislerin içinden tarumar
karanfil katarları geçerdi

müneccim papatyaları yalanlasa da
eylûli fermanların muhalefet şerhi
tutuşturup gün göçüğü bir yükü
duvar diplerinde sarı kontarumlar biterdi

aczine yanar şimdi
sarp kayalarda gizli nergis
yanıbaşından dağları delip de
akıp gitti çoktan ferhat

minaili çinilerde nakşedilmiş lale
erguvanlara rübailer düştükçe her seher
sabrın zehir sütünü emip zakkumlardan
tükenirdi derviş diken
eflatun bulutların maktelinde

ve kırmızı gülün hazan zamanı
boyun eğse de mor menekşe
harâbâtlarda aliaba bir isyan gezerdi.

*lisan-ül ezhar**
olmazdı, olmasa yarin cemali
göğsümde cephesini kurduğum bergüzar
dayanmazdı, dayanmasa çiçek kalesi.

* lisan-ül ezhar: çiçeklerin dili

Futbol Ve Resmi İdeoloji

Eser Özaltındere

*1954'te doğdu. **Artvin 7 Mart**'ta futbola başladıktan sonra **Gençlerbirliği Adana Demirspor, Galatasaray, Sakaryaspor** kulüplerinde kalecilik yaptı.*

*Halen **Anadolu Spor Kulubü**'nün kalesini koruyan Eser, Milli Takım'da da görev aldı. 12 Eylül öncesinde, **Amatör Sporcular Derneği** İstanbul Şube Başkanlığı yapan Eser, A.İ.T.İ.A. ve İ.Ü. Felsefe Tarihi bölümünü bitirdi.*

Ülkemizde, son yıllarda yoğun bir depolatizasyon dönemi yaşanmakta. Kitlelerin politik etkinlikten olabildiğince soyutlanabilmesi için birçok yollar denenmekte, bu doğrultuda birçok araç kullanılmaktadır. Televizyondaki yayınların, son günlerde sürekli türeyen düzeysiz magazin gazetelerinin,her türlü iletişim aracında her geçen gün biraz daha fazla yer alan skandal ağırlıklı magazin haberlerinin, gösterişe, göz boyamaya yönelik eğlence ve tüketim malı salgınının vb.nin amacı açıktır: Bu taraftan kitleleri, amaçlanan değerlere göre programlamak (kapitalist sistemin değerleri), böylelikle emperyalist olgunun üst yapısal bölümüne katkıda bulunmak; diğer taraftan gelişmemiş ülke insanının varlık yapısında belirleyici öge olan tutkularına müdahale ederek ona ikincil ilgi alanlarını yaratmak ve bu alanlara doğru onu güdümlemek, daha açık bir ifade ile onu uyutmak, pasifize etmektir.

Resmi ideoloji, söz konusu amaçları doğrultusunda, yarar umabileceği en küçük ilgi alanını dahi şekillendirmek ve kullanmak tutumu içerisinde olmayı, bağlı bulunduğu sistemin temel yapısal karakteristiklerinden olması dolayısıyla, vazgeçilmez bir ilke olararak benimsemiştir. Çok doğaldır ki, özsel nitelikleri gereği büyük yığınların ilgisini çeken futbol olgusunu da birçok yönden kullanma arayışı içinde olacak ve fırsatını yakaladı mı bu geleneksel tutumunu gerçekleştirmekten kaçınmayacaktır. Söylemek istediğim, futbolun bizatihi bir araç olduğu değil, onun şöyle ya da böyle kullanıldığıdır. Mesela, bir toplumsal organizasyon meselesidir.

Futbolun, kitlelerin, edilginleştirilmeleri doğrultusunda kullanılması çok yeni bir olgu değil. Özellikle azgelişmiş ülkelerde bu kullanım kendisini çok belirgin bir şekilde gösteriyor. Yıllarca Portekiz'i yönetmiş diktatör Salazar'ın "Ben Portekiz'i üç F ile yönettim: Fiesta Futbol, Fatina tümcesi, söylediklerimize ipucu olması bakımından güzel bir örnek teşkil ediyor.

Son yıllarda, ülkemizde de izlenen politikaların paralelinde, kitlelerin edilginleştirilmeleri konusunda dikkat çekici önemli kararlar alındı. Bu kararların başında, üçüncü ligin yaygınlaştırılması, spora özel bir önem verilerek 'olanakların seferber edilmesi', profesyonel futbol kulüplerinin maliyeye olan borçlarının azaltılması veya silinmesi vb. uygulamalar geliyordu. Bunlara, çok büyük paralar verilerek çok sayıda yabancı çalıştırıcının ve yabancı futbolcunun transfer edilmesi de eklenebilir. Futbola açık bir şekilde siyasetin karıştırıldığını, çok sayıda siyaset adamının temsil ettiği kentin takımının amigoluğunu yaptığını takımlarının küme düşmemesi için mevkilerini kullanarak hakemler ve federasyon üzerinde etkili olmaya çalıştıklarınını ve olduklarını da gözledik.

Tüm bu yapılanlara yüzeysel olarak baktığımızda ve bunları yarı akılcı özellikleri, dış görüntüsel renklilikleri bağlamında ele alıp incelediğimizde, ülke futbolunu çağdaş bir düzeye ulaştırabilmek konusunda önemli adımların atıldığına ilişkin yanlış bir kanıya varabiliriz. Ancak, yukarda birkaç örneğini verdiğimiz uygulamaları bir bütünlük içinde, ortak paydaları doğrultusunda incelersek amacın, hiç de kaba gözlemin bize gösterdiği çizgide olmadığını kolayca görebiliriz. Türkiye'de, olağanüstü dönemin hemen arkasından iktidara gelenlerin almış oldukları ilk tedbir, üçüncü ligin kurulması olmuştur. Bu uygulama o kadar aceleye getirilmiştir ki, oldu bittiye şaşmamak elde değildir. Diğer taraftan, üçüncü lig de gereğinden fazla grubun, dolayısıyla gereğinden fazla takımın yer aldığı görülür. Acaba Türkiye'nin spor organizasyonu bu uygulamayı kaldırabilir mi, üçüncü ligde takımları bulunan iller, ilçeler, semtler spor yapmaya elverişli olanaklara sahip midir, bu olanaklar sağlanmadan üçüncü lig kurulmasının bir yararı var mıdır, seyire yönelik organizasyonlardan önce yığınların spor yapabilmesine olanak sağlayacak alanların düzenlenmesi daha önemli değil midir, gibi soruları içeren geniş çaplı hiçbir araştırma yapmaya gerek duyulmadan bu uygulamaya geçilmiştir. Bu uygulamayı gerçekleştirenler bu sorulara yanıt arayışı içinde değlidirler. Onlar, Türkiye'de çağdaş anlamda spor yapılabilmesinin, sağlıklı, üretken, kültürlü kitlelerin oluşturulabilmesinden başka amaçlar, planlar doğrultusunda sporu, futbolu bir araç olarak kullanabilme çabası içindedirler. Onlar için sahaların taşlı, çakıllı oluşunun, stadlarda su akmayışının, pislikten tuvaletlere gidilmeyişinin, üçüncü ligde büyük hakem trajedilerinin yaşanmasının, rakip takımın can güvenliğinden yoksun olarak top oynayışının ve daha bir sürü olumsuz koşulun hiç önemi yoktur.

Zaten, iktidara egemen çevrelerde söz konusu uygulamaların, spora yapılan yoğun yatırımların amacını "kitlelerin ve gençlerin anarşiden uzaklaştırılmaları" biçiminde açıklamaktadırlar. Bu ifade, gerçekte, sistemin spordaki ana amacı olan kitlelerin en temel gereksinmeleriyle ilgili ana ilgi alanlarının ikinci ilgi alanlarına kaydırılmaları, yönelişinin saklanması için kullanılan paravan bir anlatımdan başka bir şey değildir.

Futbol konusunda son günlerde izlenilen dikkat çekici politikalardan biri de büyük paralarla Türkiye'ye yabancı futbolcu ve çalıştırıcıların getirilmesiyle kulüp işlerine canlılıklar getiren yasal ve yasal olmayan değişikliklerdir. Bu yasal olan ve yasal olmayan değişiklikler, kulüplerin maliyeye olan borçlarının silinmesi veya azaltılması ya da bu konuda kolaylıklar sağlanmasıyla vergi kaçırılmasına olanak sağlayabilecek olan kulüplere parasal yardımda bulunanların bu meblağları vergiden düşebilmesi gibi uygulamalardır. Bu kararlar ilk planda Türkiye'de sporun kalkınması için ileriye doğru atılmış adımlar şekinde algılanabilir. Ancak bu alınmamıştır ve tek amacı da kent soylu sınıfın bu sektöre de tamamıyla egemen olması ve bu alanı çıkarları doğrultusunda kullanmasıdır. Bu şekilde bir taraftan Türkiye'ye çekilecek, diğer taraftan da birçok para babası paralarını bu sektöre akıtacak, böylelikle gazetelerin spor sayfalarının boyalı propagandasının yardımıyla da zaten bireysel ve toplumsal yönden doyuma kavuşamamış, büyük duygusal çalkantılar, huzursuzluklar içerisinde doyum arayan kitleler, yapay olarak yaratılmış, renkli, heyecan ve rekabet ortamına sorgusuz sualsiz dalacak doyum bulmaya çalışacaktır. Hele bir de halkın temsilcisi onun yol göstericisi olduğunu sanan siyaset adamlarının da takım tutma, masabaşı oyunlarına girme şeklinde bir renkliliğe katılması, tarihsel koşullarından dolayı sürekli kendini yönetecek bir lider arayışı içerisinde olup liderlerin yaptığını yapmayı onu izlemeyi bir alışkanlık durumuna getirmiş olan geniş halk yığınlarını ister istemez o renkliliğin içerisinde yer almaya itecektir.

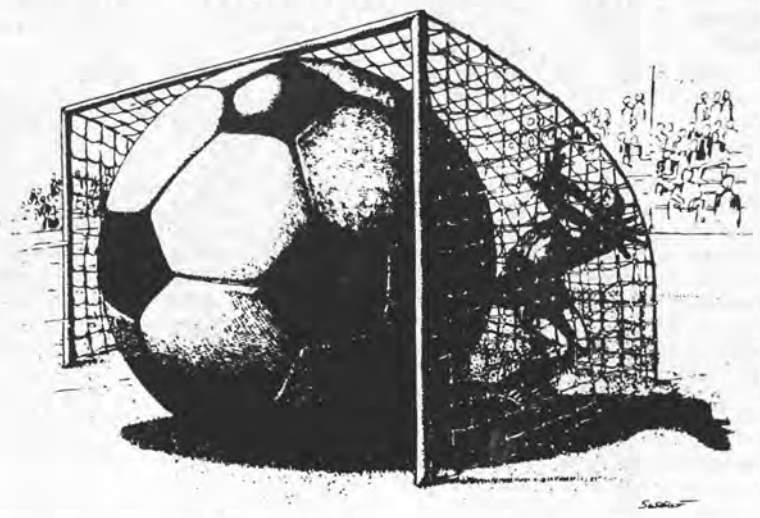

Buraya kadar yaptığımız açıklamalarımızla, son yıllarda ortaya çıkmış örneklere dayanarak, Türkiye'de sporun (özellikle futbolun) hangi amaçlar için kullanıldığını ortaya koymaya çalıştık. Ancak, futbolun kitlelerin edilginleştirilmesinde kullanılmasını saptamasının ötesinde, bu olguya olanak sağlayacak koşullardan en önemlisi olan insan öğesi üzerinde de durmanın konumuzun daha da netleşmesi açısından gerekli olduğu kanısındayım. Sonraki yazılarda bu olguyu çözümlemeye çalışacağız.

Yaşasın Kitap - Okuma Notları

Hazırlayan: Tunca Arslan

1793 DEVRİMİ (Victor Hugo, Kaynak Yay. Çev. Alev Er. 436 sh.)

Geçtiğimizyıl sahneye de uyarlanan "1793 Devrimi" hiç ara vermeden bir solukta bitirilebilecek bir roman. Hugo, romantizmin babası bu büyük yazar, taraf-sız bir gözle yazdığı kitabında, tek tek cumhuriyetçilerin, kralcıların, savaşta çocuklarını kaybeden bir annenin, köylülerin vb. gözünden ayrı ayrı bakarak devrim Fransasını anlatıyor. Terör ve giyotin yılları nasıl bir tarihsel zorunluluğun sonucuydu? Paris'in veya Vendee'in gerçekleri nelerdi? Nefret ve bağışlama, yaşatma ve öldürme insanın iç gerçekliğinden başka nelerin ifadesidir? Evet... bütün bu sorulara taraf tutmadan yaklaşıyor Hugo, seçimi okuyucuya ve onun bilgisine bırakıyor. Robespierre, Danton, Marat gibi ihtilal önderlerini de ruh halleriyle tanıtan ve tartışmalarına geniş bir yer veren kitap özellikle ülkemizde daha önce yayınlanan, Anatole France'in "Tanrılar Susamışlardı"sı ile devrime yaklaşımı açısından benzerlik taşıyor. Laf aramızda, "sivil toplumsal" laflar edenlerin dışında bu iki kitabı okuyupta "kralcılar haklıydı" diyene de pek rastlamadım.

GÖZALTINDA KAYBOLANLAR (Kürşat İstanbullu, Yalçın Yay. 150 sh.)

"Gözaltında Kaybolanlar" daha önce Yeni Gündem'de bir ortak çalışma sonucu, kapak konusu olarak yayınlanan bir araştırmanın, K. İstanbullu tarafından genişletilmiş ve derlenmiş hali. 12 Eylül'den sonra sola yönelik, baskı-işkence yoluyla sindırme ve kırım politikasının trajik tablosunu çiziyor kitap. İnsanlık dışı yöntemler, sahte otopsi raporları, öldürüldükten sonra tahliye edilenler, bir apartman dolusu tanığın önünde, çoktan öldürülmüş birini dördüncü kattan aşağı atıp "intihar etti" diye düzenlenen tutanaklar, olayları bizzat yaşayan tanıklarla yapılan görüşmelere, mahkemelere verilmiş suç duyurularına, resmi yazışmalara dayanılarak açıklanıyor. Cezaevlerindeki binlerce tutuklunun yanı sıra, tahminen sekiz yüze yakın kişi de çeşitli tarihlerde gözaltına alındıktan sonra, Arjantin ve Şili'yi anımsatır biçimde kaybolmuş durumda. 21 Kasım 1980'de gözaltına alındığından beri hiçbir haber alınamayan Hayrettin Eren'in annesi, "ağlamayı ve bağışlamayı unutmuş bir ana" şöyle diyor: "Bir tanıdığın çocuğu gözaltında öldürüldü, ama mezarı var. Gidiyorlar, çiçekler bırakıyorlar. Onunla konuşuyorlar. Evladımın mezarı bile yok. Siz bu duyguyu bilir misiniz? Buna dayanacak bir ana taniyor musunuz? Evladımı arıyorum. Ona ne olduğunu öğrenmek istiyorum. Öldürüldüyse mezarını bilmek istiyorum. Mezarına gidip çiçekler koymak istiyorum." (sh. 21) Kitabın ana düşüncesi ise bir tutuklunun mahkemede duyulan sesinde söyle özetleniyor: "Devrimci olmayabilirsiniz, komünist olmayabilirsiniz, sosyalist veya sosyal demokrat da olmayabilirsiniz, hatta bir yurtsever dahi olmayabilirsiniz. Eğer bir faşist değilseniz ve Hitler gibi 'şunlara, şunlara... şunlara işkenceler uygulanabilir' demiyorsanız, insanların işkence edilerek öldürülmelerine asla kayıtsız kalamazsınız. Naziler açıkça işkencede öldürdüklerini söylüyorlardı, ama burada işkence ile öldürülen birçok kişinin ölümüne sahte belgelerle gerekçeler bulunuyor. Bunlara asla ve asla kayıtsız kalamazsınız." (sh. 113)

"Gözaltında Kaybolanlar" belgesel niteliğinden ve başarılı bir gazetecilik örneği olması açısından kutlanacak bir çalışma. Ancak yazarın zaman zaman kullandığı gereksiz ve kuru söylemin, inandırıcılıktan uzak klişe sözler ve kitabın önemini gölgelemese bile bir fazlalık oluşturduğunu da belirtmeliyim.

BÜYÜK YOLCULUK (Jorge Semprun, Can Yay. Çev. Nedim Gürsel, 237 sh.)

20 yaşında, faşizme karşı mücadelesini, İspanya İç Savaşı'ndan sonra, Fransız Direnişi'ne katılarak sürdüren, ancak Gestapo tarafından yakalanan bir İspanyol komünisti olan Jorge Semprun, yaşadıklarını ve anılarını başarılı bir kurguyla romanlaştırarak anlatıyor. Romanın baş kişisi, felsefe öğrencisi, hafif silahlar ve patlayıcı madde uzmanı Gerard, Semprun'dan başkası değil. Romanın ana ekseni, Buchenwald toplama kampına diğer tutuklularla birlikte yapılan tren yolculuğu ve kamp yaşamından oluşuyor.

Yazar sık sık yaptığı zaman-mekan geçişleriyle (bilinç akışı tekniğinin de etkisi ile) bir devrimciyi her yönüyle, duyguları, düşünceleri, eylemleri ve yaptığı seçimdeki kararlılığından en ufak bir ödün vermemesindeki zorunluluğu kavrayışı ile, çok cesur bir dille tanıtıyor okuyucuya.

Bir bireydir Gerard ama birey olmanın coşkusunu kim olduğunun ve yapılması gereken bir iş yaptığının bilincinde ve yoldaşlarına duyduğu -bugünlerde çok az kimsenin anlayabileceği- sevgi ve güvende duyar asıl. Kamptan kurtulduktan sonra, yakınlardaki bir Alman köyünde, yaşlı bir kadınla konuşmasını çok net bir biçimde şöyle anlatır: " 'İki oğlum' diyor, 'iki oğlum da savaşta öldü.' Bana oğullarının cesetlerini yem olarak atıyor, savaşta ölen oğullarının cansız gövdeleri ardına saklanmak istercesine. Bütün acıların benzer olduğunu anlatmak istiyor böylece. Bütün ölülerin birbirine benzediğini tanıtlamaya çalışıyor. Ölen arkadaşlarımın küllerinin karşısına kendi acısının ağırlığını koyuyor. Ama her ölünün ağırlığı eşit değildir elbet. Alman ordusundan hiçbir ceset ölen arkadaşlarımın bir tekinin dumanı kadar bile ağırlık taşıyamaz." "Umarım ölmüşlerdir, umarım iki oğlunuzda ölmüştür." (sh. 153) Mutlaka okunması ve tartışılması gereken bir kitap diyorum, "Büyük Yolculuk" için. Son olarak yayıncılığımızda pek rastlanmayan güzel bir olay olarak, Nedim Gürsel'in Jorge Semprun ile yaptığı söyleşinin ayrı bir bölüm olarak yer aldığını anımsatmalıyım.

NİKARAGUA SANDİNİST HALK DEVRİMİ (Yazın Yay. Çev. Emre Öner 192 sh.)

Üç milyonluk küçücük bir Orta Amerika ülkesi Nikaragua. 1979'da Sandinistler'in kesin zaferinden sonra, özellikle 1982'den başlayarak hız kazanan, Amerikan emperyalizminin tehdit ve baskılarına, CIA destekli contraların saldırılarına karşın devrimi yaşatma mücadelesi veren bir ülke aynı zamanda. Bütün bunlara rağmen, kitaptaki makaleler ve söyleşilerden devrimin Nikaragua gerçeğine sıkı sıkıya bağlı, sağduyulu ve olgun bir önderlik tarafından yönetildiği anlaşılıyor. Halka güven veren ve halkına güvenen bir önderlik bu. Devrimin asıl olarak köylülüğe dayanması ve her türlü geri toplumsal-kültürel miras da gözönüne alınırsa, sosyalist önderliğin devrimi birçok açıdan doğru yola kanalize ettiği anlaşılıyor kitaptan. Tomas Borge, "Kadınlar ve Nikaragua Devrimi" adlı konuşmasında şöyle diyor: "Bir kadının hem anne, hem de işçi, hem anne, hem de öğrenci, hem anne hem de sanatçı, hem anne hem de siyasi bir önder olabilmesi, hem devrimin kendisinden beklediği görevleri yerine getirip hem de özverili, yetenekli ve sevecen bir anne olma şeklindeki o güzel olayı gerçekleştirmesini nasıl olur da güvenceye almazlık edebiliriz?" (sh. 24) "Nezaket sömürücü sınıfların bir özelliği değildir. Şövalyelik, burjuvazinin özel mülkiyeti değildir. Yeni bir nezaket ve yeni bir devrimci şövalyelik, kadınlara yönelik Sandinist nezaket ve şövalyeliği yaratmalıyız." (sh. 27) Devrimin niteliği ve aşamaları konusunda, sendikaların, köylü ve gençlik örgütlerinin de katıldığı tartışmalar yapılıyor. Geçmiş sosyalist deneylerden gerekli ders çıkarılmış. Victor Tirado, kapitalist sınai ve tarımsal işletmelerin varlığını koruması konusunda şunları söylüyor: "Zamanı gelince sosyalizm yolunu tutacağız. Ama bu yolu katetmeden önce geçeceğimiz aşamalar hakkında çok açık fikirlere sahip olmamız kaçınılmazdır ve zorunludur. Sosyalizmin büyük ölçekli sanayinin olmadığı ve ekonominin temelde tarıma ve tarım ürünlerinin işlenmesine dayalı bir ülkede inşa edileceği hesaba katılmalıdır." (sh. 38) Yine Sandinist önderlerden Jaime Wheelock'a göre, "Bizim sosyalist ilkelerimiz olabilirse de -ve öyledir- toplumumuzu dönüştürmenin çözümü, bütün üretim araçlarının kamulaştırılmasında yatmamaktadır. Bu sosyalizmden çok ziddına varır." (sh. 86)

Nikaragua ve Sandinistler hakkında önemli bir bilgilenme kaynağı olan kitap yine de Türkiye solu tarafından merak edilen bazı soruların yanıtlarını içermiyor. Örneğin, Elden Pastora'ya bir "karşı devrimci" deyip geçmek mümkün mü? Bir zamanların destansı kahramanı "Komutan Sıfır" ile Sandinist önderlik arasında neler olup bitti? Uluslararası Halk Gönüllüleri'nden oluşan, Simon Bolivar Tugayı neden silahlarını bırakmaya zorlandı ve Panama'ya sürüldü? Carlos Arguello'un da kabul ettiği gibi (sh. 176-179-181) devrimin daha ileri götürülmesini isteyen ve tutuklanan sol muhalefet gerçekte neyin ifadesi? Bu ve buna benzer soruları açıktır ki, Daniel Ortega'ya yöneltmiyorum. Şimdilik çevirmenlerimizin ve yayınevlerimizin kulakları çınlasın yeter.

PICASSO (Wilfried Wiegand, Çev. Canan Dövenler, Alan Yay. 173 sh.)

Theodore de Banville, bir zamanlar "Çok yaşa kutsal bohem" diye sessizce haykırmıştı bir şiirinde, Albert Camus, "Dünyanın saçmalığı ancak estetik olarak haklı gösterilebilir" demişti. Picasso ise, birbirinden kesin kopuşları ve çelişkileri içeren bütün dönemlerine egemen olan estetik anlayışını şöyle özetliyordu: "Bizim iç gerçekçiliğimiz, dış gerçekçiliğimize çeki düzen verir." Şu sözlerde Picasso'nun, "Ben resimlerimi tamamladıktan sonra hiç kimseye göstermeden sarıp sarmalayıp mühürlesem bile aynı etkiyi bırakırlar. En dolaysız bildirimlerdir burada söz konusu olan." (sh. 118) "Artık daha çok beyaz tuvalin tek başına etkili olmasını yeğliyorum. Böyle gidersе, hiç dokunulmamış bir tuval üzerine imza ve tarih atmakla yetineceğim sadece." (sh. 119) Wiegand, kitabında, biyografisini yazdığı kişiden oldukça farklı estetik anlayışlara sahip olduğunu sezdirerek, tanıtılmadık yönünü bırakmıyor Picasso'nun. Erotizmin, melankolinin ve neredeyse dinsel tören havasının egemen olduğu Mavi Dönem'den sonra, değişen yaşam koşullarıyla birlikte, iyimserliğin, gururun ve kahramanlığın öne çıktığı Pembe Dönem'in doğuşu, Picasso'nun, Henri Matisse'nin evinde rastlantı sonucu gördüğü bir heykelciğe bütün gece hayran hayran bakıp, ertesi gün, tümüyle zenci sanatı ve Batı Afrika heykel ve maskları üzerine kurulu kübizme geçiş çalışmalarına başlaması vb. ince ayrıntılar ve Picasso'nun özel yaşamının gariplikleri de verilerek anlatılıyor. Bugün Picasso denince hemen herkesin aklına ilk önce "Guernica" gelir. Ama çok az kimse bilir ki Picasso bunu tamamen arkadaşlarının zorlamasıyla yapmış ve bir daha da böyle bir resim yapmayacağı konusunda bas bas bağırmıştır. Gerçekten de sanat yaşamında "Guernica" nın, içerik yönünden ikinci bir yönelmesi olmamıştır. Garip adamdır Picasso. Jose Ortega'nın "Bir İspanyol'dan olağandışılıktan başka bir şey beklemek haksızlık olur" nitelemesine tıpa tıp uyar. Franco, 18 Temmuz 1936'da Cumhuriyet'e karşı saldırıya geçinceye kadar ona sempatiyle bakar. O zamana kadar, şöyle diyordu: "Ben kralcıyım, çünkü benim ülkemde bir kral var." (sh. 106)
Geç dönem sanatı artık Picasso'nun kendini tamamladığı ve en çok tartışıldığı dönemdir. Ferdinand Leger, Diego Rivera gibi, genç Marksist ressamlar yoğun eleştirilerde bulunurlar. Leger, biçimlerin sade olmasının halk açısından önemine işaret ediyor ve Picasso'nun hiçbir zaman düşünmediği bir şeyi, sanatsal üslubun sosyalist dayanışmanın hizmetinde kullanılmasını öneriyordu. Rivera ise, "Paris'te sanat artık hiç kimseye hizmet etmiyor. Paris ölmek üzere, sanat da öyle.. Zapata'nın köylüleri hayatlarında makina görmediler ama onlara bizim resimlerimizi gösterdiğimizde anlayacaklarından eminim" (sh. 92) diyerek Picasso'yu eleştiriyordu. Burjuva sanatının geleneksel kalıplarını parçalayan, ama kendisi de her zaman tipik bir burjuva sanatçısı kalan, en büyük düşü "Mutlak bir diktatörlük olmalı. Bir ressamlar diktatörlüğü" olan Pablo Picaso'nun yaşamı belki de Rilke'nin şu sorusunun tam karşılığını oluşturuyor. "Kim bunlar, söyle bana. Bizim olduğumuzdan biraz daha az kaçak yolcular mı?"

'Küfür Romanları' Üzerine Birkaç Söz

Atilla Canersen

Sayın Yalçın Küçük son yıllarda adından en çok söz ettiren yazarlarımızdan, bilindiği üzere. Eski kitaplarının eleştirisini burada yapacak değilim ama son çıkan kitabı "Küfür Romanları"nı okuduktan sonra kitap ve Y. Küçük'ün yöntemi üzerine bir eleştiri yazmayı adeta gerekli gördüm. Kitabın "Roman Kuramı" gibi iddialı ve ancak entellektüel tartışma konusu olabilecek yönleri beni hemen hiç ilgilendirmiyor. Burada "Gece Dersleri" ve "Sudaki İz"in bir savunusunu da yapacak değilim. Bunun muhatabının Sayın Ahmet Altan ve Sayın Latife Tekin olduğunu düşünüyorum çünkü. Üstelik bu kitaplarda tepki ve eleştirimi çekecek bir çok yön bulunduğunu da hemen belirtmeliyim. Ben burada yaklaşımımı çok farklı bir eksene oturtmaya çalışacağım. ("Küfür Romanları" üzerine Sayin Alev Alatlı'nın "Aydın Despotizmi" başlıklı Y. Küçük'ü eleştiren bir kitabı da yeni çıkmış bulunuyor. Alev Alatlı'nın karşı çıkış noktalarıyla da kendimi özdeş görmüyorum ve kitabının nispeten haklı ama son derece yetersiz bir eleştiri olduğunu düşünüyorum.)"Küfür Romanları"nın önemi nerede peki? Birincisi, bir tür "Geçmiş Sahiplenmesi" iddiasında görünmesine ve 12 Eylül'ün moral ve yön etkileri üzerine bir tartışma başlatması isteğinde oluşu. İkincisi, sol-aydınlar arasında varolan polemik bozukluğunu çok yanlış eksenlerde, kanımca yeniden üretmesi. (Burada etik bir boyuta giriyoruz) Üçüncüsü, Y. Küçük'ün bilemediğimiz yeni bir meziyetini(!) ortaya koyuşu; amatör psikanalistliğini. Dördüncüsü, Y. Küçük'ün kişiliği ve tezleri dahilinde "aydın" ve "demokrasi" anlayışlarını yeniden tartışma konusu yapabilecek bir dışa-vurum oluşu. Beşincisi ise, kitapta ortaya atılan "Tez"lerin ve eleştirilerin bir-iki haklı nokta hariç iç-tutarsızlık ve önyargılarla dolu oluşu.

Aslında 160 sahifelik kitap sonuçta şu üç cümleye indirgenebilir ve bunun için de bir kitap değil bir makale pekâla yetebilirdi ama bu tabi ki Y. Küçük'ün bileceği şey. Üç "tez" şu;

1) Latife tekin gizli İslamcı'dır. 2) Latife Tekin şizofrendir. 3) Ahmet Altan Sekso-Manyaktır. (Bunlarda Y. Küçük'ün küfürleri oluyor herhalde.) Tabi bütün bunlar daha "teorik" ve daha okuru okşar deyimlerle yapılıyor: "Eylülistler" gibi. Ha, aklıma gelmişken belirteyim en önemli nokta da kanımca çok yanlış bir "eylülist" tanımı getiriyor oluşu. Ve tabi bu paralelde bir çeşit "gazverme" ile karışık, adeta 12 Eylül öncesi solun kendi iç ilişki ve yapılanmalarına "tabu" şeklinde bakıp bu konuda gelişebilecek tüm haklı eleştiri ve tepkilere setçekip adeta dinsel bir hava içinde ipotek koymaya çalışması olarak şekilleniyor. Y. Küçük, birşeyleri koruma kaygısıyla dahi olsa bu "sahiplenmeyi" çok yanlış temeller üzerine kuruyor. Birtakım değerleri savunmak sanki eleştiri yapmaya engelmiş gibi. Sanki bazı şeyleri eleştirecekseniz, o değerleri savunmaktan vazgeçmek durumundaymışsınız gibi. Daha da önemlisi Y. Küçük solun tüm içsel zaaf ve iç pislilerini dışlaştırarak, bir kötülük tanrısı "Eylülizm" yaratarak, olayı adeta duygusal bir masturbasyon ve bir çeşit dinsel-ayin havası içine sokmaya çalışıyor. Bir şeyleri savunayım derken sağlıklı bir eleştiri ve özeleştirinin yollarını tıkıyor. (Y. Küçük'ün "Özeleştiri" kelimesine allerjisi var, bir paneldeki sözünden hatırlıyorum, bunu "Hıristiyanlığa özgü bir zaaf" olarak görüyor Y. Küçük) Ve insanlara birşeyleri körü körüne savunmaktan başka hiçbir alternatif bırakmıyor adeta.

Ait olma güdülerimize sesleniyor Y. Küçük, bizi en nazik yanımızdan yakalıyor. Suçluluk duymamızı istiyor adeta, eğer bir şeyleri eleştiriyorsak. Olimpos dağında oturan ve şimşeklerini üzerine göndermeye hazır bir tanrı, bir "Afaroz tanrısı"

adeta. Dahası belli bir sosyalizm anlayışını kayıtsız şartsız kabul etmemizi istiyor, mutlak-doğru cetvelleri çiziyor bize. En zayıf yanımızdan yakalıyor bizi; anılarımızdan, arkadaşlarımızdan, değerlerimizden, ortak duygularımızdan. Ve bunun karşısında ufacık bir şey istiyor bizden: Tüm eleştirel bilincimizi yok etmemizi. daha da kötüsü bizi bize karşı mitoslaştırıyor.

Bununla da bitmiyor, olur olmadık bol keseden yargılarda bulunuyor Y. Küçük. isterseniz bunları bir bir inceleyelim; Önsözde "Yeni-Sol" hiçbir

"Bu romanlardaki bakış gün gelir aşılır, ama diğerini aşmak o kadar kolay olmayacağa benziyor."

zaman yeni olmadı. Çünkü "yeni olmak" isterken "sol" olmaktan çıktı" diyor birdenbire. Narsisizmin bu kadarına da pes doğrusu. Y. Küçük soruyor: Ey ayna, söyle en solcu kim?" Ayna da ona diyor ki "lafı mı olur haşmetmeap pek tabi siz!" Böyle düşünüyor Y. Küçük. Üstelik burada bir kalime-satır oyunuyla "yeni-sol"la "yeni-roman"ı aynı şey haline koyuyor. Başlarındaki "yeni" kelimesinden başka hiçbir ilgisi olmayan bu iki şeyi! Ciltler dolusu kitap yazan ve aydınlarımızı rehabilite etmeye kalkan biri bu kadar cahil olamaz. O halde ne? Y. Küçük, Frankfurt okulunu, o okulun düşünürlerini ve homojen olmayan "Yeni-Sol" akımını hiç mi bilmiyor? Bilmiyor olamaz. Ama bir taşla iki kuş vurmak güzel şeydir! Hem sonra "Yeni-Sol" eleştirel bir akım-arayışı değil mi? O halde tüm eleştiricilerin canı cehenneme! Bay Y. Küçük'ün mantığı böyle işliyor! Yaşasın Ortadoksluk, Yaşasın iman, yaşasın pozitivist kilise!

Yalçın Küçük'ün gariplikleri bununla da bitmiyor. Özellikle "Eylülist" tanımında (Böyle bir "ist" uydurulabilirse eğer) son derece sığlıklar göze çarpıyor. Kimdir Y. Küçük'e göre "Eylülist"? O şöyle diyor: "Üç ögeyi sayabilirim. Bir, 12 Eylül öncesinde önü kapalı ve çıkışı olmayan bir konumda bulunması gerekiyor. İki, 12 Eylül ile bir kaybının olmaması gerekiyor. Üç, 12 Eylül ile, 12 Eylül olmasa, hiç gelemeyeceği bir yere gelmiş olması gerekiyor. Böyle bir kimse eylülisttir" Anlayan beri gelsin! Tanımı öyle garip kurmuş ki, şartlar biraz zorlanırsa herkes "Eylülist" olabilir. Hatta bay Y. Küçük'ün kendisi bile! Y. Küçük burada çok sevdiği siyasal tahlillerini terketmiş görünüyor. "Eylülist" olmanın temel koşulunun 12 Eylül'ün temel felsefesini, siyasal düzenlemelerini onaylamak ile mümkün olabileceğini unutup, yerine kendinden menkul kriterler koyuyor. Örnek veriyor Y. Küçük: "Birinci örnek, Bakanlar Kurulu Başkanı Turgut Özal oluyor. Tam bir Eylülisttir ve giderek belirginleşiyor." Haklı bence de Turgut Özal bir "Eylülist"tir. Ama Y. Küçük bunu ne ile izaha kalkışıyor? Birinci öge olarak Özal'ın Milli Selamet Partisi'nden 12 Eylül öncesi milletvekili seçilememesi ve bir işveren sendikasının başında bulunmasına bağlıyor. Ve buna "çıkışsızlık" diyor. (Bence tam da bir çıkışlılık durumudur.) İkinci öge olarak ise kardeşlerinin biri tutuklanmış (Korkut Özal'ı kastediyor) ve tutukluluk süresini hastanede geçirmiş, kısa sürede tahliye olmasını sayıyor. (Demek ailesinden biri çok uzun süre içeri girseydi ya da ağır işkence görseydi Özal Eylülist olmayacaktı.) Üçüncü olarak da Özal 12 Eylül'le ancak başbakan olabilmiş, bu da çıkar faktörüymüş. Bizce Özal bunların hiçbirisinden dolayı "eylülist" değildir. Özal eğer "Eylülist"se bu onun dayandığı sosyal güçlerin "eylülist" olduğu, Eylül rejiminin siyasi programı ile bu güçlerin talepleri çakıştığı ve oluşan otoriter kurumlaşmaların Özal'ın da işine geldiği için Özal Eylülist'tir. Verdiği ikinci örnek hepten garip ve bize adeta bu adama Y. Küçük'ün kişisel bir gıcığı mı var? diye düşündürten bir örnek: "Şahin Alpay, eylülist kategorisine, Turgut Özal'ı kıskandırabilecek bir rahatlıkla giriyor" demiş Y. Küçük. Nedenleri ise hepten komik. "Maocu" oluşundan tutunda, varlıklı oluşuna, hiç hapse girmemesinden, akademik kariyerindeki başarısızlığından, 12 Eylül sonrası Cumhuriyet gazetesinde kitap köşesinin başına getirilişine değin Şahin Alpay'ı bir kalemde "Eylülist" yapıveriyor.. Ve burada yerimizin sınırlı olması nedeniyle yazamayacağımız daha bir sürü garip kelime ve mantık oyunu.

SEN NE İMİŞSİN BE LATİFE!

Y. Küçük, en ağır itham ve "küfür"lerini Latife Tekin'e saklamış olacak ki, kitabın bundan sonraki bölümü ağırlıkla ona ayrılmış. Burada neler demiyor ki Latife Tekin'e. Onun bir eylülist yazıcı olduğundan başlayarak "korkuyu çoğaltma işlevini" yüklenmesine, bu işten "para kazanmasına", "cin, peri masallarıyla din öncesi batıl inançları canlandırmak" işlevine, "satılmışlığına, vb, değin... Y. Küçük çok şaşırmış olacak ki şöyle diyor: "Böyle bir kitap nasıl yazılır: Pek çok şaşırıyorum. Böyle bir kitap nasıl basılır, bunu bir türlü anlamıyorum." Aslında bu şaşırma temelinde tam bir "Aydın Despotizmi" taşıyor. Şaşırıyor çünkü, insanların kendinden başka türlü düşünebileceğini, dahası böyle bir hakları olduğunu anlamak bile istemiyor. Şaşırıyor çünkü temelinde tek düze ve belirli tiplemelerden öte geçmeyen, ajitatif bir "Parti Edebiyatı" hayali yatıyor. Demek ki Y. Küçük'ün elinde mazallah güç (iktidar) olsa, yasaklayacak, toplattıracak, belki de yaktıracak bu kitapları. Ya da bir çok "Reel-Sosyalist" deneyden bildiğimiz gibi "Akıl hastası" gibi teşhislerle rejiminin muhaliflerini kliniklere kapatacak. Bunları söyleyebilen birinin "Demokrat"lığı da hayli tartışılır oluyor tabi o zaman. (Aslında bütün bu bakışlar onun "Aydın" kavramıyla içiçe tabi ve Yeni-tanzimatçı bakışıyla çakışıyor.)

Latife Tekin'in gizemli üslubunu "İslamcılığa" yoruyor Y. Küçük. Tezini ispatlamak için alıntılar yapıyor, kuran dili ile karşılaştırıyor, kelimelerin etimilojik kökenlerini tarıyor ve bin dereden su getirerek Latife Tekin'in "İslamcı Kampa geçmeye hazırlanan bir solcu" olduğunu müjdesini ve-

riyor Islamcılara. Bu bağlantıları nasıl buluyor ve kuruyor bilinmez, ama bilinen birşey var ki Y. Küçük kendi tezini haklı çıkarmak için sorumsuzca herşeyi ve herkesi karalayabilir.

Bütün bunlar bir yana daha da çirkini ve benim en çok midemi bulandıran, tutucu psikiyatrist Ayhan Songar'dan bolca alıntılar yaparak Latife Tekin'in "şizofren" olduğunu ispatlamaya çalışması. (Kaldı ki "şizofren" olmak, en az "normal" olmak kadar "normal" bence) Y. Küçük Latife Tekin için kaygılanıyormuş. (Lütfetmiş hazret!) "Latife Tekin'in yazılarını anlayabilmek için psikiyatri ve özellikle psikanaliz okumak gerek" diyor. (Eğer öyleyse aynı şey sizin yazılarınızı da okumak için gerekli olabilir pekala bay Y. Küçük.) Aslında Y. Küçük Latife Tekin'i ve "Gece Derslerini" de eleştiremiyor, bir perspektifi yok. Sadece sık sık "şizofren" tekerlemeleri dışında. Bu durumda bir başkası da çıkıp hatta gene Ayhan Songar'a dayanarak, Y. Küçük'ün "paranoyak" olduğunu ispatlayabilir işin ilginci. Böylesi çevresinde habire düşmanlar gören, komplolarve kötü güçler sezen ve üstüne üstlük kendini en üstün yargı verici pozisyonda gören birine daha başka ne denebilir ki zaten? Ama bu, en az birincisi kadar çirkin ve utanç verici bir yöntem olur kanımca. Eskiden farklı çizgideki insanlar birbirlerine "Hain", "Oportünist", "Karşı-Devrimci", "Revizyonist" gibi daha "politik çamur"lar atarlardı. Şimdilerde ise "Akıl Hastası", "şizofren", "Eşcinsel", "Sapık", vb gibi daha "psikolojik" terimlerle çamur ve iftira atmak hayli moda oldu galiba. Hemen belirteyim ki, Y. Küçük'ün bu konudaki sicili de pek temiz değil hani. Ekin-AŞ. ile ilgili olarak NOKTA Dergisi'nde yayınlanan Aziz Nesin'in Yalçın Küçük'e söyledikleri, Y. Küçük'ün Latife Tekin'e söylediklerinin yanında hiç bile kalır. O röportajda Aziz Nesin Y. Küçük'e "Deli", "Klinik Vaka", "Tımarhanelik", "Hasta Muhayyileli", vb gibi bir dizi söz sarfediyordu. Yine Yeni Gündem'in Ağustos 85 sayısında Rasih Nuri İleri gene Yalçın Küçük için "Hasta" tabiri kullanıyordu. Kendi payıma bu her iki yazıyı okurken de iğrenme duymuştum. Halen de Aziz Nesin ve Rasih Nuri İleri'nin utanmazca bir iş yaptıkları kanısındayım. Şimdi buna benzer şeyleri bu kez başka bir yazar için Y. Küçük'ün ağzından duymak bende gene aynı duyguları doğuruyor. Bilmem katılır mısınız sayın Y. Küçük ama bir tez de benden: Türkiye ortalama sol aydınının birbirleriyle ilişkisinde tavrı son derece ben-merkezci ve ukelâcadır. Bunun da en güzel örneği sizlersiniz. Sizin deyiminizle "pek çok yazık"!

Y. Küçük'ün Ahmet Altan ve "Sudaki İz" eleştirisi de pek farklı değil. Y. Küçük burada da magazin gazetelerinin "Rüya Tabirleri" yazarları gibi inceliyor romanı. Ve Ahmet Altan bir Seksо-Manyak olup çıkıyor sonunda. Sudaki İz bence çok yerde yanlış militan tiplemeleri ve olaylarla kurulu. (Örneğin Yalçın Küçük'ün çok haklı olarak belirttiği gibi özellikle idam sahnesi) yer yer bazı bölümler beni de rahatsız etti. Ama bazı bölümlerde belki haddinden fazla gerçekçiydi.

Farklı düşünüyor diye atılan, dayak yiyen, horlanan, selam bile verilmeyen onlarca insan olmadı mı? (Nitekim Y. Küçük'ün kendisi de TİP'le ayrılığa düşünce nelere maruz kaldığını bir hatırlasın) Kız arkadaş edinmenin büyük bir "ayıp" ve "ihraç" nedeni olduğu dönemler yaşanmadı mı? Ve daha bir sürü sözümona "devrimci ahlak" adına yapılan saçma sapan tavırlar yaşanmadı mı? Yalçın Küçük bunları tanıdığı herhangi bir yaşı 25 olan ve o dönemi yaşamış bir gence sorup öğrenebilir. Ve eminim çok daha ilginç şeyler anlatacaklardır size. Haklısınız Ahmet Altan hiç iyi yazamamış. (Az bile örneklemiş ya da) şimdi bütün bunlar 12 Eylül öncesinin birtakım değerlerini savunmak adına "yok"mu sayılacak? Bunları itiraf etmekten niye çekinelim? Olumlu birtakım değerleri zaten savunurken bunları niye savunalım? niye başımızı kuma gömüp devekuşu gibi kendimizi rahatta hissedelim? Dahası bunları eleştirmek bizi daha da güçlendirir mi yoksa zayıf mı kılar? Hangisi? Bu ayrımı yapamamak ve bundan birtakım faydalar ummak niye?

"ROMAN" TARTIŞMASINDAN ÖTEDE

Yanısıra böyle bir bakışın "Herşey çok kötüydü" diyen bir bakıştan pekte bir farkı yok zaten. Çünkü her iki bakışa da hakim olan tavrın temelinde anlama-açıklama (tartışma) çabası yatmıyor. Ortak paydaları bu aslında. Üstelik her iki bakışta "tez"lerini oluştururken birbirlerinin haklılık gerekçesi olabiliyorlar.

Bay Y. Küçük tam da böyle bir "ucu" temsil ediyor. Moral deformasyonunun "olumsuz" bazı örneklerini göstererek kendine rahatlık "olumluluklar" çıkartıyor. Dahası bunları öyle sunuyor ki, size söyleyecek söz kalmıyor adeta, akan sular duruyor birden! Yangından mal kaçırırcasına kolay bir "hesaplaşmaya" davet ediyor bizi. Üstelik geriye sadece "Hainler" ve "Kahramanlar" kalıyor giderek. Solun iç sorunlarına çok duyarlı gibi gözükse de aslında bu sorunlara duyarsızlığın bir başka kanadını oluşturuyor. Teorik bir tıkanıklığın teorisini yapıyor adeta.

"Yalçın Küçük soruyor: 'Ey ayna, söyle en solcu kim?' Ayna da ona diyor ki 'Lafı mı olur haşmetmeap, pek tabii siz"

Türkiye'de sol ve insanlar belki de ilk defa kendi sorunlarına bu kadar duyarlı olabildiler. İlk defa Klasik-Ortadoks bir çerçevenin dışına çıkmaya çalışarak daha "kendileri" olacakları ve aralarında daha "demokratik" ilişkiler oluşturabilecekleri bir zemini arıyorlar. Bunun dışında halen direnen bir ideolojik tavır da var. Bu tavra göre olay öncelikle bir bağlılık ve sadakat (inanç) sorunu. Bize biraz dini anımsatan bu tavır, ideolojinin kendi rasyonel bütünselliği gereği, kendi varoluşuna (ya da "Varoluş Krizine") ideolojik motifleri, sloganları ve insanların gayet haklı olarak en duyarlı oldukları işkence-hapis, vb, gibi temaları bolca kullanarak kendi yapısal bozukluğunu geçiştirmeye, tartışma dışına çekmeye çalışıyor. Kendini tartışılmaz görmeye eğilimili ideolojik-bilinç "ait olma" güdülerimize seslenerek, "birey" yanımızın iptalini istiyor adeta bizden. Bir çeşit tutuculuk ve dogmatizmde takılıp kalmamızı istiyor. Durmadan "Sosyalizm elden gidiyor" edebiyatı yapıyor. (Tabi olaya böyle bakıldığında daha çok "sosyalizmler" elden gider. Ama onlar için sosyalizm = iktidar değil mi?) Kolay kimlikler edinmemizi istiyor bizden. (Nitekim bu kadar kolay edinilen kimlikleri kaybetmekte kolay oluyor tabi.)

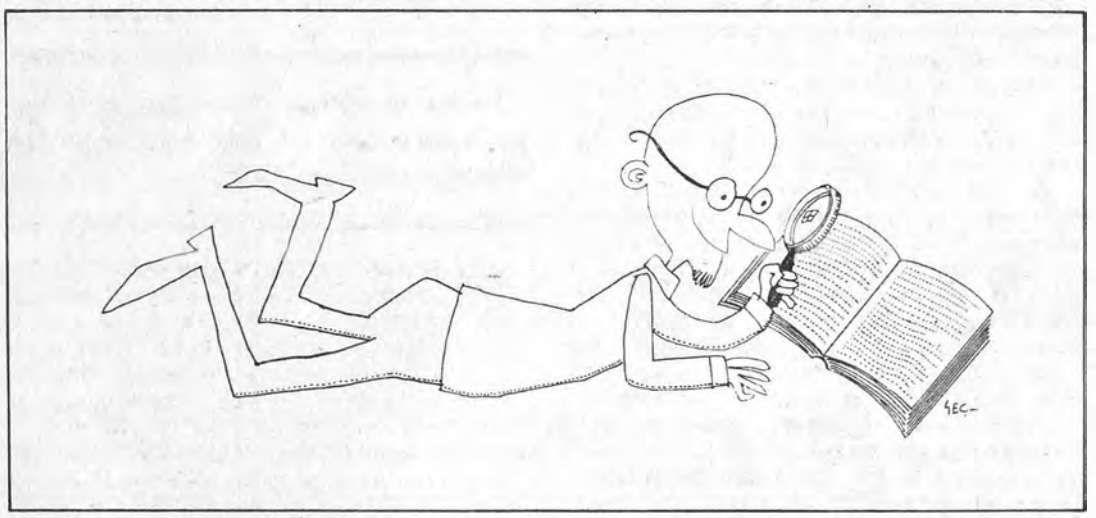

Bu tutucu tavır bütün dışlama mekanizmalarını kullanıyor.

İşte bu roman tartışmaları da biraz bu eksende gelişiyor gibi geliyor bana. Yoksa bu "Romanlar" o kadar önemli değil! Bu romanlardaki bakış gün gelir aşılır, ama diğerini aşmak o kadar kolay olmayacağa benziyor...

SONUÇ

Eğer bir gün "sosyalizm" diye bir şey olacaksa bu ancak toplumun tüm hüce ve ilişkilerinde bir farklılaşma ve radikal kopuşla olacaktır. Aksi halde ekonomist-maddeci yorumun yaptığı gibi ütopik bir insan ve toplum tasarısı kurulup herşey bir güzel bunun içine tıkıştırılacaksa varolandan ne farkı kalır?

İdeolojik söylem, ajitatif çağrılar güzeldir. Üstelik sonuç alıcıdır da. Ama bütün bunları yaparken insan hayatın bir çok yönünü de ıskalar. Ve bir bakarsınız "iyi" ve "güzel" adına çok "kötü" ve "çirkin" bir yerlere gelivermişsinizdir.

Depolitizasyona karşı çıkayım derken, politizasyonunuzu öylesine yanlış temeller üzerine kurmuşsunuzdur ki o da zaten yapısal olarak resmi söylemin bir versiyonu olmaktan öteye geçmez. (Resmi söylemde buyurgan ve insanlara seçenek bırakmayan bir söylem olarak karşımıza çıkıyor çünkü.)

Daha da ilginci verili toplumun tabularına karşı çıkarken kendinize ve çevresine öylesine güçlü yeni tabular koymuşsunuzdur ki ait olduğunuz "politik yapı" ilkel-klana taş çıkartır ölçüde bir mitoslar yığını olmuştur.

Ve sonra siz kendinizden başka herkesi, sanki bunlar hiç olmamış gibi, bunları eleştiriyor diye, garip bir pişkinlikle ve üstelik bas bas bağırarak suçlamaya, birtakım "Yüce Kavramların" (!) ardına gizlenerek boğmaya çalışırsınız. Ama aklı başında ve kendine karşı dürüst hiçbir insanı kandıramazsınız.

Y. Küçük ve "Küfür Romanları" bu ayrımı kurabilseydi hatta onu "olumlu" bile karşılayabilirdim. Yalçın Küçük bir kez daha "Türk Aydınının" tavrını sergiliyor: Söylemini ve eleştirisini sürekli dışlaştırarak, "Kirli çamaşırlarımızı biz bize yıkayalım" diyen, kendine eleştirel yaklaşamayan (bunu büyük bir ciddiyetle "alay" olarak gören), oluşumlardan hiçbir zaman kendini sorumlu tutmayan bir aydın örneği çiziyor.

"Böyle bir kitap nasıl yazılır, şaşırıyorum"demiyorum, çünkü nasıl yazılabileceğini çok iyi tahmin ediyorum...

KAYNAKLAR:
Küfür Romanları. Yalçın Küçük. Tekin Y.
Aydın Despotizmi. Alev Alatlı. Kitap Dergisi Y.
Nokta Dergisi. Yıl 4. Sayı 23. 15 Haziran 1986.
Yeni Gündem. Sayı 27. 1-15 Ağustos 1985.

NOT:

Bu yazı yazılıp bitirildiğinde bu konuda bir başka örnek de 19 Ekim 1986 tarihli 44 sayılı NOKTA'da "Aziz Nesin Çetin Altan tartışması" başlığı altında yayınlandı. Konumuzla direk ilgili olmasa da Türk aydınının genel tipolojisine ait bazı özellikleri vermesi bakımından ve yine birbirlerine karşı "psikolojist küfürler" etmesi noktasında önemliydi. Aziz Nesin'in "Döneklik" iddialarını cevaplamaya kalkan Çetin Altan burada Aziz Nesin için "Palyaço Kompleksli", "Mazoşist", "Çocukluğundan kalma günahları ödeme peşinde" biri, "İsterik mahalle karısı terbiyesizliği" vb. gibi verdiği cevaplarla bu eğilimin ne kadar güçlü ve yaygın bir eğilim olduğunu bir kez daha gösterdi

YAŞASIN BİLGİSAYARLAR

Yüzyılımıza onlarca değişik ad bulundu: Kimi zaman "Atom Çağı" denildi, kimi zaman da "Uzay Çağı." Nihayet, bilgisayar çağından söz ediliyor. Son yıllarda dünyada ve ülkemizde insanlar, büyülenmişçesine, beyninin yerini gelecek on yıllarda almaya aday, bugün "beşinci kuşağını" yaşamaya başlayan bilgisayarı seyrediyor. Bu araç ülkemizde de, son yıllarda, hızlı bir kullanım alanı buluyor. Bu alanlardan birisi de, bizleri yakından ilgilendiren sınavlar. Bilgisayarlar bugün, sınavlarımızın "teminatı"dır. Tüm bu güvenimizle birlikte bir şeyi unutmuş gibi duruyoruz: Bilgisayar da, eninde sonunda bir araçtır ve insan şartlandırmasına gerek duyar. Dolayısıyla verilen bilgiler ışığında iş görür.

Eylül ayının 23'nde ODTÜ'de bir sınav yapıldı. "Yeterlilik sınavı." İnsanların birinci sınıfa geçme ya da "hazırlık" okuma kararı bu sınavdan alınacak nota bağlıydı. Sınav sonuçları bilgisayarlarla değerlendirildi; bir süre sonra da sonuçlar açıklandı. Geçenler birinci sınıfa, kalanlar ise İngilizce eğitimine başlamak üzere hazırlık sınıfına kayıtlarını yaptırdılar. Okul açıldı, bir hafta geçti ve bir pazartesi günü bir liste görüldü. 50 kadar kişinin sınav kâğıtlarının yeniden incelenmesi sonunda birinci sınıfa geçtiği duyuruluyordu. Liste bu "yeni" konumuyla zaten yeterince ilginçti; buna bir de açıklanan bazı notlar eklenince bir homurtudur yükseldi. Önce "kaldınız" deyip insanları hazırlığa, hem de çoğuna "C kuru"na (İngilizce'yi hiç bilmeyenlerin veya çok az bilenlerin gittiği bir kurdur) yollamak, sonra da "siz kalmamıssınız, sizin notunuz 60'mış" deyip birinci sınıfa yollamak nasıl olmuştu?

Öğrenci işlerine kafileler halinde ve bir sürü soruyu da sırtlanıp yollananlar sorularına yanıtlar alırken, yeni sorular da türettiler. Olayın nedeni "bilgisayar yanlışı"ymış. Sınav sonuçlarını açıklayan ilk liste ve geçişlerin temelini oluşturan ikinci liste buyüzden oluşturulmuş. Ama öğrenciler bir türlü ikna olamıyorlardı. Güvensizliği gidermenin tek yolu onlara sınav kâğıtlarını göstermek, gözleri önünde yeniden değerlendirmekti. Başlangıçta bu da yapıldı ama çifte değerlendirmeli böyle bir sınavda insanların içlerindeki kuşku, kâğıtları gözleri önünde değerlendirilse bile dinmek bilmiyordu (ki bu haksız bir kuşku da değildi). Ikinci listeyi ve sınav kâğıtlarını elinde bulunduran kayıt kabul işleri müdürlüğü tedirginliği gidermeye çalışıyordu. Böylesine bir yardım çabası içinde, öğrenciye kâğıdını ve yanıt kartını vererek kendi değerlendirmesini kendisinin yapmasını istediler. Öğrenci doğrularını sayıyor, yüreği de hoplayıp duruyor. Sona yaklaşırken doğru sayısı baraj notu olan 60'ı geçmişti. Sayımı yinelenen yetkililer sonucu 60 bulunca, olayın üstüne gidilmesi gerekti. Öğrenciler dışarıya çıkarıldı. Yetkili sakin ve serin bir kafayla değerlendirmeyi yapıp sonucu duyurdu. İkinci liste doğru sonuç vermiş, öğrenci kalmıştı. Tüm bunların yanı sıra, ikinci listedeki not zirvelerini alanların çoğunun yabancı uyruklu olmaları da kafalarda sorular oluşturan ayrı bir unsurdu.

Artık öğrenciler "bilgisayarlı sınavlar"a bile kuşkuyla bakılması gerektiğini öğrendiler. En sonunda bilgisayarları da Türkiye koşullarına uydurduk.

Yaşasın bilgisayar, yaşasın 'ilim'-li teknoloji!..

ODTÜ'lü Öğrenciler

SANAT KURUMU

1985-1986 SEZONU TİYATRO ÖDÜLLERİ VERİLDİ

Sanat Kurumu Tiyatro Seçici Kurulu, Prof. Dr. SEVDA ŞENER, Doç. Dr. AYŞEGÜL YÜKSEL, Yrd. Doç. Dr. SITKI M. ERİNÇ, TAMER LEVENT, ÜNSAL PİROĞLU ve KAYA ÖZSEZGİN'in katılmasıyla toplanarak dönem içinde Ankara'da oynanan oyunları aşağıdaki şekilde değerlendirmiştir:

1- EN İYİ OYUN YAZARI ÖDÜLÜ; "UZAKLAR" adlı oyunu ile ÜLKER KÖKSAL'a verilmiştir.

2- EN İYİ ÇEVİRİ ÖDÜLÜ: "YALINAYAK SOKRATES" oyununun çevirisi ile MİNA URGAN'a verilmiştir.

3- EN İYİ YÖNETMEN ÖDÜLÜ: "MİSAFİR" adlı oyundaki yönetim çalışması ile NURHAN KARADAĞ'a verilmiştir.

Ayrıca NESRİN KAZANKAYA'nın "TAM ROLÜNDE" oyundaki yönetim çalışması ve LEYLA TECER'in "İLK EVLİLİK" oyundaki yönetim çalışması "ÖVGÜYE DEĞER" bulunmuştur.

4- EN İYİ KADIN OYUNCU ÖDÜLÜ: "LÜKÜS HAYAT"taki yorumu ile SUNA PEKUYSAL'a "ÖYLE BİR SEVGİ Kİ" oyundaki yorumu ile MUHSİN DEMİR'e ve "İLK EVLİLİK" oyunundaki yorumu ile BEYHAN SARAN'a verilmiştir.

5- EN İYİ ERKEK OYUNCU ÖDÜLÜ: "YALINAYAK SOKRATES" oyunundaki yorumunda GENCO ERKAL'a verilmiştir.

6- EN İYİ DEKOR KOSTÜM ÖDÜLÜ: "GAZETE-GAZETE" adlı oyundaki düzenlemesi ile METİN DENİZ'e verilmiştir.

7- EN İYİ SAHNE MÜZİĞİ dalında ise özgün bir çalışma olmaması nedeni ile ödül verilmemiştir.

8- EN İYİ YAPIM ödülünü ise İSTANBUL ŞEHİR TİYATROLARI yapımı olan "MİSAFİR" adlı oyuna verilmiştir.

9- TİYATRO ONUR ÖDÜLÜ'nün ise TÜRK TİYATROSU'na özverili katkılarından dolayı, önümüzdeki dönem 25. sanat yılını kutlayacak olan ANKARA SANAT TİYATROSU'NA verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

SANAT KURUMU BAŞKANI
ÜNSAL PİROĞLU

belge yayınları

BELGE YAYINLARI

Yeni Yayınlar

★ Teori Dizisi **P. Anderson**
TARİHSEL MATERYALİZMİN İZİNDE

★ **A. Gramsci**
HAPİSHANE DEFTERLERİ
(2. Baskı)

★ Ülkeler/Bölgeler Dizisi
B.J. Odek
LÜBNAN İÇSAVAŞI

★ Belgesel Anılar Dizisi
Sacide Çekmeci
NİZAMİYE KAPISINDA
(2. Baskı)

alan yayıncılık

ALAN YAYINCILIK

Yeni Yayınlar

BİLİM DİZİSİ

Muzaffer SENCER
TÜRKİYE'NİN YÖNETİM YAPISI

★

Ernst WERNER
BÜYÜK BİR DEVLETİN DOĞUŞU
Osmanlı Feodalizminin Oluşma Süreci

★

Alain Rouquié
LATİN AMERİKA'DA ASKERİ DEVLET

★

Rosa Luxsemburg
SERMAYE BİRİKİMİ
(çıkıyor)

GÖNÜLLÜ MUHABİRLİĞE ÇAĞIRIYORUZ

Ülkemiz, her türlü haksızlık, baskı ve gerici uygulamanın at oynattığı bir ülke konumuna sokulmak isteniyor. Birçok yörede ve birimde haksız uygulamalar ne yazık ki, yapanın yanına kâr kalıyor. Dergimiz; ülkenin en büyük şehirlerinden, en ücra köşesindeki köyünde oturanına dek tüm gençlerin gözü, kulağı ve sesi olma yönünde daha verimli bir çaba içine girmeyi hedeflemektedir. Daha canlı, daha diri ve daha mücadeleci bir GÖKYÜZÜ hepimizin ortak eseri olacaktır.

Bu sebeple, dergimiz okurlarıyla yakın ve sistemli bir ilişki kurmayı amaçlamaktadır. Üniversitelerdeki, liselerdeki, fabrikalardaki, atölyelerdeki, köy ve kasabalardaki, yurt dışındaki okurlarımızı gönüllü muhabirliğe çağırıyoruz. Çağrımıza olumlu yanıt verecek arkadaşlarımız ya bizzat bürolarımıza gelerek ya da posta kanalıyla (isimlerini, adreslerini, okudukları veya çalıştıkları kurumun adını, kısa özgeçmişlerini ve bir adet fotoğraflarını içeren bir mektupla) bize ulaşabilirler. Başvuruları ivedilikle değerlendirilip, cevap iletilecektir.

Haydi, kara bulutları dağıtalım. Daha aydınlık bir GÖKYÜZÜ hepimizin olsun.

SAÇAK

SİYASET KÜLTÜR EKONOMİ FORUMU

Türkiye'nin Yeni Siyasal Topoğrafyası

Sosyalist Parti ve Seçimler
Aslan Kılıç. Aydın Köymen, Yalçın Küçük, Hasan Yalçın

★

Birleşme ve Partileşme Sorumluluğu

★

Evrensellik Üstüne
Nazif Kocayusufpaşaoğlu

★

Kundera'nın Yorgun Aydın Şurubu
Hasan Yalçın

★★★

Hulki Aktunç, Türker Alkan, Halil Berktay,
Mehmet Bedri Gültekin, Tarık Dursun K.
Deniz Kavukçuoğlu, Saban Ormanlar. Cemal Süreya

SAYI: 34 **KASIM 1986** **400 TL.**

Başmuhasip Sok. Talas Han No: 16/4 Cağaloğlu/İstanbul

SAÇAK
Baş Musahip Sok
Talas Han No. 16 Kat: 4
Cağaloğlu/İstanbul
Tel: 526 42 93

**"Bugünün Türkiye'sinde Devlet ve Din"
panelini onurlandırmanızı dileriz.**

KONUŞMACILAR:

Melih Cevdet Anday
Coşkun Kırca
İdris Küçükömer
Doğu Perinçek

Yöneten: Hasan Yalçın

Yer: İnci Sineması Pangaltı-Şişli
Saat: 13.30
Tarih: 8 Kasım 1986